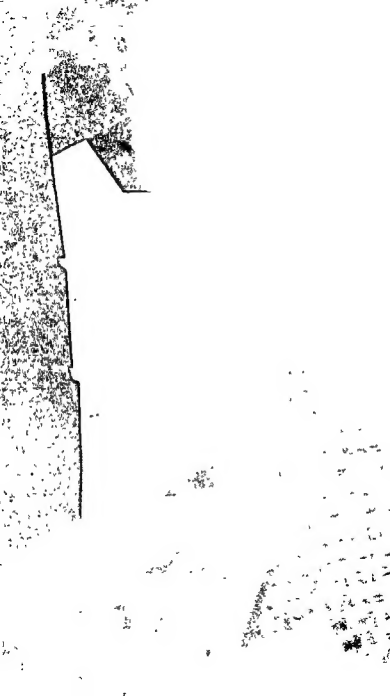

જાતનીનો વિનય કર્યો. અન્ય મનુષ્યોએ તેઓશ્રીનો દાખલો તેડું વિનયમાં રજા થવું જોઈએ. વિનય વેરીને ઘસ કરે; આ નાની મગ્ગી કહેવન જૂલવી જોઈતી નથી. સ્ત્રી પરણ્યાબાદ શ્રીના વ-
શીખન થએલા કેટલાક યુવાન પુરુષો માતાનો તિરસ્કાર કરે છે. કેટલાક તો તાડુકે છે અને માગ પાવુ દે છે. ભલ્યો ! વિચારશે તો જણાશે કે આવા પુત્રાશ્રી પોતાનું અને અન્યનું કસ્યાણ થઈ શકવું નથી. કેટલાક પુત્રા તો માતાને વૃદ્ધ કેળી તંના નરક અજગમો કરાવે છે, આવી અવિનયની વૃત્તિશ્રી તેમના પુત્રાનાં અપિનય પુખ્તી જાય છે અને અવિનયની પરંપરા કુટું-
બમાં વૃદ્ધિ પામે છે. કેટલાક પુત્રપુત્રીઓ માતાની આજ્ઞાઓ ઉઠાવતાં નથી અને ઉત્કટ માતાના દોષો અન્યની આગળ કરે છે. માતાની નિંદા કરે છે, તેવાં પુત્ર પુત્રીઓ વિનયરત્નનો ન દિમા ભરણી શકતાં નથી. માતાની નિંદા કરવી, માતાના સામું બોલવું ઈન્વારિ અવિનયથી પરમાત્માની પ્રાપ્તિ થતી નથી. જેવું માતાની ઉપકારબુદ્ધિ જાણી નથી તે અન્યની ઉપકારબુદ્ધિ શી રીતે જાણી શકશે ? અન્યદેવીઓની મૂર્તિઓ આગળ કરન-
દીએ છીએ અને ગાયત્રેનું ગરીબ મુખ કરીએ છીએ, તેવી વૃત્તિ માતાની આગળ થાય તો આત્માની ઉન્નતિ થાય. માતાનો સ્વભાવ સીંદ્રીએ હોય તોપણ પુત્ર પુત્રીઓએ ગમ ખાવી, તેમ તેવા દુઃખના મયોનોમાં જ્યાં મુશી બૃહાવામમાં રહેવાનું છે ત્યાંજ માતાનો વિનય મૂકવો નહીં. આ જગત્માં ઉત્તમ પુરુષો વિનયથી દોળી શકે છે જ્યાં નષ્ટ હોય છે ત્યાં જ નષ્ટ હોય છે, તેમ થત વિનય હોય છે તત્ત્વ મર્ત મરુતોએ આવીને વન છે. આ જગત્માં ઝાંતિ મેળવવી હોય તો માતાનો વિનય મૂકવો નહીં. કેટલાક સ્વાધ્યાય પુરો માતા શિષ્યમણ આપે છે તો તે કંઈ દિનાત્મકાં જરૂર નથી, જાણે માતા જગત્માં કરે છે એમ અને છે, તેઓ વિચાર કરશે તો માતૃમ પામે કે દિન-
કારક માતાની શિષ્યમણ પદિદ્રવ્યનાં અદિતની પ્રાપ્તિ થતી,

માતાને પચે લાગવું એટલે માતાને વિનય પૂર્ણ થયો એમ
 માનવું નહિ. માતાની મન્દુકનુસારે વર્તવું એટલે. પુત્રોના
 વિચારથી માતાના વિચાર બુદ્ધિ હોય તોપણ માતાના હૃદયમાં
 માતાના વિચારો ઉતારવા પણ ઉતારવીયા થવું નહિ. માતાના
 વિચાર માતા હોય તો માતાના વિચાર સુધારવા હક
 કરામદ કરવો નહીં માતાના વિચારો પુત્રને દુઃખ આપવાના
 ના હોય જ નહિ. શ્રી કૃષ્ણજગદાનુચરને ભગદેવે તથા રામ
 ચંદ્ર અને હાથમે માતાને વિનય કર્યો છે તેથી રીતે વિનય
 કરવો એટલે પુત્ર અને પુત્રીઓમાં જે હોઈ વિનયવાંત હોય
 છે તેના ઉપર માતાને વિશેષ પ્રેમ હોય છે, માતાના વિનયથી
 પુત્ર પુત્રીઓના હૃદય નિમગ્ન થને છે. ક્યારે પ્રેમ અને યશુના
 નહીંને જે હોય નમસ્કાર કરે છે તેઓએ વિચારવું કે મું
 નહીંએના કરનાં માતાને ઉદાર એટલે છે ? નહીં કરના મું
 માતા માટે નહીં ? પુત્ર પુત્રીઓએ માતાને સ્વર્ગમાં પચે લા
 ગવું એટલે અને મન, વચન કાવચે માતા વિનય કરવો
 એટલે માતા વિનય કરવો એ દુનિયામાં પ્રથમ કર્મવ્ય
 છે. મા માટે હોય તોપણ માતા વિનય કરવો નહીં. માની
 જાણીથી પુત્ર પુત્રીઓ જગતમાં વરદાન પામે છે, જે પુત્ર
 અને પુત્રીએ માતાને વિનય કરના નહીં તેમના રૂપમાં પણ
 થી. તેમના આચરણમાં પણ હન થી. જગતમાં માતાને વિનય
 કરવાથી પુત્ર પુત્રીએ જાણે થકે છે. માતાની જાણ નમસ્કાર
 થી, તેમનું મન જાણિ પ્રાણિ કરવી. વૃદ્ધાવસ્થામાં નાં વિદેશે
 કરી માતાને વિનય કરવો. ધર્મકૃત્યમાં વિદેશન માતાને નદાવ
 આપવી, માતાની આશરે રહે તેઓએ નહીં. માતા. કદી
 એટલે અને હાથમે દુઃખ એટલે એટલે તોપણ સહનથી
 લગ્ય રાખવી માતાને એકે કોઈ દેવી કરના પણ વિદેશ માન
 આપવું. જે દેવેમાં માતાને વિનય સ્વર્ગમાં છે ને દેવેની ક.
 નાનિ થકા વિદા દેવેની નથી. માતાને વિનય આપે નાનિમાં
 દાન છે

તપશ્વી શકતા હતા ત્યારે તે સમયના આર્યપુત્રો મહા સમર્થ
 હતા હતા, તમે સત્તાવાન થાઓ, હૃદયીદાર બનો, વિદ્વાન બનો
 તોપણ તમારી માતાથી હવ્ય બનવાના નથી, તમારા આખા
 જીવનમાં તમારી માતા ઉપકાર કરનારી કહેવાયો, માતાની કયા-
 દિ—પ્રેમદિ—જેવી પુત્ર પુત્રીઓપર રહે છે તેવી અન્યપર
 રહેતી નથી. હજી વેદોને પણ માતા પુત્રો તથા પુત્રી-
 ઓનું પોષણ કરે છે, પુત્ર પુત્રીઓનું ભણું દેખી ખુશી થાય
 છે અને પુત્ર પુત્રીઓના હુઝ બાળવા પ્રયાત્ન કરે છે. પ્રેમનો
 અપૂર્વ કાળો લેસાડનાર માતા છે. માતાની કૃપાદિતું
 ધણું માહાત્મ્ય છે. પુત્ર તે કુપુત્ર થાય પણ માતા કુમારતા થતી
 નથી. માતાની પ્રેમભાગળીથી પુત્ર તથા પુત્રીઓનું જગતમાં ભ-
 ણું થાય છે. વિનય પુત્ર પુત્રીઓ માતાની આજ્ઞાનુસાર વર્તે છે,
 તેમના વચનનો હોષ કરતાં નથી, માતાના પ્રતિ જેનો વિનય
 હોય છે, તેનો પ્રભુના પ્રતિ વિનય થાય છે. જે પુત્રો માતાનો
 વિનય સેવીને શર્ય કરે છે, તેઓ કદેક કાર્યમાં જાય મેજાવે છે.
 શ્રીમહાવીરસ્વામી યોગીશ્વર તીર્થકર થયા, ચોસડ ઇન્દ્રપૂજિત
 હતા, વીરપ્રભુ માતાના ઉદરમાં હાથ્યાચાથ્યા વિના રહ્યા. પ્રભુના
 મનમાં એમ આવ્યું કે જો પંદમા હાલીશ તો મારી માતાને
 હુઝ થયો તેથી તેમણે રિધર રહેવાની પ્રવૃત્તિ કરી તેથી માતા
 વિલાપ કરવા લાગી “ અરે કેમ મારો ગર્ભ હાજતો નથી ”
 મહા હુઝ પામવા લાગી, શ્રી વીરપ્રભુએ અવધિજ્ઞાનથી માતા-
 નો અભિપ્રાય જાણી સ્ત્રીધો અને વિચાર્યું કે અહો જગતમાં
 મોહની કેવી સ્ત્રી છે કે ગર્ભમાં છતાં પણ માતાનો અપૂર્વ-
 રોહ છે તો બાહિર નીકળનાં તો ઘણા રોહ થવાનો. ત્યારે
 તેમણે માતાપિતાને હુઝ ન થાય એમ જાણી પ્રતિજ્ઞા
 કરી કે, “ માતાપિતા ઝાંચતાં સંયમ જાવિમહુ ” માતાપિતા જીવ-
 તાં સંયમ ગ્રહણ કરૂં નહિ. આવી પ્રતિજ્ઞા માતાની ઉપકારજુ-
 દિ તથા રોહની લાગણીથી કરી. શ્રી વીરપ્રભુ સરખાએ પણ

તપસ, દાન, ન્યાયે તે મમકતા અર્પણે, મહા મમક
 ધન, દાન, તમે મનાવાન શાસ્ત્રો, ભૂમીદા જાનો, વિદ્યાન જાનો
 તે. પણ તમારી માતાની ઉચ્ચ જનતાના નથી, તમારા જન્મ.
 જન્મમાં તમારી માતા ઉપરાંત કાનૂની રહેવાયો, માતાની રક્ષા-
 દિ—પ્રેમદિ—જેથી પુત્ર પુત્રીઓના હોય છે તેથી અનુચિત
 રહેતી નથી હુખ જેની પણ માતા પુત્ર તથા પુત્રી
 એના પાપનું કરે છે, પુત્ર પુત્રીઓનું જન્મ રેખી ખુશી થાય
 છે અને પુત્ર પુત્રીઓના હુખ દાનમાં પ્રધાન કરે છે. પ્રેમનો
 અપૂર્વ શાખો જન્મનાર માતા છે માતાની કૃપાદિનું
 કળું આદાન્ય છે હુખ તે કુપુત્ર થાય પણ માતા કુમાર થતી
 નથી, માતાની પ્રેમજાનવડીથી પુત્ર તથા પુત્રીઓનું જન્મમાં જ-
 નું થાય છે વિવેચ પુત્ર પુત્રીઓ માતાની જાણનુસાર જને છે,
 તેમના જન્મનો દોષ કરતા નથી, માતાના પ્રતિ જેના વિનય
 થાય છે, તેના પ્રજન. પ્રતિ વિનય થાય છે. જે પુત્ર, માતાનો
 વિનય જેની થાય કરે છે, તેણે રહે કાર્યમાં જાય મિત્ર છે.
 રહેમદારી, જામી કાર્યમાં નીચકર થયા, કારણ દંત્રપૂજિત
 દાન, પિત્રપુત્ર માતાના ઉદનમાં કાર્યમાં થાય વિનય તથા પ્રજન.
 મનના મેન આશુ કે જે જેદમાં કાલીયા તો મારી માતાને
 હુખ થયો તેથી તેમાં રિધર રહેવાની પ્રવૃત્તિ કરી તેથી માતા
 વિદ્યાપ કરવા જાગી " અરે કેમ મારો મન કાલો નથી "
 મહા હુખ પામવા જાગી, રહે વીરપ્રજુએ અવધિતાનથી માતા-
 નો અભિપ્રાય જાગી લીધા અને વિદ્યાપ કે અરે જન્મમાં
 પ્રાદની કેવી લીલા છે કે મર્મમાં છતા પણ માતાનો અપૂર્વ
 રહેદ છે તે જાદિત નીકળતાં તો થયો રહેદ થવાનો. ત્યારે
 તેમણે માતાપિતાને કુળ ન થાય એમ જાગી પ્રવિતા
 કરી છે, " માતાપિતા સૌજાતી સંવમ જાવિવદુ " માતાપિતા જન્મ
 નાં સંબંધ મદનું કરે નહિ. આવી પ્રવિતા માતાની ઉપકારણ-
 દિ તથા રહેદની જાગીથી કરી. રહે વીરપ્રજુ સરખાએ પણ

જનનીનો વિનય કર્યો. અન્ય મનુષ્યોએ તેઓથીનો દાખલો લેઈ વિનયમાં રહ્યા થયું જોઈએ. વિનય વૈરીને ઘરા કરે; આ નાની સરાખી કહેવત ભૂલવી જોઈતી નથી. સ્ત્રી પરબ્યાખાદ સ્ત્રીના વ-શીભુત થએલા કેટલાક યુવાન પુરૂષો માતાનો તિરસ્કાર કરે છે. કેટલાક તો તાડુકે છે અને ગાગ પલ્લુ દે છે. ભણ્યો! વિચાર્યો તો જણાયે કે આવા પુત્રોથી પોતાનું અને અન્યનું કંઈંયંભુ થઈ શકતું નથી. કેટલાક પુત્રા તો માતાને વૃદ્ધ દેખી તેના તરફ અભુગમે દર્શાવે છે, આવી અવિનયની વૃત્તિથી તેમના પુત્રોમાં અવિનય ધુસી જાય છે અને અવિનયની પરંપરા કુટુંબમાં વૃદ્ધિ પામે છે. કેટલાંક પુત્રપુત્રીઓ માતાની આજ્ઞાએ ઉકાવતાં નથી અને ઉલ્લટું માતાના દોષો અન્યની આગળ કહે છે. માતાની નિંદા કરે છે, તેવાં પુત્ર પુત્રીઓ વિનયરત્નનો મ-લ્લિમા જાણી શકતાં નથી. માતાની નિંદા કરવી, માતાના સામું બોલવું ઈન્ધાદિ અવિનયથી પરમાત્માની પ્રાપ્તિ થતી નથી. જેણે માતાની ઉપકારબુદ્ધિ જાણી નથી તે અન્યની ઉપકારબુદ્ધિ શી રીતે જાણી શકશે? અન્યદેવીઓની મૂર્તિઓ આગળ કરગ-ડીએ છીએ અને ગાયજેવું ગરીબ મુખ કરીએ છીએ, તેવી વૃત્તિ માતાની આગળ થાય તો આત્માની ઉન્નતિ થાય. માતાનો સ્વભાવ સ્ત્રીઓ હોય તોપણ પુત્ર પુત્રીઓએ ગમ ખાવી, ગમે તેવા દુઃખના મ'યોગોમાં જ્યાં મુખી ગૃહાવાસમાં રહેવાનું છે ત્યાં માતાનો વિનય મૂકવો નહીં. આ જગત્માં ઉત્તમ પુરૂષો વિનયથી ચોખી શકે છે જ્યાં સ'પ હોય છે ત્યાં જ'પ હોય છે, તેમ યત્ર વિનય હોય છે તત્ર સર્વ મંદગુણો આવીને વમે છે. આ જગત્માં શાંતિ મેળવવી હોય તો માતાનો વિનય મૂ-કવો નહીં. કેટલાક સ્વાર્થાધ પુત્રા માતા સિખામણ આપે છે તો તે કંઈં દિમાજમાં ગણના નથી, જાણે માતા જાણડયા કરે છે એમ માને છે; તેઓ વિચાર કરશે તો માત્રુમ પડશે કે દિત-કારક માતાની સિખામણ પરિહરનાં અદિતની પ્રાપ્તિ થવાની,

માતાને પગે લાગવું એટલે માતાનો વિનય પૂર્ણ થયો એમ માનવું નહિ, માતાની મરજીઅનુસારે વર્તવું જોઈએ. પુત્રોના વિચારથી માતાના વિચાર જુદા હોય તોપણ માતાના દૃઢ્યમાં પોતાના વિચારો ઉતારવા પણ ઉતાવળીયા થવું નહિ. માતાના વિચાર આરા હોય તો પોતાના વિચાર સુધારવા હક કદાચંહ કરવો નહીં. માતાના વિચારો પુત્રને દુ.ખ આપવાના નો હોય જ નહિ, શ્રી કૃષ્ણજગવાન અને જગદેવ તથા રામ-ચંદ્ર અને હરમણે માતાનો વિનય કર્યો છે તેથી રીતે વિનય કરવો જોઈએ. પુત્ર અને પુત્રીઓમાં જે કોઈ વિનયવંત હોય છે તેના ઉપર માતાનો વિશેષ પ્રેમ હોય છે, માતાના વિનયથી પુત્ર પુત્રીઓના દૃઢ્ય નિર્મલ અને છે. જ્યારે ગંભીર અને યશુના નદીને જે લોકો નમસ્કાર કરે છે તેઓએ વિચારવું કે શું નદીઓના કરતાં માતાનો ઉપકાર જોઈ છે ? નદી કરતાં શું માતા મોટી નથી ? પુત્ર પુત્રીઓએ માતાને સ્વારમાં પગે લાગવું જોઈએ અને મન, વચન કાયાથી માતા વિનય કરવો જોઈએ. માતા વિનય કરવા એ દુનિયામાં પ્રથમ કર્મવ્ય છે. મા ગાંધી હોય તોપણ માતા વિનય ચૂકવો નહીં. માની આશીર્વાદી પુત્ર પુત્રીઓ જગત્માં યશસ્વીતિ પામે છે, જે પુત્ર અને પુત્રીઓ માતાનો વિનય કરતા નથી તેમના રૂપમા ધન પડી, તેમના હડાપણમાં પણ ધન પડી; જગત્માં માતાનો વિનય કરવાથી પુત્ર પુત્રીઓ જાણી શકે છે. માતાની આજ્ઞા મરનકે ચક્રા-ચલી, તેમનું મન વર્તીને પ્રવૃત્તિ કરવી, વૃદ્ધાવસ્થામાં તો વિશેષે કરી માતાનો વિનય કરવો. ધર્મદૃન્યમા વિશેષતઃ માતાને સહાય આપવી, માતાની આજ્ઞા રાહ દેખાડવા નહીં, માતા, કદી ખોટું જાગે અને જાગણી દુઝાય એવું બોલે તોપણ સહનશી-ભવ સખવી. માતાને એક મોટી દેવી કરતાં પણ વિશેષ માન આપવું. જે દેવોમાં માતાનો વિનય સચવાય છે તે દેવોની ઉન્નતિ થવા વિના રહેતી નથી. માતાનો વિનય આ-મોન્નનિમાં દારપૂત છે.

જોવાય છે, માતાને

નકરું નહિ

પાપર

નાનાં

અને

આરે

આપો ને

અમા

પિતાને

નવો. હે

પદવીને

પુત્રાઆ નેવા

પેડે

વનવાન

સીન્ધવા

સાગરું.

પુત્રો સ્વાર્થ

વળા ધ્યેલ

અવશવતા

ગણે છે

કુપુત્રો

કુપુત્રોએ

પિતા કરતા

ગણે છે.

અથાં તો

કર્યાનું કરી

દેતો તો

ગણવત

પુત્રો તથા પુત્રીઓ થયે તો જગત્માં અમર રહેશે. હે
 પુત્ર તથા પુત્રીઓ ! સદાકાળ સારા વિચાર હૃદયમાં ધાર
 રણ કરીને પિતાનો વિનય કરો. વિનયના જાણમાં પિતા
 તરફથી તમો વધુ મેળવી શકો. પિતાના આશીર્વાદથી
 જગત્માં સુખી થશો, જગત્માં વ્યવહારનિર્ભર અને
 ધર્મોન્નતિને કરી શકો. હે પુત્ર પુત્રીઓ ! વિદ્યા અને સુવિનયથી
 તમારી ઉચ્ચ સ્થિતિ થશે. સર્વમંત્રશિરોમણિ વિનય ઓ.
 પિતાનો વિનય કરશો તે વિદ્યાગુરુ તથા ધર્મગુરુનો વિનય પણ
 કરી શકશો. વિનયની શુભ પ્રવૃત્તિથી અનેક પ્રકારનાં વિધેયો
 નાશ થશે. તમારા પિતા તરફથી તમને ધન મળે અમર ન મળે
 તેપણ તમારે પિતાનો વિનય કરવો જી આવશ્યક કર્મ ઓ.
 પિતાની શુભ આજ્ઞાઓ કે જેથી આત્મોન્નતિ થાય તેનો સદાકાળ
 આદર કરવો. પિતાજી જે જે દ્વિનિષિખામણે અપે તેનો
 પરમ્પર્ય વિચારવો અને પિતાની આજ્ઞા, નમન કરીને અગ્રીકાર
 કરવી. પિતાના હૃદયની લાગણી દુખાય-માફુ લાગે, તેમ કરવું
 નહિ. પિતાના વિચારો જુના હોય અર્થાત્ અસહી રીવાજના હોય
 અને પુત્રના વિચારો નવા હોય તેપણ પરસ્પર લાગણી દુખાય
 નહીં તેમ વર્તવું. કદાપિ પિતા અને પુત્રના ધર્મના વિચારો
 ભિન્ન ભિન્ન હોય તેપણ કલેશ કરવો નહીં. માધ્યમ્ય દૃષ્ટિથી
 તરવપરીણ ચોખ્ય લાગે તો કરવી પણ પુત્ર પિતાનો વિનય
 મૂકવો નહિ. પિતાના વિનયના વર્તનથી પુત્ર પુત્રીઓ પિતાના
 હૃદયને પોતાની તરફ આકર્ષી શકે છે. વિનયના પ્રતાપે પિતા
 પુત્રને પોતાનું સર્વસ્વ આપી શકે છે. સ્વાભાવિક નિયમ ઓ કે
 વિનય તરફ સંજોગવિના પણ મન આકર્ષાય છે ત્યારે પુત્ર તો
 પિતાનો સંજોગી ઓ અને વિનયવંત હોય તો પિતાનું હૃદય
 પોતાના તરફ ખેંચી લે એમાં કંઈ આશ્ચર્ય નથી. પુત્ર પુત્રીઓ
 સમાધાન્ય સંસારમાં માતાપિતાને વિનય કરે તે તેમને આવશ્યક
 કર્મ છે તેથી તેમનું જહુ થાય છે.

થી વહવું વિશેષતઃ દાનિદારક છે, જે કોઈ બૂલ હોય તેમાટે વિદ્યાગુરુની માફી માગવી અને ફરીથી ભૂલ ન થાય તેમાટે ઠાગજી રાખવી. વિદ્યાગુરુની નિંદા કરવાથી અનેક પ્રકારનાં દુઃખો થાય છે. વિદ્યાગુરુનાં અવર્ણવાદ બોલવાથી પાપના ભોક્તા છવે થાય છે. પ્રાણ્તે સદુ વિદ્યાગુરુનાં ઉપર આગ ચઢાવવું નહિ. જે છવે વિદ્યાગુરુનું મહત્ત્વ જાણી શકેલ નથી તેમની ભુલિ જલ્પ સમજવી. ગાદના દુધ સામું ભેળું ભેઈએ પણ તેનો રંગ ઠેવો છે તે તરફ લક્ષ રાખવાથી કંઈ ફાયદો થતો નથી. તેવી રીતે મનુષ્યોએ વિદ્યાગુરુની વિદ્યા તરફ લક્ષ રાખવું ભેઈએ પણ તે જાણ છે, જાણી જાતના છે, ઇત્યાદિ નકામી જામતોપર લક્ષ રાખવું યોગ્ય નથી. વિદ્યાગુરુની આગળ નકામો જામજાટ કરવો નહીં. વિદ્યાગુરુમાં શ્રામા, પરોપકાર, પ્રેમ વગેરે જે કોઈ સદગુણો હોય તે તરફ ધ્યાન ખેંચવું. વિદ્યાગુરુ જે શુભ શિક્ષાઓના ઉપદેશ આપે તે પ્રમાણે પ્રવૃત્તિ કરવી. વિદ્યાગુરુ વિનયથી જે વસ્તુ આપે છે, તે જવનિયથી આપનાર નથી. વિનય વિહીન વિદ્યાર્થીઓ મનુષ્યરૂપત્વ યોગે છે.

કિંદલને વિનયથી માટીના દ્રોણગુરુએ વિદ્યા આપી. એક મિત્રે જનમાં માટીના દ્રોણગુરુ બનાવ્યા અને તેનો વિનય કર્યો. તે વિનયથી કિંદલના આત્મામાં શુભ રહેલી યદ્દિ ખીલી નીકળી. અને તે મિત્ર, જર્જુન કરતાં પણ વિશેષ ધનુર્વિદ્યામાં કુશળ થયો.

શ્રી મેલિક રાજાએ એક દિવસ જામજામુમાર પાસે એક

ફલ ચેરનાર ચંદ્રાલને ચકરી મગાવ્યો. ચંદ્રાલની મેલિક રાજા પાસે ચકરીનાં આમ ફળ ડગીયો નમાવી લેઈ લે વિદ્યાર્થી ચંદ્રાલને વિનય કર્યો. તથા જડની ડગીએ હતી ત્યાં રાખવાની,

વિદ્યા હતી, મેલિક રાજાએ ચંદ્રાલચેરને મારી નાખવાનો દુક્રમ કર્યો, ત્યારે જામજામુમારે કહ્યું કે ચંદ્રાલની પાસે વિદ્યા છે, તે પ્રથમ આપ શિર્ષીયો. મેલિક રાજાએ દુક્રમ કર્યો કે હે ચંદ્રાલ ! તું વિદ્યા બોલ, ચંદ્રાલ બોલવા

શિક્ષક પાસેથી મધ્યયોગ્ય વિદ્યા બ્રહ્મણ કરી શકતા નથી અને
 હકલ્પાદિ હુંદોનું પત્ર અને છે. શિક્ષકો વિદ્યાર્થીઓનું જુદું જિં.
 તમે કદાચ તો તેમની ઉન્નતિ માથે તેથી રીતે પ્રેમ પૂર્વક દૃઢ-
 થયે વિદ્યા ન જાણે તો તેઓ દોષ પાત્ર બની શકે, જે શિક્ષ-
 કોને ૧૬૫ પદ્યમાં સમજાવું જોઈએ. બ્રહ્મણ દૃઢયમાં રહેલી સર્વ
 વિદ્યા શિષ્યને જાણી દેઈ જેથી શિક્ષકો મા પાંડિતો
 ના મનમાં સદા કલ્પના રહેવી જોઈએ. શિષ્યની દેશ મુજબ મન
 વ્યાપાર, જાન, રૂપાદિ ઉન્નતિ કરી રીતે કરે તે મુજબ શિક્ષક
 કહેવાય. જોકે પ્રસંગ વિદ્યાર્થના વિનય સંભાળીને છે, તોપણ
 પ્રસંગે જાણી કદી વિદ્યાર્થના વિનયમાં શિષ્યોને ચિત્ત દેવું,
 તેમાં તેની ઉન્નતિ છે, જેમ વિદ્યેશ્વરે કહ્યું છે. કેટલાક તો વિ-
 દ્યાર્થપાસેથી વિદ્યા હેઠળ પાછા વિદ્યાર્થની સામાયિક અવિનયને
 વધારે છે તે યોગ્ય નથી. કાણુ છે કે,

વિષયા વિનયાવાસિઃ સા ચૈવાવિનયાવરા,

કિં કુર્વઃ કિં મનિન્યઃ ગરજાયાં મ્મમાતરિ. ૧

વિદ્યાર્થી વિનયની પ્રતિ સારી રીતે યાચ છે, તેજ વિદ્યા
 જે અવિનયને ધારણ કરે તો પોતાની માતાજી વધારે પુત્ર-
 ને હેર દે તેની પહેલું ત્યાં મું કહેવું? એ અવગણ દેવો?
 અરુણેશ! કાણુ છે કે:—

ત્યાંથી વિદ્યા પામિયો, તેના સામે યાચ,
 પ્રત્યક્ષે તે પાપિયો, અરીને દુર્ગતિ જાય. ૧

વિદ્યાર્થ સામાં યતાં, રહે ન જગમાં ભાજ,
 વિદ્યાર્થ વિનયે જાણે; પામે મુખ સામાન્ય. ૨

વિદ્યાર્થનો ઉપર ઉપરથી વિનય કરવો અને અન્તરમાં
 કષ્ટ સમજાવું, જાણ વિનયથી વિદ્યાર્થ સંસ્કર્ય થવું નથી. વિદ્યા-
 ર્થમાં જે જે મુશ્કેલી હોય તેની જ્યાં ત્યાં સ્મૃતિ કરવી.
 વિદ્યાર્થમાં જે અપૂર્વ સંકિત હોય, તે વિનયથી બ્રહ્મણ કરવી.
 વિદ્યાર્થ કોપ કરે, વા મારે, તેવું અસહ્યવર્તન ત્યજવું જોઈએ.

વિદ્યાગ્રુના વિનયમાં અપૂર્વશક્તિ રહેલી છે, તે વિનય શિષ્ય બલ્લે છે. વિનય કદી નિષ્ફલ જતો નથી. વિનયથી આત્મા હવ્ય થાય છે. વિદ્યાગ્રુનો ચયાયોગ્ય વિનય સાચવવાથી વિદ્યાર્થી ધત્તું મેળવી શકે છે.

પેતાનાથી જે ઉમરમાં જ્ઞાનમાં સદાચરણમાં મોટા હોય તેમનો જેમ ઘટે તેમ વિનય કરવો. પેતાના મોટા મોટાને વિનય બાધ હોય તેમનું માન સાચવવું જોઈએ. પેતાની મોટી બેનો હોય તેનો પણ ઘટતો વિનય કરવો. સગાંસંબંધી વિગેરે જે કોઈ મોટાં હોય તેમનો વિનય સાચવવાથી કીર્તિ વૃદ્ધિ પામે છે. મોટાંનો વિનય કરવાથી સંસારમાં કોઈ જ્વલની ચિંતા ઉત્પન્ન થતી નથી. મોટાંનો વિનય કરવાથી ઉલટી મોટાઈ વધે છે, જે જાણે મોટાંનો વિનય સાચવે છે, તેની સંકરમાં પ્રતિષ્ઠા થાય છે. વિનય મુખનું મુળ જે સૂત્ર વારંવાર રમણમાં રાખવું. મોટાઓની પાસે જે જે સારા સરજુદો હોય છે, તેનો વિનયથી માંસિ થાય છે, મોટાઓનો વિનય કરવાથી કંઈ ઉપુત્ત પ્રાપ્ત થતું નથી. મોટાઓનો વિનય કરવાથી તેઓ ગમે તેવી હુદયની વાત આપે છે. મોટાઓનું ગમે તે વખતમાં મદોન્નત થઈ અપમાન કરવું નહિ. ધૂળને પણ પગથી દહવામાં આવે તો મરતક ઉપર ઉડીને ચડે છે, તો મોટાઓનું અપમાન શું ન કરી શકે ? મોટાઓનો તિરસ્કાર કરવો તે પેતાના તિરસ્કાર જવેળર છે. મોટાઈની મરજરી કરવી તે ખરેખર પેતાનીજ મરજરી છે. કાકા, દાદા, દાદીમા, માડી, કુઈ, માડી, વિગેરેનો પણ પુત્ર પુત્રીઓએ વધાયોગ્ય વિનય સાચવવો. મનથી મોટાઓનું જાતું ચિંતવવું. જલ્દીથી પ્રિયકર વિનયવચન બેઠવું, કાચાથી મોટાઓને નમસ્કાર કરવો, પનથી દુઃખ વખતમાં વા ગરીબાઈ વખતમાં મોટાંઓને સદાય કરવી, મોટાઓનું વચન ખાનગી પ્રવર્તન કરવો. મોટાઓ દશપિ શિશ્ય આપે તો સહનશીલતા ખરણ કરવી, મોટાઓની વાત ઉડવી

મોતું, તે પણ, એક જાતની દ્વિંસા છે. મોટાઓની સાથે જેમ
જને તેમ દચિત વિનયથી વર્તવું તેમાં નિઃશ્રમ ભુદ્ધિની ખાસ
જરૂર છે. સંસારમાં મોટાઓનો વિનય સાચવવો એ ઉત્તતિનું
આવશ્યક ફલ્ય છે.

સ્ત્રીના કરતાં સ્ત્રીને પતિ મોટો કહેવાય છે. આર્થ દેશમાં
જનસંખ્યા સ્ત્રી પતિની સેવા સારી રીતે જાળવતી
જાય છે, તેના અનેક ઇખલાસો છે. સ્ત્રીના અને
પુરુષના યરીરમાં ભેદ છે. દરેક કાર્યમાં પુરુષ
મુખ્યતા સ્થાપે છે. પતિ-રજામી સ્ત્રીને ઉપરી,
આ અર્થથી પણ સ્ત્રી કરતાં પુરુષ મોટો છે, એમ સિદ્ધ થાય
છે. સ્ત્રીને શસ્ત્રોમાં અર્પાવના કદી છે. સ્ત્રીએ પતિનો મન વ-
ચન અને કાયાથી વિનય સાચવવો જોઈએ. મનમાં અને તે
અવસ્થામાં પણ પતિનું જાહુ માન કરવું. પતિનું મનમાં ભક્તું
ચિંતવવું. પતિમાં રહેલા દુઃશુભો વિચારવા, પતિપ્રતિ મનમાં
ઉચ્ચ ભાવ ધારણ કરવો. જે સ્ત્રી પોતાના ધર્મ નથી જાણતી,
તે પતિપ્રતિ વિનયથી કેવી રીતે વર્તવું તે સમજી શકતી નથી.
સ્ત્રીનો ધર્મ સંસારવ્યવહારમાં ઉત્તમ હોવો જોઈએ, સ્ત્રીનું વ-
ર્તન ઉત્તમ હોવું જોઈએ. પતિ સાથે સ્ત્રીએ નમ્રતાથી મધુર
શબ્દોથી વ્યવહારું જોઈએ; પતિનું દુઃખ દુઃખાય એવું અશુભ
ભાવણું કરવું નહીં. પતિને જે હસ્ત જોડી નમસ્કાર કરવો, તે
કાયાનો વિનય કહેવાય છે. ઉત્તમ સ્ત્રી મનમાં અન્ય પુરુષનું
સ્થાનની ભાવનાથી રમરણ કદી કરતી નથી, તેમજ તેવી ભા-
વનાથી પરપુરુષના સામું પણ જોતી નથી, તેમજ પરપુરુષની
સાથે કામની જાગૃતિ થાય તેવું ભાવણું પણ કરતી નથી. સ્ત્રીને
પતિનના ધર્મ જનતામાં જાણવાય છે. પતિ, ભક્તની સત્તા તથા
વિદ્યાથી મુખી અવસ્થામાં હોય અન્ય દુઃખી અવસ્થામાં હોય
તોપણ ઉત્તમ સ્ત્રી, પતિની સાથે તેવી અવસ્થામાં રહેનારી હોય
છે. પતિના જામનાના અનુસાર, નીતિ વિગેરેના જે જે શુભ વિચારો

ગંગનાના સંબંધમાં વાવ વિચારો કરે છે, તે હૃદયથી નિર્દય
 મણવા. આવા વિષયસ્વાર્થાધિપતિયો જ્યાં મુખી પોતાનો ધર્મ
 સ્ત્રી પ્રતિ જે જે આચરણીય છે, તે ન સમજે, ત્યાંમુખી તે
 ઉત્તમ યદ્યં શકતા નથી. એવા અધમ પુરુષો પ્રતિ સ્ત્રી પણ
 સારા જાવથી ન વર્તે તેમ જનવા યોગ્ય છે, માટે પતિયે પણ
 સારા આચાર જાને વિચારોથી હૃદય જીવન કરવું જોઈએ કે જે
 હૃદય જીવનની છાપ સ્ત્રી ઉપર પણ પડે કેટલીક સ્ત્રીઓ પતિ
 હોય ॥ ત્યાં મુખી સ્વાર્થ માટે પતિને વિનય કરે છે; પત્યાત્
 અન્યપતિ વિષય જોખની લાલસાથી કરે છે, પણ પતિવ્રતાસ્ત્રી
 કામ જોખના દુલ્લભ વિચારોને ત્યાંથી યતી નથી, મનના ઉપર
 જ્યં મેળવે છે, અનેક પ્રકારના નીતિમય ધંધાથી ગુજરાન ચ-
 લાવે છે. પણ પતિવ્રતા ધર્મ ઊડતી નથી, પતિવ્રતા ધર્મ ને તે
 સર્વસ્વ મણે છે. જે સ્ત્રી પતિવિનય અન્યને કામની લાલસાથી
 ધંડતી નથી, અભિચારના વિચારો કરતી નથી, તેની પ્રભા
 પણ સારી નીવડે છે. તેના ઉદરમાં સારી પ્રજાનો અવતાર ધઈ
 શકે છે. જે જે તીર્થકરો-મહાત્માઓ ઉત્પન્ન થયા તે પણ
 જાણે પતિવ્રતાની કુળે અવતર્યા છે, તેથી પણ ઉત્તમ પુરુષો
 સિદ્ધ કરી આવે છે કે, હે સ્ત્રીઓ ! જો તમારે ઉત્તમ તરુનો
 અવતાર પ્રાપ્ત કરવો હોય તો પતિવ્રતા ધર્મ પાળો. ઉત્તમ પુરુષોનો,
 તીર્થકરોનો તથા મહાત્માઓનો અવતાર પતિવ્રતા ને ત્યાં થયો.
 ગમે તે જાતિમાં મહાત્માઓ ઉત્પન્ન થયા, થાય છે અને થશે,
 ત્યાં પણ પતિવ્રતા ના પેટે જ એવાં ઉત્તમ રત્ન ઉત્પન્ન થ-
 વાનાં. દોષ સ્ત્રીને પતિવ્રતા કહેવામાં આવે ॥ તો બહુ શણ
 ધઈ જાય છે, પણ જો તેથી રીતે પતિવ્રતાનો ધર્મ સાચવે તો
 દેવી પુરુષવંતી ગણાય ? કેટલાક પુરુષો, સ્ત્રીઓને પડતામાં
 પતિવ્રતા ધર્મ સાચવી ગળવા માટે પુરે છે, પણ તે પતિવ્રતા ધર્મ
 રૂણ માટે પ્રભલ સધન નથી. પડતામાં પણ વધી સ્ત્રીઓ
 અદુત્ય સેવન કરે છે. જ્ઞાનથી પતિવ્રતા ધર્મ નું પાલન થાય

દુઃખાય જોમ વર્તન રાખવું નહિ. જે જે કાંઈ કરતાં હોય તેમાં
 પતિની સલાહ લેવી. કદાપિ સ્ત્રી કરતાં પતિ અદ્યપ્યુદ્ધિમાન્
 હોય તોપણ સ્ત્રી આત્માની સાક્ષીએ વિનય કરવામાં કયાય રાખે
 નહિ. દેાડ વખત દુનિયાને જોમ માણુમ પડે કે સ્ત્રી પતિની
 અપરા પ્રમાણે આશ્વતી નથી અને પેતે તેા આલે ॥ અપરા
 પ્રમાણે જોમ રવપરનું જણું થાય તેમ વર્તન રાખે અને સોજ
 વિચ્છન્ને ત્યાગ કરે. પતિની અપરા માનનારી સ્ત્રી જગત્માં
 કીર્તિ પામે છે અને પેતાનું જીવન ઉચ્ચ કરે છે. પતિની
 માજી પ્રમાણે આકણું તેપણ વિનય છે. જે વિનયથી સંસાર
 અવહારની દુનિવિદ્યાના આત્મોન્નતિમાં પ્રવેશ થાય તે વિનય
 પ્રદાયક છે. જુદેલી શા જાણથી સ્ત્રીઓએ જોમ વિચારવું કે
 પતિને વિનય જે અવહાર માગમાં અવરુચક કમ છે. પતિને
 વિનય કરવાથી પતિ પ્રસન્ન રહે છે. વિનયના જાણમાં સ્ત્રી
 અનેક સારા ગુણો પ્રાપ્ત કરે છે. વિનયકરનારી સ્ત્રીઓ પતિનું
 મન વશ કરે છે. પતિને કોષ (ગુરુ) પણ વિનયથી ઉતરી
 જાય છે. વિનયના પ્રત્યક્ષી ઘરમાં કલેશ પેસતો નથી; માન્યની
 વિનય પ્રકૃતિ દેખીને તેની પુત્રીઓ પણ વિનયની પ્રેરણા શિખે છે
 અને કપારે તે પામે છે ત્યારે તે અમલમાં મૂકે છે. વિનય વેરીને
 વશ કરે છે તેા પતિ વિનયથી મુશ્કેલ રહે જોમાં જગમગ
 અધર્મ નથી. સ્ત્રીએ નિપ્પામણુદિથી પતિવ્રતના વિનયધર્મ
 સાચવને આર્ય સ્ત્રીતરી અપણું જોડલે. પેતાના પતિનું
 જાણુમાન કરનારી સ્ત્રી જગત્માં અનેક ઉપકાર કરી શકે છે.
 સ્ત્રીનાં જનનીજનક ધનકરણી જગદન હોય તેથી નિર્ધન લોક
 પતિની અપરા કરી રોમ નથી. વિનયકતી સાકુલી સ્ત્રી
 પતિને વિનય કરીને ધરમાળાને વિનય કરતાં શિખી શકે છે.
 પતિ સ્ત્રી કે તેપણ કુટુંબવ્યવસ્થા સદન કરતાં સ્ત્રી સ્ત્રી
 પેતાના પતિની અપરા અતી વિનય સિદ્ધ કરી આપે તે
 વધારે છે.

પે.ન.ની દુનિવેનિતે અધાર કેમ જાણી ન શકે એ જાને
 પુણ્યના કલ્પના પ્રથમની અન્યાયોદ્ધે, એક જ જાના દેવ મેમ
 દેવો એકમે, થમના વિચારે પણ અમાન દેવો એકમે. દેવ
 પણ જાન થોમ્સ પંડા નખની દોષી એકમે, જાની એને મહાદેવ
 પ્રથમ નખામ્સ એકમે એની વિનય કાલ્પના પરીણ કલો
 એકમે. જાણે જાન દેવો દેવ નોપણ મારા ઈ. વાપરીયાણી
 પેરે કરીકે પુણ્ય કલોનાના કલેશામ્સ જાન દેવ, નેથી ઉલટું
 જાન ન કમું દેવ નોપણ મારું. આ પ્રથમું વર્ણનક દુષ્ટ તું
 ક.પણ સંભારી જાણીયદે કેહો અમામ્સ, અન્યાય વિચાર કલે
 કે, જાણે અમામ્સની કેળવણીથી અમામ્સ કરી અમામ્સ છે તેને
 આ નખામો ઈ. દેવના અન્યાય વિચારે જુલ જુલ અમા-
 વના દેવો, જાણે અમામ્સ દેવે મનુષ્ય પુણ્યું દેવન
 દેવ છે, તે માટે અમામ્સ અમામ્સમાં સ્ત્રી જાને પુણ્ય વર્મ
 દેવે થીજાને પુણ્યમાં સંધેએમાં એકમા ૮૦૦ એમાં
 અન્યાય અમામો નથી. મારા પુત્રે જે વિચારે અમામ્સ
 છે તેપણ એક દીનથી જોતા અમામ્સ સત્ત્વ લાગે છે દુનિવાની
 દિમાં મલે અમામ્સથી એમ ન થયું દેવ તેથી વિરુદ્ધ લાગે,
 પણ પાણિપદણ થયા જા. કલેશ પુણ્ય, થમ્સ જોના જે અમામ્સ
 કલે છે તે માટે સંસારમા એકમા, સ્ત્રી પણ થમ્સોમ્સ જાને
 વિનયવાળી દોષી એકમે જાને તે માટે કલે પણ તેની
 દેવો ઈ. લાગે છે જાણીયદે દિત્તે જાણે અમામ્સી પણ દિત્ત
 અમામ્સ કલે એકમે. આ પ્રમાણે વિચાર કરીયું કે દેવ પુત્ર હું
 રહારી પુણ્યમ્સ લુંદોથી થયા માટે દેવો વિચારને અમામ્સ
 આપું છું. પુત્ર પિતાથીનું ઉત્તમ સંભાવણ અમામ્સ કરી નખન
 કમું. પિતાથીએ કલું, દેવ પુત્ર કે તમામ્સ કલું અમામ્સી તું
 તમામ્સ કરજે, પમામ્સ તેની સાથે જાન માટે અમામ્સ હું કરીયા, આ
 પ્રમાણે કરી જાણીયદે એક અન્યાય કલેમાં રોશવા. પરીણ અમા-
 માં વિચાર કરે છે કે, અન્યાય છે મારા પિતાને કે જેમને મારા
 વિચાર સત્ત્વ લાગ્યા, એક દીવસ પરીણ કલેશો દેવના દેવ

જાના ઉપાર : પ્રમુખવાર ન થાય, ભરકોડાકોટી કરે,
કરતાં કોટી ઉપાય. અમ્યકત્વમાગ પ્ર

સદગુણે કોટાકોટીભવ કરે નોપણ કોટી ઉપાયે પ્રમુખ
થઈ શકે નથી, આ નાજીથી નરનકા. નવીનુ ૪૯.૧
માન છે. અન્યપણ અનેક દેશો. શાસ્ત્રના ને. છુર છે અન્ય
દેશાં મેથ વાંચવાથી સદગુણ થાય તેથી પુનઃકેને અનાવન.
ઈ ધર્માચાર્ય (ધર્મગુરુ) શાસ્ત્રીન્યા મળ્યાં નથી. જે આન
થ તો પ્રત્યક્ષ અમ્યકત્વપ્રદ કોઈ રી શકે નહિ પુનઃક વા
વાથી જે ઉપશર થાય તો પુનઃકકર્તા ઉપકર્તી ના. ૫. ૫૯
ઈ ધર્માચાર્ય (ધર્મગુરુ) મળાય નહિ. પુનઃકન. નવન. ૫૯
ગુરુ કહેવાય એવો લેખ નથી. આશાન વિધવાન તે. નનાકેન
દેનાર હોય તેજ ધર્માચાર્ય વા ધર્મગુરુ મળાય છે માત્રપિતાના
ઉપશર કરતાં ધર્મગુરુને. ઉપક. અનંતનાં
માત્રપિતાના ઉ. વિશેષ હોય છે. માત્રપિત. એક ભવમા ઉપ
કારી થાય છે પણ ધર્મગુરુ તો આનમતાનના
દાતા હોય છે. મિથ્યા જુડિન્ના ના. ૩૦૫.
હોય છે. આનમાનું પરમાનંવરૂપ દર્શાવ
નારા હોય છે. જડ અને દૈન્ય વસ્તુને બેદ કરી આનમધમની
ગુદ સદા કરાવનારા હોય છે. અનંત જન્મ જન્મ મૃત્યુના
દુઃખથી મુકાવનાર હોય છે.

વિદ્યાગુરુ કરતાં ધર્મગુરુ અનંતગુણ ઉપકારી કહેવાય છે.
વિદ્યાગુરુ એક ભવના ઉપકારી હોય છે પણ ધર્મગુરુ તો સદાના
ઉપકારી બને છે. ધર્મગુરુના ઉપશરથી આત્મા મહાકાળની શાંતિ
મેળવે છે. ધર્મગુરુના ઉપશર સમ્મત કોઈને ઉપશર નથી
અમ્યકત્વ ઉપ ચામુના દેનાર ધર્મગુરુને પ્રદિઆ વસુન કરી શકાય
નેમ નથી, કોઈ કાળે પણ ધર્મગુરુને પ્રમુખકાર થઈ શકે નથી
જાનની જાનકોનો તો ઉપકાર ધર્મ દાનથી થઈ શકે છે. કીર્તન

પ્રતિ મેળવી શકે છે કેટલાક મૂલ્યસ્થને ધર્મગુરુ મેળવી શકે
 મૂળમાંથી નાશ કરવા કમળે. કો છે. નિદાને. કો છે.
 યોગ્ય અધિકારી થયા નહીં. નિદાને નમેડિની ના
 હોય છે પણ આરિત્રની અપેક્ષાને નહીં. તેમ
 ની હિંમત કોટી ધારણ કરનાર મુનિવરની નિદાને કો
 ધર્મશા નથી તેથી તે વિનિર્ણય કરેલ નિદાને નહીં
 છે, ઉપકારની અપેક્ષાને નહીં. તેમ નિદાને નહીં
 ન ગુરુનું યથાચોગ્ય નિદાને નહીં. તેમ નિદાને નહીં
 ન કરવા કરવા. મૂલ્યસ્થનું નિદાને નહીં. તેમ નિદાને નહીં
 ધર્મગુરુમાં વર્તનાર હોય છે પણ આરિત્ર ધર્મ મુનિવર
 આરિત્ર તરીકે પણ વિખ્યાત છે તેમ નિદાને નહીં
 ન ધર્મગુરુપણ હોય છે. મોટે ભાગે તેમની અસાધ્યતા નહીં
 નિદાને ધાર નહિ તેમ હમ્મ રાખવું તેમજ નિદાને નહીં
 ન હોય તે તેણે મૂલ્યસ્થ ધર્મગુરુને એવું વિનય કરેલ.
 ન કરવા પણ આધુનિક પાંચા ધર્મગુરુના હોવા નહિ.
 નમાં સહાય કરવી. તેમની નિદાને કરવી નહિ. તેમ કોઈ નિદાને
 ને સાંભળવી નહિ. નિદાને કરનારને તેમજથી સારું સમજિત
 મૂલ્યસ્થમાં તેણે મુલ્ય હોય તેની અનુમોદન કરી તેમને
 ન થયેલ કાલાથી વિનય સાચવવે. કોઈ મૂલ્યસ્થ કોઈ સુવને
 મજિત પમાડવું પરંતુ સમજિત ધર્મગુરુ અધુ કાલ તે મૂલ્ય
 ને સમજિત ધર્મગુરુને વ્યવહારથી વંદન કરે નહિ. પણ હાલનું
 નથી વંદન કરે. ભાગ્ય શરીરવિક્ષિથી કરે નહિ. કારણ કે તે
 નું મુલ્યસ્થાનકે અલગ છે. તેમજ ધર્મગુરુ સમજાય છે. મોટે
 ભાગે હોય ધાર નહિ ધર્મગુરુ હોય એવું નહિ તે મૂલ્યસ્થ વડે
 મૂલ્યસ્થ મહાવીર સમીએ અનુવિધ સુવમાં સુવને વડે મૂલ્ય
 ને મૂલ્ય તરીકે સ્થાપન કરે છે. મૂલ્યસ્થ સમી
 મૂલ્યસ્થ પણ સમજાય છે. મૂલ્યસ્થ સમી
 મૂલ્યસ્થ સમી મૂલ્યસ્થ મૂલ્યસ્થ મૂલ્યસ્થ
 પાંચીસ વડે મૂલ્યસ્થ મૂલ્યસ્થ મૂલ્યસ્થ મૂલ્યસ્થ

મારે ગણવેનું રાખવું, ગુરૂના મામું રાખવાન યાચ તેમ બોલવું નહિ. ગુરૂની આજ્ઞા લટખાન બળિપુરકે વધારી લેવી. ગુરૂમહા-
શયની મારી રીતે બળિ કરવી જોઈએ, ગુરૂમહાશયના વિચારની
નયે પેતાના વિચાર મરગા ન આવે તો મહાશયના ધારણ
કરવી. અને જેમ રજપત્નું દિન યાચ તેમ પ્રવર્તવું. રીરા આપ-
નાર મુનિગુરૂની આજ્ઞા પાડેલી બળિ કરવી, ગુરૂની મહાશ-
યમાં રહેલ કાંઈ કંઈ જવા જરૂર કરેલા સંદેશા દોષ ન લાગે
તેમ પ્રવૃત્તિ કરવી જોઈએ. શિષ્ય યથા બદ લોકો તરફથી મળ
મળે કે કુલાઈ જવું જોઈએ નહિ. દેવતાક શિષ્યોનો પેતાના
ગુરૂને હિમાલમાં ગણવા નથી મનમાં એમ સમજે છે કે ગુરૂમાં
આજ્ઞા જોડવું જ્ઞાન નથી, આથી તેમની કુપુદિથી વિનય લેવી
શકતા નથી. દેવતાક અવિનય શિષ્યો ગરજ લેાય ત્યાં મુખી
ગુરૂની આજ્ઞા પ્રમાણે વને છે. પદાનુ ગુરૂને હિમાલમાં ગણવા
નથી, પણ સમજવું જોઈએ કે જો તેથી રિયતિમાં રીરાગુરૂ
મહાશય બોલ લેાય છે માટે પામવું મૂળ વિનય સમજ તેવું
મેવન કરવું. દેવતાકનો પ્રવૃત્તિ મરગી આવે ત્યાં મુખી મુનિગુ-
રૂને માને છે પદાનુ વળી ખીલ ગુરૂ પાસે મામું મુંડાવે છે,
આથી અંચળ પ્રવૃત્તિથી દેવ સંકરપની નિદિ થતી નથી અને
વિનય પણ રહેતો નથી, દેવતાગુરૂની કૃપા પણ મેરથી શકાવી નથી,
પૂર્વ વિનય વિના દેવતાગુરૂના ચનકારિક વિવાલોનું જ્ઞાન કરી
શકતા નથી, અવિનયથી મહાગુરૂને આરીવાદ મેરથી શકાતો
નથી. પૂર્વ સમયમાં શિષ્યો સદગુરૂને દેવ સંકરપૂર્વક વિનય
કરતા હતા, તેથી તેઓ અજબન શક્તિઓ મેરથી શકતા હતા,
દેવતાક કુશિષ્યો તો ગુરૂ શિષ્ય આવે છે ત્યારે કામું લેાગે છે
અને ત્યાંથી દેવ યદ્દ આમેઆમ જીતી નિંદા કરી ગુરૂની રજેલી
કરે છે તેમાં અંતે દોષા કાનની કૃતરીની જેઠે મળ પામી શકતા
નથી, દેવતાક તો ગુરૂને પણ તાને સખવા જેવી પ્રવૃત્તિ કરે છે,
એમ કરવાથી અત્યંત નિંદા થઈ શકતી નથી.

પ્રતિજ્ઞામાં પણ દેવની શુદ્ધિ ધારણ કરવાથી તેને માનવા

માન અને પૂજ્યપુદ્ગિથી જુએ છે અને તેઓ પોતાના કુટુંબમાં વિનયનો પ્રચાર કરે છે, તેઓ કહેવા કે કંકાસથી મુક્ત થાય છે. દુનિયા એવું દેખે છે તેવું બાચરે છે. દુનિયાને ઉચ્ચ વિનયવાળી બનાવવી હોય તો શિષ્યોએ ઉચ્ચ વિનયથી વર્તવું જોઈએ. વિનેયશિષ્યોના દાખલા જ્યાં ત્યાં હોડો કહે છે. જમતમાં તેમનાં નામ અમર રહે છે. વિનયવંત ન જોડે તોપણ હજાર મનુષ્યો ઉપર વિનયની અસર કરી શકે છે. અવિનેય શિષ્ય તે પ્રભાણે અસર કરી શકતો નથી. વિનય મહાકામ દત્તમ પુરૂષો સેવી શકે છે. આજને આજ વિનયનું ફળ કેવાની ભુદ્ધિ ન રાખવી, કુટુંબો શિષ્યોના વિનયની કલેશી કહે છે. તેનું હૃદય તપાસે છે. પરંતુ એવું જાણે છે તો પોતાની મરગી વિદ્યાઓ આપી દે છે.

વિનય ઉપર એક શિષ્યનું દહાંત સાંભળવા હાલક છે તેથી તે કહેવામાં આવે છે, વિદ્યાપુર નામનું એક જગ સિંધે કસે નગર સાકમતી નદીની ખાસે હતું. ત્યાં સરસ્વતી વિનય અને એક યોગવિદ્યાના અપૂર્ણ અભ્યાસી એક તેથી મરેલી યોગ-યોગમુનિ વચ્ચે હતા. તે સ્વભાવે શાન્ત વિદ્યા અને યોગના અનેક ચમત્કારોનું ધર હતા.

પોતાની વિદ્યાઓ આપવા માટે યોગ્ય શિષ્યને યોગ્ય હતા. તેમના ઘણા શિષ્યો થયા પણ શિષ્યો કોઈ ટકીને રહેતા નહિ. કારણ કે આ યોગીસાધુપણે બહારની ગપમપની વાતોનો અવકાશ નહોતો. શિષ્યોની પરીક્ષા કરવા માટે તેમને ધમકાવતા. કેટલાક શિષ્યો કે જે દુનિયામાં મુખની ભુદ્ધિવાળા હતા તે રહ્યા નહિ. એક મૃદુરૂપ કુટુંબના એક મુખને આ યોગી ખાસે દીક્ષા અગ્રીકાર કરી. ગુરૂનો આ મુશિષ્ય વિનય આચરતો હતો. તોપણ ગુરૂવર્ધ્ય તેની સાથે વિરોધ સંભાળતું કરતા નહોતા. શિષ્ય વિનેય હતો તેથી અનેક દુઃખો ટેકીને તેણે બાર વર્ષ ગાજ્યાં એક દીવસ તેણે ગુરૂનો મસ્તક કોરે મૂકીને વિનય કર્યો. ગુરૂને આ શિષ્ય યોગ્ય જાણ્યો. પોતાની કલ્પની વિદ્યાઓ આપ-

એવેનાં હાથે ચડયોયું. હે શિષ્ય મારાજેવાં જો દુઃખે વેણાં
 તેને જ્વાળા મુઘ શિષ્ય આ સાંજની તેમ જામ્યો અને
 ને કહેવા લાગ્યો. તું મારા પુત્રને આ વાત કહીશ નહિ.
 એ કહ્યું કે હું કહો તારી પણ જાણના. તારીને જાણનાર હે
 મુ. શિષ્યને ઉપદેશ જણાવનાર હોયો અને વિચાર્યું કે પ્રભુ
 કે તેમજ પુત્રને વિનય તજી તારી આવી તમામ નિર્ણય
 નિર્ણયના કારી પુત્રને જાણી જાણી કરી જાણનાર કરો.
 કહ્યો. પુત્રને હવે તેને જાણની પાને જોડારી તત્કાલની
 કારી જાણી જાણનાની જાણનાર શિષ્યને છે. જો પ્રભુએમાં
 આવી રીતે પ્રભુવાક્ય કોઈ જાણે. વધારેક
 શિષ્યને કો. અમુક રીતે આપના કરવું. હે આ પછિ મંત્ર
 વિદ્યો. શિષ્યે પણ વિનયથી વિદ્યો કીધી.
 તેવડો તેના વડા થઈ ગયા. રાજ્યોત્તર તથા
 કાર્યોત્તર કાર્યોત્તરે પણ કાર્યની રીતી. શિષ્યના સુખપર વિ-
 ચિત્ત જાણનાર જાણનાર હોયું. પુત્ર કહે છે કે હે શિષ્ય !
 આ વિદ્યોત્તરે શિષ્યે શિષ્ય કે જે જાણનારે. રાજ્ય તેને જાણનારે.
 વિનયના અભાવે કાર્ય કર્યું વિદ્યોત્તરે અભાવ થયા હોય છે.
 વિદ્યોત્તરે કાર્યોત્તરે કરીશ નહિ. કાર્યના પુરાના વિદ્યો રાજ્યોત્તરે
 નહિ. વિદ્યોત્તરની અભાવને પ્રભુમ પડે તારી રીતે વડો
 તારીને કુનિદાના કોતરોત્તરે પચિસ વધી જાય અને તું જાણ
 મારવામાં કાર્યોત્તરે જાણના. તારી કોઈ નિદા કરે. પુત્ર કહે તો-
 પણ અમુકને કોઈ અજાણ પણ મારવા કરીશ તારી. અમેજાને
 પ્રભુ પડે તેમજ વિદ્યો આવીશ નહિ. અભાવવામાં કાર્યોત્તર
 હોનાર હોયો. જાણનાં કાર્યોત્તરે નહિ. અભાવ પદમાત્મક છે.
 એમ કાર્યોત્તરે કાર્યના રાજ્યો. અહીં અને મમત્તરના અભા-
 વો જાણના ન થાય એમ જાણનારે. તારી વડો. કહેવા ઉપદેશ
 પ્રભુએ જાણ કર્યો. અમુક વિદ્યો તું જાણનારના જાણનારે સર્વ
 જાણના. પણ જોડનાં કાર્યોત્તરે નહિ. અમમત્તરના નિદાના પ્ર-
 ભુ કર્યો. અભાવનામાં કાર્યોત્તરે હોયો, જાણનારના અભાવમાં જાણના

તેના દાંત કેટલા છે તે કોઈ શિષ્ય ગણે. આ કથન આંખની
શિષ્ય વચકથા-અથ પાઘ્યા. નર્પ વિકરાત રીતો. કેટલાક તે
મર્પના દાંત ગણે કેમ ગુઝી. કેટલાક તે એક બીજાને કોઈ
વાની બતાવે. નાબળે નરિ તેથી રીતે દગલે દગલે કહેવા

લાભ્યા કે અરે ? ગુરૂ મદાનાજને વાણુ તે નરિ
ધયો રોય. કેટલાક કહેવા લાભ્યા કે શિષ્યનો પ્રભુ કાલવાનો
આ ઉપાય રમ્યો છે. કેટલાક તે મૂઢમનિયો વિચારવા લાભ્યા
કે આણું અદૃશ્ય જગતે તે ગુરૂ શી રીતે કહેવાય. કેટલાક તે
વિચારવા લાભ્યા કે કંઈ પ્રયોજન જગતથી બાગી જવું તે યોગ્ય
છે. કેટલાક તે વિચારવા લાભ્યા કે જે દાન મળવા અથ તે તે
મરી અથ. પદ્યજ ગુરૂને શું ? મર્યો તે મર્યો. પાઉં આવનાર
નારી. 'જીવંત નર બદ્ધ પામ્યો. મુઝા પડી કે નરિ મળે.' કેટ
લાક તે વિચારવા લાભ્યા કે નપના દાન મળવાની આત્માનું શું
પ્રયોજન રહે ? આમ મજ વિચારવા લાભ્યા ગુરૂએ કહ્યું કેમ
કોઈ અથ છે કે નરિ નવ કોઈ કહેવા લાભ્યા કે. ગુરૂજી સર્પ
આત્મારેષ પાત્રી યગાય પણ આ મટે તે દિગ્ગત થતી નથી.

પર દાહન. નથા એવામા મુનિર્વિદ્ય નામને
એક દિને બતાવે ગુરૂનો શિષ્ય આભ્યો. દયનવંદન કયા વાદ
મની ગુરૂએ બતાવે કરી કે પેલા સર્પના દાન મ

દીને આવ. ગુરૂનાં આત્મામાં એ વિચાર, ગુરૂ
લાભ્યા તે પરમેશ્વર શાસ્ત્રા એમ ધારી કહેવાની સાથે આશ્યો,
દિગ્ગત ધારી ભુ લાકથી કમળથી સર્પનું મુખ દાહનું. પણ દાંત
રીત નરિ. ગુરૂ પાસે આવી કહ્યું. હે ગુરૂશ્રેષ્ઠ ! સર્પના મુખમાં
દાંત નથી. ગુરૂએ તેના મસ્તકપર દક્ષા મૂકી આશીર્વાદ આપી
ધન્યવાદ આપ્યો. સર્વ શિષ્યોને કહ્યું. સો ભગ્ય શિષ્યો !
રોજો, આ વિનયરતન વિનયીની આવી રિયતિ દેવ છે. મસ્તક
કોરે મૂકીને વિનય કરનાર કહ્યું કાર્ય સિદ્ધ કરી દાહનો
નથી. જે જે અરે શિષ્યો ગુરૂને વિનય કરે છે તે તે

સાંભળવી નહિ. શ્રી સૂત્રોનાં પરમ રહસ્ય સમજવાં. છતિ શક્તિએ તેમનાં દર્શન કરવાં. તેમના સદ્ગુણોની પ્રશંસા કરવી. ગામોગામ વિહાર કરનાં રહાય આપવી. તેમના સદ્ગુણોનું અનુકરણ કરવું. સમયમીનું બહુ જ્ઞાન કરતાં તેમના ગુણો દૃઢ્યમાં પ્રકટે છે. માટે સાધુ વર્ગને વિનય દ્રવ્ય હોત કાલ સાવધી મધાયોગ્ય સાચવી આત્મોન્નતિ કરવી.

સાધ્વીઓ પંચમહામત યાત્રી ગામોગામ વિચરે છે. પાતાના આત્માનું શુદ્ધ સ્વરૂપ કરવા પ્રયત્ન કરે દક્ષિણ સાધ્વી ઈ. શ્રીવીતરાન પ્રભુની આજ્ઞાપૂર્વક આત્મોન્નતિ આવશ્યકતા અને કરવા પ્રયત્ન કરે છે. પ્રદ્યુમ્નચંદ્રન નવવાહ તેનો વિનય સાધવી પાળે છે. સ્ત્રીવર્ગમાં સાધ્વીજી સારી રીતે અસરકારક ઉપદેશ આપે છે. પુરૂષોને પણ સાધ્વીવર્ગનાં આચરણ ઉડી અસર કરે છે. સાધ્વીવર્ગથી મંત્રાર મુધરે છે. સ્ત્રીઓને સારી રીતે સમજાવનાર સાધ્વીઓ છે. સાધ્વીનાં પવિત્ર આચરણો જોઈયા વિના પણ સ્ત્રીવર્ગ તથા પુરૂષ વર્ગ ઊપર હલ્લર મારી અસર કરે છે. જનવર્ગમાં સાધ્વી થવાને રીવાજ અનાદિકાળનો છે. જનધર્મનો ઉપદેશ આપનારી સાધ્વીઓની સંખ્યા ઘાનથી વૃદ્ધિ પામે તો શિષ્ય ઉન્નતિ થાય. અન્યકોમમાં સાધ્વીઓ થવાને રીવાજ નથી તેથી પુનઃકાળે પ્રચાર વધેના હાય છે ત્યારે જન વર્ગમાં પ્રાચ્ય આત્માનું કંઈ જોવામાં આવતું નથી. જનવર્ગમાં જે સ્ત્રી રહે છે તે સાધ્વી થઈ પ્રદ્યુમ્ન પાળે છે. અને તેને પંચાગની તથા દુનિયાની ઉન્નતિમાટે આત્મ-જોગ આપવો હોય તો સાધ્વીને ગુરૂ કરી ચારિત્ર અંગીકાર કરે છે. અજસ્ય આહાર દાસી આહાર વખતસર ભક્ષણ કરે છે. અનેક પ્રકારના તરવોને અનેક જાણથી અજ્યાજ કરે છે. નાત જાતને બેદ રાખ્યા વિના સર્વની સાથે જોડાઈ રાખી ધર્મોપદેશ આપે છે. અનાચારમાં મગા થએલી જાતી સ્ત્રીઓને સુધારી મનમાર્ગમાં લાવે છે. પચાર કેળાં નથી. પંચેસ પાતે રાખતાં નથી. કહેણી અને રહેણીથી ખરેખર સાધ્વીઓ સ્ત્રીઓના દૃઢ્યમાં ઉડી

પરણ કર્યો નહિ. ગુરૂણીની આસામાં ધર્મ છે એમ સમજી
 રાન્યભાષે ચારિત્ર પાળવામાં રિયર થવું. પ્રાણ બચ તોપણ
 ગુરૂણીની નિંદા ચેલીએએ કરવી નહિ. ગુરૂણીની નિંદા કરવાથી
 પાનાનું તથા ગુરૂણીનું બહુ યજ્ઞ થકતું નથી, ગુરૂણી જે જે
 શિક્ષાએ આપે છે તે ક્ષત્ર મારા આન્માન્ય હિત માટે આપે છે
 તેમ સમજી ગુરૂણી ઉપર અન્યંત પ્રેમ યદ્દા ભક્તિ ધારણ કરવી.
 ચતુર્વિધિ સંધે તેમનો વિનય કરવો તેમના ઉપદેશામૃતનું
 પાન કરવું.

ધાવક તથા ધાવીકાએએ સાધુઓનો તથા સાધ્વીઓનો
 મન વચન અને કાયાથી વિનય સાચવવો.-
 ધાવક ધાવીકાએએ વિનયનું કૃત્ર ધાવક ધાવીકાએ આ ભવમાં
 સાધુઓતથાસાધ્વી આપે છે-સાધુ તથા સાધ્વીનો વિનય ન્વરિત
 ઓનો વિનય કરવો. મુખકૃત્ર અર્પે છે-અશુભ આચારવાગાં સાધુ
 સાધ્વી તેમને મર્ચ ઉપરથી યદ્દા ઉદાવવી
 નહિ-ચાર ખંડમાં તપાસીને જોયે તો દેવ વર્ગનાં સાધુ સા-
 ધ્વીઓ, દયાદિ આચારમા ચરીયાતાં મહુમ પડયે-આન્મતત્વ
 ઉપર વિશેષતઃ ભક્ત્ય ન આપ્યું તેથી દેવ ધર્મનો વિશેષ હાથ
 દેહાવો થયો નહિ. દ્રવ્ય દેવ કાલ જાવ વિચારી સાધુ-તથા
 સાધ્વીઓએ ભગવાની જરૂર છે. કલ્પવૃક્ષ સાધુ તથા સાધ્વીઓનો
 વિનય કરવાથી તીર્થકર નામકનં બધાય છે. સાધુઓ તથા
 સાધ્વીઓનો મનુષ્યજાત વિનય કરી કૃત્ર મેળવી શકે છે.
 સાધુઓ તથા સાધ્વીઓની ભક્તિ કરવી. તેમના અશુભોની
 પ્રશંસા કરવી. તેમના ઉપર આજ ચકાવવું નહિ. સાધુઓ તથા
 સાધ્વીઓના યત્ન ઉપકારોનો જદ્દા અહરથથી કોઈ રીતે વાળી
 શકાય તેમ નથી. એમ જાણી તેમની આજામા વર્તવું. કોપાવેરાથી
 કોઈ દીવત્ત તેમનું અપમાન કરવું નહિ. યેતુકે રાત્રની
 દેવતાએ જુદા સાધુના રૂપ કરી પરીકા લીધી હતી તોપણ
 યદ્દાથી જાણ થયા નહિ તેમ ભવ્ય જુદા પણ સાધુઓ ઉપરથી
 યદ્દા ઉદારતા નથી. ઉત્તમ ભક્તિથી સાધુ સાધ્વીઓને ધર્મકૃત્યમાં

હોય કરે છે. સર્વ કરતાં આધુ વિરિતિ એટલે પાપકર્મથી વિરામ
 મ્યા છે માટે મોટા છે. ગૃહસ્થ ગમે તેવો હોય તોપણ આધુના
 ને પાળી શકતો નથી માટે આધુ વર્ગથી ગૃહસ્થે લણુતા
 માન્ય કરવી. અર્થ દેવોના અધિપતિ ઇન્દ્ર મહારાજ પણ બ્રહ્મ-
 થ ધાન્ડ સુનિવર્તને નમસ્કાર કરે છે ત્યારે વિચારવાનું કે
 આધુ વર્ગની આગળ ગૃહસ્થ મહત્તાર્થ ધારણ કરે નહિ. ગૃહસ્થ,
 કાર્યમાં મપડાઈ ગામોગામ કરી અર્થ જીવોપર રહેલી રહેલીથી
 મકાન કરી શકતો નથી અને આધુ વર્ગ કરી શકે છે. આધુ
 ના ધર્મનેજથી દુનિયામાં શાંતિ વર્તે છે, વૃદ્ધિ થાય છે
 ધુએની કદી નિંદા કરવી નહિ. વેપ, આચાર અને જ્ઞાનથી આધુ
 ના નાંધીવર્ગ જગત્માં સ્વપરતું હિત કરે છે. તેમનો વિનય
 વાથી આ-મા પવિત્ર થાય છે. આધુ અને આધ્વી વર્ગ જે જે
 મોક્ષ આપે તે પ્રમાણે ગૃહસ્થવર્ગે વર્તણું. તેમનો ઉપદેશ
 મૃતમનના નાળવો. તેમના ઉપર પ્રેમ ધારણ કરવો. જેમ જેમ
 જેવ નિર્દેશ નદગુણવાળાં આધુ તથા આધ્વી દેખાય તેમ તેમ
 જેવ વિનય તેમનો કરવો. તુચ્છભુદિથી આધુ તથા આધ્વીનો
 અવિનય કરવો નહિ. આધુ તથા આધ્વીવર્ગ ગૃહસ્થમાંથી
 મોક્ષ છે માટે ગૃહસ્થો જેમ જેમ સદ્ગુણી થશે તેમ તેમ આધુ
 ના નાંધીવર્ગ પાળુ નદગુણી થશે. કુવામાં જેવું જળ દશે તેવું
 તેમના આવર્ગ. આ વિયમ મદ્યકાળ વિચારવા યોગ્ય છે.

જનવતના નર્વ જનોના ઉપરી આચાર્ય હોય છે. આચાર્ય
 ધમના રાજ છે. ઉપાધ્યાય સુવચન સમાન
 વર તથા ઉપા છે રાજ અને પ્રધાનની પેઠે તેમના આયે
 અને વિનય જનધર્મનો નિરવય ભાર રહેલો છે. આચાર્ય
 અને ઉપાધ્યાય એ મદ્યજ્ઞાની આત્માથી દીર્ઘ
 દેવાળા હોય છે તો જનધર્મનો સર્વત્ર દેલવો કરી શકે છે
 જે એમની માકરી દણિ હોય છે અને ઉત્ત્રાદી નથી હોના તો
 જનધર્મનો દેલવો થતો નથી. ગમે તે ગચ્છના આચાર્ય હોયતો
 તત્ત્વ પ્રતિ લક્ષ્ય રાખી કોચની ઉદીરણ ન થાય અને

સંપન્ની વૃદ્ધિ થાય તેમ પ્રવૃત્તિ કરી જૈન ધર્મના જમાનાને અનુ-
સરી દેહાપો કરવો જોઈએ. તેજો આવક અને ધાવીકાઓના શ્રી
વીરભગવાનની ૫૬ ૫૨૫૨૩થી ઉપરી છે. આવક તથા ધાવીકા
તરીકે ગાથ ચાલી રોય નોપણ શ્રીમંથના ઉપરી આચાર્ય
ઉપાધ્યાય છે. સાધુ તથા આધીજી પણ તેમની આજ્ઞા પ્રમાણે
ધાવે છે. આત્મસ્વરૂપમા રહી આચાર્ય તથા ઉપાધ્યાયોએ અન્યનું
જાતું કરવું જોઈએ. પંચમહામત તથા પંચાચાર પાળવા જોઈએ. આચાર્ય
તથા ઉપાધ્યાયમાં જે જે જાણે ત્યાગ વેરાચરણ રોય છે તે તે અંશે
તે પોતાનું તથા પરનું જાતું કરી શકે છે. જિનાજ્ઞા પ્રમાણે આચાર્ય
તથા ઉપાધ્યાયની ૫૬થી ૫૬ ૫૨૫૨૩ મુવિહિત આચાર્યો
આપી શકે છે. આજ્ઞા આચાર્યો તથા ઉપાધ્યાયો સદાકાળ વર્ને છે
તેમનો ચિકરજયોગે આત્મહિતાર્યે વિનય કરવો, તેમની આજ્ઞા
તે પ્રભુની આજ્ઞા મુમજી મરનકે જતા પણ પાળવી જોઈએ. તેમ
ની મજાદ પ્રમાણે પ્રવૃત્તિ કરવી, તેમની નિદાહેલના કરવી નહિ તેમ
ના મદગુણોનું મંદીનન કરવું આચાર્ય તથા ઉપાધ્યાયની
દિન શિશ્નાએ પ્રમાણે પ્રવૃત્તિ કરવી. દિન શિશ્ના રેતાં તેમના
ઉપર કરી કોષ કરવો નહિ. તેમની પુંક પાછળ કરી નિંદા કરવી
નહિ. તેમનું જાતું માન કરવાથી જૈન ધર્મની પ્રભાવના થાય છે,
અનુવિધ આદારથી તેમની જાળિ કરવી. આચાર્યો તથા ઉપા-
ધ્યાયોની મજાદ પ્રમાણે જૈન ધર્મનો દેહાપો કરવા અનુવિધ સંધે
પ્રથમ કરવો. આચાર્યો તથા ઉપાધ્યાયોની આજ્ઞાવિના ૨૫૨૭૬
નાથી મુદરથ વર્ને ધર્મની ઉત્તમિ કરી કરી શકેજ નહી. જેનું
જે ૧૫૨ રોય છે તે તેજ કરી છે. તરવારનું કામ સોય કરવી
નથી અને મે.થનું કામ તરવાર કરવી નથી જે કાંઈને મોટે
જે નીમાયા છે તેજ ને કાંઈની ઉત્તમિ કરી શકે છે, વર્નેમાન
કાળમાં કાવોએ અદિન શિશ્નાને ધ્યાનમાં લેઈ વર્નું જોઈએ,
અનુવિધ મોટે જોઈએ અને કાંઈને મુદરથ વચ્ચાનુમદે આચાર્ય
તથા ઉપાધ્યાયની આજ્ઞા આત્મી ૫૭૭૭. આચાર્યો તથા ઉપાધ્યા-

મૂલો કહાડવાના કરનાં તેમનામાં જ્ઞાનાદિ સદ્ગુણો હોય તેની પ્રાપ્તિ કરવી એજ આર્ય જનોનું કર્તવ્ય છે, આચાર્ય અને ઉપાધ્યાયનો ખાસનો આચાર કરનાં તેમનું હૃદય વિગ્રેષ્ઠતઃ નિર્મલ હોય છે. આચાર્યોએ તથા ઉપાધ્યાયોએ સદ્ગુણો મેળવવા જોઈએ, ઉચ્ચ પદવીને માટે ઉચ્ચ ગુણોની જરૂર છે. આચાર્ય તથા ઉપાધ્યાય આદિ મન્ન મુનિવરોનો વિનય દેવદર્શનની પેઠે અમોઘ ફળ આપનારો થાય છે. સદ્ગુણદષ્ટિથી વિનયનું સેવન યથાયોગ્ય જ્યાં ત્યાં કરવું જોઈએ.

જે જે પુરૂષોમાં સદ્ગુણો હોય તે તે સદ્ગુણો મેળવવા હોય તેા પ્રથમ વિનય કરવો જોઈએ. પુષ્કલ-

જ્યાં ભારી સદ્ગુણો થન આપવાથી વા સત્તાના તોરથી જે વિદ્યા-મેળવરા હોય તેા એ મળતી નથી તે વિનયથી મળે છે. સન્ન વિનયને મેળે પુરૂષો સદ્ગુણો આપવા તેવાર છે અનેક

પ્રકારની ચમત્કારી વિદ્યાઓ આપવા તેવાર છે

પણ તમે તમારા આન્માને વિનયથી યોગ્ય કર્યો તેા તમને સર્વ વિદ્યાઓ મહાભાગ્યો (મુનિવરો) આપશે, દેવતાનું આરાધન કરવામાં આવે છે કિંતુ વિનય હોય છે તેા મંત્ર મણિતા દેવતા ફળ આપે છે. જ્યાં ત્યાં તમે અનુભવ્યો તેા વિનયથી જે મળે છે તે બીજા કશાથી મળતું નથી. આ વિષય ઉપર એક મહાન્મા પુરૂષનું દર્શન આપવામા આવે છે તે નીચે મુજબ.

પૂર્વે મધુમતી નગરી પ્રખ્યાત હતી. અહાર વર્ણની ન્યા વરતી

હતી. ત્યાં જિજ્ઞાસુ નામનો સત્રિય નૃપતિ

સમાર પોતીન્ડ ન્યાય નીતિથી શાસ્ત્ર કરતો હતો ન્યાસમાકર

યોગીન્ડ નામના આધુ માને મામ કરના કરતા દેવ

યોગે આવી ચડયા, તેમની આકૃતિ જાણ હતી હિન્દીના નવરંગથી તેમનું મન અરંગિન જણાતું હતું, અકુદરિ બાજુ વિષયોનું નિરુક્ત કરતી નહોતી, એમ કાલ પ્રાટક યોગથી તે અલિપ્ત જણાતા હતા, તેમની સુખાકૃતિ ઉપર હારથ અનેર યોગની કામળીઓ દેખાતી નહોતી, ચરીરના અવલોકની મુંઢરતા કે.ઈ

શરૂને શિષ્યને કહું કે હે ભગ્વ ! હું તારા વિનયથી ખુશ થાઉં છું
માટે હવિષ્ણવર ભાગ. શિષ્યે ગુરૂની પ્રમનન્યાને લાલ લેવા વિચાર
કર્યો. વિચારીને કહું કે, હે ગુરૂ ! જો આપનામાં શક્તિ હોય તો
આપ આ ધર્મશાસ્ત્રના પતરાને ગુપ્તરૂપે જાળવી રાખીને મરીજ
લોકોનું દર્શિ દૂર થયો.

શિષ્યનું દંદરૂ કામ્ય સંભાળવું અવગુ કરી શકાતર ચેતીન્દ્ર
કથન કરવા લાગ્યા કે હે ભગ્વ શિષ્ય ! તારી કામ્ય હચ્છાને
હું વરપ્રદાનતર હોઈ પૂર્ણ કરીશ. કિંતુ ભગ્વ તું અમલે ૥ કે
આવી જાતનેમાં લગિધરે દારવદાથી આત્મરિત થઈ શકનું
નથી. આનંદશાના ઉપયોગથી જીવ થઈ જાણમાં રંગાવવું પડે
છે અને તેથી કર્મના વશ થવું પડે છે. હે શિષ્ય તે કહું કે
હોઈ પતરાં ગુપ્તરૂપે પ્રાપ્ત થયે એટલે મરીજ લોકોનું દર્શિ
દૂર થયે આપણ તારો વિચાર વરગુત થોમ્ય નથી. હોઈના પ-
તરાંનું ગુપ્તરૂપે થતાં તે મરીજ જનોના ઉપસાગમાં આવશે
એવો એકાંત નિર્દય નથી, કારણ કે રાજાજ પ્રાય તે ધનને લો-
ગવશ પ્રયત્ન કરશે. તારી હચ્છા જો લીધ હોય તો તે વચન
બદ્દ હું પૂર્ણ કરીશ. કેમ ચો વિચાર છે. શિષ્યે કહું, હે ભગ-
વન્ તમારી પાસે આવી ઉત્તમ શક્તિ છે તે સર્વ જનનાં હ-
વાને તેનું જ્ઞાન કેમ આપતા નથી. સર્વ હંદાને તેથી શક્તિ
આપતાં શિષ્ય ઉપકારી થયો. ગુરૂ કહે છે કે હે ભગ્વ શિષ્ય
ઉત્તમ શક્તિએનું જ્ઞાન થોમ્યને આપી શકાય છે. પાત્રપાત્રનો
વિચાર કર્યા વિના વિદ્ય શક્તિનું જ્ઞાન ફેગરના ગુપ્તમા કપૂર
મૂંઝા ભરાતર છે, થોમ્યના વિના વિદ્યાની સિદ્ધિ થતી નથી. મ-
નુષો જ્યારે થોમ્યનાને પ્રાપ્ત કરે છે, ત્યારે અને ત્યાંથી વિ-
દ્યાની સિદ્ધિ થો પ્રાપ્ત થાય છે, જાણકના હસનામાં તરવાર આપવી
તે જોખમ ભરેલું કામ છે તેથી જ રીતે અયોગ્યને સમન્વિતિ
વિદ્યાનું જ્ઞાન અર્પણ તે જોખમ ભરેલું કૃત્ય છે. દંત્યારિતર
વિદ્યાસાથી ગુરૂએને શિષ્યને નમજાવ્યો. તેપણ શિષ્યની ક-
શેચ્છાની નિવૃત્તિ થઈ નહીં. ત્યારે કંઈક ગુરૂએ કહું કે હે ભગ્વ કેમ

મહાત્મા પુરૂષોની પાસે સંસારની આશાઓની માગણી કરવી તે અસુખ છે, કેટલાક કહેવા લાગ્યા કે “ માએ તેનાથી આધે ” માટે આપણે તેમની સેવા કરવી. કેટલાક કહેવા લાગ્યા કે મહાત્માઓની પાસે આવી ચમત્કારી શક્તિયો હશે એ ગું ખરી વાત છે ? કેટલાક કહેવા લાગ્યા કે, અમેરિકા સગેરે દેશમાં પણ ચમત્કારી વિદ્યાઓ પ્રગટવા લાગી છે તે દેશના હોદ્દા મોટા મોટા રાગ ચમત્કારથી ભરાયે છે તો આર્થ દેશમાં આવી વિદ્યાઓ હોય તેમાં ગું આદર્ય ? કેટલાક કહેવા લાગ્યા કે, આ મહાત્માની પેઠે યોગની સાધના કરીએ તો તેવી વિદ્યાઓ મળે કારણ કે સાધન વિના સાધ્યની સિદ્ધિ થતી નથી. કેટલાક કહેવા લાગ્યા કે રાગદ્વેષ રહિત મહાત્માઓને દુનિયાની શી સ્પૃહા છે કે દુનિયાનું કહેવું માને. કેટલાક કહેવા લાગ્યા કે, વિનય પેરીને વચ કહે માટે આ સિદ્ધ પુરૂષનો વિનય કરવો જોઈએ ઇન્દ્રિય દબાવે તો પુરૂષો પોતા-પોતાની અણલ પ્રમાણે વિચારે કરવા લાગ્યા. રાજાએ પણ સિદ્ધને જોન રહેલા જોઈ વિચાર્યું કે આ સિદ્ધ પુરૂષને રાજાની કથા, કિશ્કી શી ગરજ કે મારું કહ્યું માને પણ મેં સાંભળે વેપ, રાની બધું છે કે જાણ આપીન લગવાન. જાણ કેવા.

કરતા શક્તિ પ્રગટે માટે આપણે શુભપણે સતતની સેવા કરવી જોઈએ. જેમ વિચારી લિખુકનો વેપ હઈ દરદોષ સાર્વજનિક સિદ્ધ પુરૂષની પાસે જાય અને સેવા કરે અતિ વિનયથી સેવા કરવા લાગ્યો અનેક પ્રકારનાં પ્રશ્ન પુછવા લાગ્યો, તેથી રાજાની સમયમૂલ્ય દર્શ અને સત્ય દેવ શુદ્ધ ધર્મની શ્રદ્ધા ધર્મ, આત્મા તે પરમાત્મા છે, આત્મામાં અનંત શક્તિયો છે. આત્મા કર્મથી છૂટેતો સિદ્ધ પરમાત્મા થાય ઇન્દ્રિય સંતુષ્ટ દેશ મહાત્મા થયો. સેવા કરતાં રાજાને લિખુકના વેપમાં એક માસ થયો. એક દીવસ લિખુક મુનિને નમસ્કાર કરી કરમરવા લાગ્યો કે હે સુનીયર ! હવે હું અન્યત્ર જઈશ. આપની સેવાથી મને સત્ય ધર્મ પ્રાપ્ત થયો છે જેમ કહી રહી પડ્યો. મુનિને દયા આવી અને પૂછ્યું હે સત્ય શા કારણથી રહે છે. લિખુકે કહ્યું હે મુનિ ! આપ-

ભેદને. રાજ્યનું જુદું ઇન્કુરું નહિ, મુખ
 રાજ્યનો વિનય સમયમાં પણ રાજ્યની નિંદા કરવી નહિ,
 રાજ્યનું અપમાન થાય તેવા શબ્દો ઉચ્ચારવા
 નહિ, રાજ્યની શાંતિ ઇન્કુરવી. કેટલાકે હોડો રાજ્ય વિરુદ્ધે વર્તે છે
 અને નૃપતિનું જુદું કરવા પ્રયત્ન કરે છે તે યોગ્ય કહેવાય
 નહીં. રાજ્યને પણ પ્રજાને પુત્રની જેમ પામવી ભેદને. પ્રજાના
 ઉપર ત્રાસપ્રદ કરે. વધારવા નહિ. પ્રજાની ઉન્નતિ થાય તેવા
 ઉપાયોમાં તાત્કાલ રહેવું. પ્રજાના સર્વ વિભાગનું એક સરખી
 રીતે જાળવું કરવું. પ્રજા ઉપર વિશ્વમ દષ્ટિ ધારણ કરવી નહીં.
 પ્રજાના પ્રેમ વિનાનો રાજા રાજાજ નથી. પ્રજાનું જાણું કર્યાવિના
 પ્રજાને પ્રેમ રાજા ઉપર થતો નથી. રાજા રાજાના ધર્મ ન સા-
 ચવે અને પ્રજાને કનડેતો પ્રજા ક્યાંથી રાજાનો વિનય સ્વીકારી
 શકે. પિતા ભાગ્યને મન મનાવે છે તે પિતાને ભાગ્યે ચાહે છે,
 તેમ રાજાને પણ પ્રજાનું નિઃશંક જાણવું ઇન્કુરવું. યાદી વાદી
 ભાદી તાદી નૌજમજમાં પ્રજાનું ધન વાપરવાથી કેઈ રાજા દોષી
 કાને નથી. ઉચ્ચદયા. દેશદાજ. પ્રજાનું જાણું કરવાથી રાજા
 દોષી થકે છે. ઉત્તમ રાજાઓની પ્રજા સદાકાલ રાજાને શુભચીઃ
 આપે છે, પ્રજાને રાજાનું કદી જુદું ઇન્કુરવું નહિ, પ્રજાની ઉન્ન-
 તિનો આધાર રાજા ઉપર છે તેમ રાજાની ઉન્નતિનો આધાર
 પ્રજા ઉપર છે. પ્રજાને નૃપતિમાં જે જે જાગૃત્તો ખીલેલા હોય
 તેનું ધીરેન કરવું, પેટાના કરતાં જે વૃદ્ધ હોય તેનો વિનય
 સાચવવાથી અનેકથા સંતુલોની પ્રાપ્તિ થાય
 ૧૬ કુરુને વિનય છે. પેટાનાથી રાજામાં અધિક હોય તે પણ
 સ્વીકારે. વૃદ્ધ કહેવાય છે તેવા પુરુષોની સેવા કરવાથી
 રાજાની પ્રાપ્તિ થાય છે. કેઈ પેટાના કરતાં
 કરતાં વૃદ્ધ હોય તે તે કરતાં વૃદ્ધપુરુષોનો વિનય કરવાથી યો-
 ગ્ય રાજાઓની પ્રાપ્તિ થાય છે. પેટાના કરતાં અનુભવમાં વિરોધ
 હોય તે અનુભવ વૃદ્ધ કહેવાય છે. અનુભવ વૃદ્ધ પુરુષોની સેવા
 કરવાથી અનેક પ્રકારના અનુભવો મળે છે. તથામાં જે વિરોધ

જડ વસ્તુઓની ઉચ્છાનો નિરોધ કરવા તે ઉત્તમો-
 હવાય છે. વ્યોમુદ્ધ પુરુષોનો પણ વ્યોમિત વ્યવહાર
 વધારી અન્યની પ્રાપ્તિમાં વૃદ્ધિ થાય છે. પુત્રીઓએ
 પણ પોતાનાથી મોટી પેન હોય, કંઈ હોય,
 માત્રી હોય, કાકી હોય, ભાભી હોય ઇત્યાદિ
 મોટાઓને વિનય કરવો તેમના આમું ઉદ્ધ-
 તપાસથી વધતું નહિ ચમાવણા થઈ મોટાં
 માન્ય નહિ, ન માન્ય વસ્તુ માટે મોટા સાથે
 નહિ, મોટાઓને અપનાવ ભયા ગર્હોથી કંઈ કે-
 મોટાઓની નિદા મનુષ્ય કોઈની આગળ કરવી
 આદિ ગેર ની મુનમાથી પહાર કાઢવા નહિ,
 કોઈ કંઈ નમન નાગવી નામાન્ય ભાગ્યમાં
 નથી કંઈ ના મોનાય જે જે શિખામણો આપે
 દિવ માં એમ નમજી હૃદયમાં ધારણ કરવી.
 જે મોટી માનવ્યાદમાં મળ્યા (પહેનપણીઓ)
 માન કરતું પણ અનર નજાના તારમાં તેઓનું
 નહિ કંઈ તેમને કીનના મહેલ આગું નહિ.
 તેમની ગિયતમાં આવવી, કદી નહીં નસાવ આ-
 માહેલીઓન. નસામા નર. ર. વ વિનય કરતું, તેમના મનમાં
 તેવું નહિ, વિરગિ નનયના મને તેડતી મદદ કરવી,
 મદદો કંઈની નહિ. વિનય ઉપગર કરવા સાહેલીઓ
 જતી હોય તે નમજીવી કોઈનું જાવવી, મુખથી કંઈ
 મુશી કરવી તેવ નાખવી નહિ, મુખમાં અને મનમાં
 ભેદ. સાહેલીઓમાં જે જે દ્વેષણો દેખાય કે અ-
 ગ કદી કંઈકી પાડવા પ્રયત્ન કરવો નહીં. સાહેલી-
 જે મદગુણો દેખ્ય તેની પ્રગના કરવી. આવી નીનિથી
 ઉત્તમ પ્રેમ વિનયવદે નાચવી થાય છે. ધર્મના

માર્ગમાં કે કર્મના માર્ગમાં પણ વિનયની તો ખામ જરૂર છે. સાહેલીઓએ જાનગરમાં કહેલી ગુમચાગાને અણખનાવ થતાં કોઈની આગળ કહેવી નહિ. વાતવાતમાં જહેનપણીઓને માફ હોય એવાં મહેવાઓ હજારો હજારો કહેવાં નહિ, ચેરવિરોધ થાય એવો અમશ્યવ્યવહાર કદી મનમાં ચિંતવવો નહિ. સ્વાર્થની ખાતર જહેનપણીઓને આડું અવગું જગવણું નહિ. કારણ કે તેમ કચવાળી માનસિક ઉત્તમ વિનયને દેશવરો મળે છે. જહેનોને ઉત્તમ ધર્મમાં જોડવી. મિથ્યાના ધર્મને ન્યાય કરાવવો એ પણ સર્વોત્તમ વિનય છે. જહેનોએ પરસ્પર જોડખીજ પ્રતિ જે જે અપરાધો થયા તેની શમાપત્ર (માફી) દેવોથી આ પણ ઉત્તમ વિનય છે. જહેનોનું તન મન ધનથી જડું કરવું. આ પ્રમાણે જહેનોનો ધર્મ છે. જહેનોએ નદાશક મળીને રહેવું. પુત્રીઓએ ઉપકારી પ્રતિ વિનય આચરવું. કોઈની માથે પોણું હોય તો અમૂળ જેવા મીઠા શુભોદયી પોણુ પાડના કરતા જે કોટી સ્ત્રીઓ હોય તેનું મદદા આવી અપમાન કરવું નહીં. અને તેટલું તેમનું મન વાળી શકા અને વિનયી જડું કરવું. કદી મોટાં ઉપર ગુરમે હાં આવેલય કરી કુદિદાઓ કરવી નહીં જે પુત્રીઓ, જહેનો. વિનયગ્નને દુરદશા ધામ્લ કરે છે તે થયડીનિં, હારીનિં જેમ છે તેમના ગુણ મર્વત્ર મવાય છે. મિત્રેએ મિત્રેએ મિત્રેએ પણ જેનાના કરતા જે જ્ઞાનમાં, ઉનિત કરે. મનના નાનુજોમા. જૂતમાં મોટા મિત્ર હોય તેમને વિનય કરવો જ્ઞાનમાં મોટા હોય તે મિત્રોનું જાદુ માન કરવું. તેમની આગળ હુમ્મત ધારણ કરવી, તેમની કિન્નશિરઃ જાદુ માનપૂર્વક નાંજનવી. તેમનાં વરેલાં વચ્ચે : હિંદુઓમાં ધારણ કરવાં જે જે હિંદુઓ શરૂએ શાય તેનો નિ. હિંદુએ કરવો. હિંદુ વિનયગ્નમાં દેવીનાં નાનિનિયોને સ્થાવર નહિ. હિંદુનાનિયોનીં પાતેલો વિનયથી જાન કરવું. તેમની મરકરી કરવી નહિ. તેમનીં કુદશાનિરિપકથી અને તન મન ધનથી દેશ કરવી, તેમને કિન્નમણ અરે તો કુપ કરવો નહિ. મીડું બે.

કર્મવિનય કરતાં અથવા વ્યવહારવિનય કરતાં જીવવિનય
જીવવિનય કહે છે. વિશેષતઃ ઉત્તમ આ જીવમાં અને પરજીવમાં

છે. વિનય કરતાં અર્થેષ્ઠિત વસ્તુઓની પ્રાપ્તિ
થાય છે તેમાં કોઈ જાનતી શંકા નથી. મધ્યસ્ત્વવાંત જીવો
જીવવિનયને ખાતરી થકે છે. દૈનિક વિનય કરતાં દોહાતર
વિનય વિશેષતઃ આશ્ચર્ય છે. પરમાન્મયની પ્રાપ્તિ દોહાતર
વિનયથી શિશુ થઈ શકે છે. વિનયની આશ્ચર્યના કરતાં દેવતાઓ,
નૃપતિઓ, અને મહર્ષિઓ મહેલે વસ થાય છે. વિનય વશીકરણ
કરતાં અન્ય વશીકરણવિદા કૌટી જણાવી નથી. યોગ્ય કૌત
કાલમાં જ્યાં ત્યાં જોવો થતે તેવો મન વાણી અને કાયાથી ઉ-
ચિત વિનય સાચવનાર સૌંદર્ય તથા પુરુષો આ જીવમાં તથા
પરજીવમાં મુખી થાય છે. ક.અ.અ.કુ.અ. વિન-

વિનય રાખે. કૃપા અને ઉત્તમ મહિમા જાણી અહર્નિશ તેનું
તેથી છે. સેવન કરે. વિનય કરવાથી દૈનિકથી શુદ્ધ

હૃદયમાં પ્રસન્ન થાય છે. કમંતી વર્ગજાતી
ખરી જતાં આત્મા નિર્મલ થાય છે. વિનયનું ફળ પ્રતિદિન આ
જીવમાં તમે અનુભવશે. પારંપાર વિનયનું સેવન કરવું યોગ્ય છે.

વિવેક રત્ન.

વિવેકમેા દશમેા નિધિઃ-વિવેક દશમેા નિધિ સ-પુરુષોએ
કહ્યો છે. જનતુમાં હેય શું છે. ઉપાદેય શું છે. હેય શું છે.
તેનું સ્વાર્થ જ્ઞાન થવા વિનય વિવેક પ્રકટયો એમ કહેવું તે હારય-
જનક છે. વિવેકી મનુષ્ય સન્ધ્યાસન્ધ્યે વિચાર કરી શકે છે યોગ્ય
અને અયોગ્ય કૃત્ય સમજી શકે છે. દેવ, ગુરુ, ધર્મેનું સ્વાર્થ સ્વરૂપ
સમજી શકે છે. મનુષ્યના હૃદયમાં વિવેકરૂપ સૂચનેર દુલ્લભ રત્ન
અજ્ઞાનરૂપ અધાર રહેતો નથી. વિવેકી મનુષ્ય અમૃતને અમૃત
મહે છે અને એને એર મહે છે. અવિવેકી તેથી હેઠલું મહે છે.
વિવેકી અને અવિવેકીની દષ્ટિમાં મહાન્ ભેદ છે. વિવેકી ધર્મ-
તત્ત્વ પ્રીતિ પારણ કરે છે ત્યારે અવિવેકી અધર્મતત્ત્વ પ્રીતિ

૧ નથી. ઉત્તમ પુરૂષ અને અધમ પુરૂષનાં લક્ષણ લિંગ
 જ્ઞાનું વિવેકદૃષ્ટિથી બને છે. વિવેકી પુરૂષ દ્રવ્ય ક્ષેત્ર કાલ
 વ્ય જાણી યોગ્યઆચરણ કરે છે ત્યારે અજ્ઞાનિથી તેમ
 જ નથી, વિવેકી મનુષ્ય આત્માભિમુખ પ્રવૃત્તિ કરે છે.
 યારે છે કે અહો જગત્માં સત્યતત્ત્વ તે જ સત્ય છે,
 રી સત્ય થતું નથી, વિવેકી જે જે કાર્ય કરે છે તેમાં શુભા-
 ચાર કરીને પ્રવૃત્તિ કરે છે. હૃદય જેમ દૂધ અને પાણી
 ૧ છે તેપણુ પોતાની ચંચુથી જલને દૂધ લિંગ લિંગ
 મ વિવેકી પણ કૃત્ય અને અકૃત્યને લિંગ લિંગ કરે છે.
 દૃષ્ટિ વિવેકના બે ભેદ પડે છે. સંસારિકવિવેક
 વિવેક મંસારિક વિવેકની પણ સંસારમાં જરૂર પડે છે.
 અનેક બાબતોનો વિવેક સાચવવો પડે છે. ધાર્મિક વિવેક
 વિના ખરેખરી શાંતિ મળતી નથી, કયો ધર્મ ખરો
 ૧ કંઈ અપેક્ષાએ તેનો પૂર્ણ ખ્યાલ, વિવેકદૃષ્ટિ વિના થતો
 દક્ષાતી પુત્ર સકુણના ઉપદેશથી ઉપશમ, સંવર, અને
 ૧ ત્રણ રત્ન પામી પરમાત્મપદને પામ્યા. આ દૃષ્ટાંતથી
 જ્ઞાનું કે જ્યારે વિવેકની પ્રાપ્તિ થાય છે ત્યારે પરમાત્મ
 પડે છે, શ્રી પ્રસન્નચંદ્ર રાજર્ષિને જ્યારે વિવેક પ્રગટ્યો
 ધ્યાન પરિહરી શુકલધ્યાન ધ્યાવી મુક્તિ વર્ધા. ૬૬-
 કે જે ચાર હત્યાનો કરનાર હતો તે પણ વિવેક પામી
 નો ત્યાગ કરી મુક્તિપદ પામ્યો. અરણિક મુનિને જ્યારે
 માગ્યો ત્યારે માતાનું કહ્યું વચન માન્ય કર્યું અને અન-
 ગીકાર કર્યું, આવા અનેક દાખલાઓ શાઓ વાંચતાં નજરે
 બાહુબળી જ્યારે વિવેક પામ્યા ત્યારે લઘુતા અગીકાર
 લખાં જ કેવલજ્ઞાન પ્રગટ્યું. મનુષ્યના હૃદયમાં વિવેક
 તુર્નજ પાપકાર્યથી યાજો હઠે છે તે ઉપર એક વિવેક
 દૃષ્ટાંત જણાવે છે.

વિદ્યાપુરી નગરીમાં વિવેકચંદ્ર, વિનયચંદ્ર શેઠ વસતા હતા. જમાયે નર અને ધનાઢ્ય હતા. નગરમાં તેમની ધીર્તિ સારી થોડી વર્ષમાં તેમનું નામ પ્રથમ ગણાતું હતું. (વિનયચંદ્રને) સ્ત્રી હતી. હયા પણ પાતાના પતિની આજ્ઞા પ્રમાણે ચાલતી. જીવને દુઃખી તેથી તેણીનું મન દુઃખાતું. સર્વ જીવની રક્ષા કે, કોઈ જીવની હિંસા કરતી નહોતી. આ પ્રમાણે સ્ત્રી પુરુષ માંભારિક મુખ બેઝવતાં એક પુત્ર થયો અને તેનું નામ વેકચંદ્ર પાડ્યું, વિવેકચંદ્ર કનિદિન મોટો થવા લાગ્યો, બા. વરધામાં અનેક પ્રકારની રમત ગમતની કીડાઓ બાગડો સાથે થા લાગ્યો. વિવેકચંદ્ર ઉમર લાવક થવા લાગ્યો કે એવલામાં આ માખાપ મરી ગયાં વિવેકચંદ્ર નિરાધાર થયો. બહુ દુઃખી થો. કહ્યું છે કે—

ગાથા.

ચાલન્મ માઠ મરણં, દક્ષા મરણં ચ જુલ્લણાંયે ॥

ધૈર્યમ્ દુજ મરણં, તિ.શિવિ મ્લચાઈં દુઃકારાં ॥ ૧ ॥

ભાવાર્થ—બાલ્યાવરધામા માતાનું મરણ થયું, કુસાવરધામાં પ્રધાનું મરણ થયું, વૃદ્ધજમવમા પુત્રનું મરણ થયું. આ ત્રણ પણ મોટા દુઃખ છે. વિવેકચંદ્રને પણ આ ત્રણમાંનું એક મોટું દુઃખ પ્રાપ્ત થયું, પણ બનવાનું હોય છે તે બને છે કહ્યું છે કે, ‘‘ઉપમ કહેરે હબર બનવાનું તે બને છે.’’ આ કહેવત પ્રમાણે બનવાનું મિથ્યા થયું નથી, વિવેકચંદ્રના પિતાએ સુમારતાને પ્રમાણે જીવે પુત્ર મોટો થાય આ મુખીની નર્વ વ્યવસ્થા તેના હાથમાં સોંપી હતી. સુમારતાએ વિવેકચંદ્રને સારી રીતે જાણવે, વિવેક ચંદ્રને નાના મિત્રની સેવન થઈ તેથી વિવેકચંદ્રમાં દુઃખ જેની સમજ થઈ. આત્મામાં કહ્યું છે કે, સારી અને નાસરી સંબંધિ પાત્રી મન દાડું અને નાડું બને છે જેવા સંસ્કારના કારણે સેવાય છે તેવા સંસ્કારો તુલ્યમાં કહે છે, નાના મિત્રની સેવન સુખવસ્થામાં કુમિત્રની નિઃસંધિયાં વિવેકચંદ્ર

ધનનો ધુમાડો કરવા લાગ્યો. પરત્વી સંગી થયો, કંદોઈના ઘરની મીઠાઈ ખાધા વિના તો તેને સંતોષ થતો નહોતો, વિવેકચંદ્રને પ્રતિદિન ખરાબ ટેવો પડવા લાગી અને તે ગુમાસ્તાની પણ દરકાર કરતો નહોતો. ગુમાસ્તાએ વિવેકચંદ્રની ખરાબ ટેવો જાણી, એક દિવસ ગુમાસ્તાએ વિવેકચંદ્રને નડારી ટેવો માટે ઠપકો આપ્યો. ગુમાસ્તાની શિખામણથી વિવેકચંદ્રના મનમાં એાછું આવ્યું. તેનું મન વશમાં રહ્યું નહિ, ઉદ્વતાઈથી વિવેકચંદ્ર કહેવા લાગ્યો કે, હે ગુમાસ્તા ! તું તો મારો નોકર છે, હું તારો શેડયુ. મહારા કહેવા પ્રમાણે તારે વર્તવું પડશે, તું એવો કેવો મોટો થઈ ગયો કે મને શિખામણ આપવા તૈયાર થયો છું. મહારા ધનનો તું જે ઉપયોગ કરે છે તે હું જાણું છું, તારું પોગળ ફાડી નાંખીશ. વિવેકચંદ્રનું એકદમ વિવેક-શુન્ય ભાવણ સાંભળી ગુમાસ્તા સ્તબ્ધ થઈ ગયો. ગુમાસ્તાએ વિચાર કર્યો કે આ શેડયુત હજી નાદાન છે, હું શા માટે કહું છું તેનો નિર્ણય કરવા માટે તેનામાં વિવેકની જરૂર છે, ભલે તે મને તેમ જોડે. હાલ મોન રહેવું

ઉચિત અવસર જા- યોગ્ય છે. ઉચિત અવસર જાણીને કાર્ય કરવું,
જનાર વિજયી ની- અવસર જાણીને જોડવાથી ફાયદો થાય છે, જે
વડે છે. અવસરના જાણ નથી તે ખરેખર મૂર્ખ છે.

અવસર વિના જોડેલું વચન નિર્રથક થાય છે. ગુમાસ્તાએ વિચાર કર્યો કે હાલ તેની હાલે હાજી હા જાણીને કામ લેવું. શેડના પુત્રની ઈચ્છા પ્રમાણે ગુમાસ્તા પણ વર્તવા લાગ્યો. તેથી વિવેકચંદ્ર ખુશ થયો અને ગુમાસ્તાની સાથે વિવેકચંદ્રનું મન મળી ગયું, એક દિવસે વિવેકચંદ્રે ગુમાસ્તાને કહ્યું કે તમે મીઠાઈ લેઈ આવો, ગુમાસ્તાએ કહ્યું કે આવો આપણે જે ત્યાં તપાસ કરી મીઠાઈ લઈએ. શેડ-કંદોઈની દુકાન અને પુત્ર અને ગુમાસ્તા જન્ને કંદોઈની દુકાને વેચાને ઘેર જન્નેનું આવ્યા. કંદોઈ તે વખતે મીઠાઈ બનાવતો સાથે ગમન. હોતો, વૃદ્ધાવસ્થાથી નાકમાંથી લીંટનો સૂક્ષ્મ

પ્રવાહ, મીઠાઈ જનાવતા હતા તેમાં ઝરતા હતા. માખી-
 ઝોનો બહુબળાટ તો પુકડા હતા, વચ્ચે વચ્ચે ઠંદોઈ
 પાણી પીને હતા તેથી પાણીના છાંટા મીઠાઈમાં પડતા
 હતા. મેં જા ગંદા હાથે કેટલાક લોકો લાડવા વાળતા હતા. તેથી
 વિવેકચંદ્રના મનમાં વિચાર થયો કે અરે! આ તો અપવિત્ર
 મીઠાઈ થાય છે. આ મીઠાઈ કરતાં ઘેર મીઠાઈ જનાવીને ખાધી
 તે હીક, હીદ, હું તો કંદોઈના ધરની મીઠાઈ ખાઈશ નહિ, ગુ-
 માસ્તાને પુછતાં ગુમાસ્તાએ પણ કહ્યું કે મેષ્ટિપુત્ર ! આપનો વિ-
 ચાર વિવેકથી પૂર્ણ છે. ગુમાસ્તો મનમાં હસ્યો. હાથ !! હીક
 કાર્ય થયું. રાત્રીના સમયમાં વિવેકચંદ્રના મનમાં વેસ્યાના ઘેર
 જવાનો વિચાર થયો, ગુમાસ્તાની સલાહ લીધી. ગુમાસ્તો પણ
 મનમાં વિચાર કરી જોઈયો કે, વિવેકચંદ્રજી ! વેસ્યાના ઘેર રાત્રીના
 પાછલા પ્રહરમાં જવું યોગ્ય લેખું છું. કારણ કે હાલ અન્ય કામિ
 પુરૂષો આવ્યા હશે તેથી જેવી ભેટએ તેવી શાંતિ મજાહ મજારો
 નહિ. ગુમાસ્તાના વિચાર પ્રમાણે વિવેકચંદ્ર પાછલા પ્રહરમાં
 ગુમાસ્તાને સાથે લેઈ ગયો. વેસ્યાનો આ વખત નિડાનો હતો.
 એક પક્ષગમાં વેસ્યા પડી હતી. જે આંખો પ્રથમ જે જે સમ-
 યમાં મુંઢર દેખાતી હતી. તે હાલ ચોભાને આપની ન્હોતી. ગાલ
 ઉપર આંખમાં ધાલેલી મેંશના પ્રવાહ તણાઈ આવ્યા હતા. વ-
 સ્ત્રી અભ્યવસ્થા થવાથી ચોભાવમાન અંગે પણ અરૂચિકર
 લાભ્યાં. કેશપાશ છુટવાથી અને તે શરીરપર વિખરાઈ જવાથી
 ભૂતપ્રીતી ચોભાને ખારણ કરતી હતી, વેસ્યાનાં પ્રત્યેક અંગ
 ખીભત્સ જણાયાં. વિવેકચંદ્ર મનમાં વિચાર કરીને ગુમાસ્તાને કહેવા
 લાગ્યો કે, કેમ ગુમાસ્તા ! આવી વેસ્યા કરતાં ઘરની સ્ત્રી શું ખેટી
 છે ? ગુમાસ્તાએ પણ તે બાબતની સારી રીતે કુદિ કરી. પેસાનો
 નાશ, વિત્તનો નાશ, વીર્યનો નાશ આદિ અનેક દુઃખોનું કારણ
 વેસ્યા છે કહ્યું છે કે—

મહારણ ચોથું.

મંત્રીભાવના.

ધર્મોમે મન્વમુણમુ. શેરં ધર્મનં ન કેવલં. ॥

મહારી સર્વ પ્રાણીઓ ઉપર મંત્રીભાવના છે, કેવળના ઉપર મહારે પેર નથી. સર્વે જીવો મહારા સમાન છે. હર્મના આધીન થઈ જીવ પોતાનું જ્ઞાન બુદ્ધી અને આત્માઓને યજ્ઞ કરે છે, તેમાં હર્મનો દોષ છે પણ, યજ્ઞી મર્વ મનુષ્યો જોઈ જીવો મહારા આત્માની ગુણગાને ધારણ કરનાર છે હજી હર્મના હીપે જોઈ દેખવામાં આવે છે મહારા આત્માની ઉન્નતિ માટે સર્વ જીવોની ઉન્નતિ કરવી જોઈએ. વર્ણુદ્યમ અને નાતભેદને દૂર કરી સર્વ જીવોનું જન્મ કરવું જોઈએ. જ્યારે મર્વ જીવો મિત્ર છે તો તેઓનું છુટ્ટ કરવા જેક કેસમાત્ર પણ ખરાબ વિચાર કેમ કરવો જોઈએ? મર્વ જીવો પર જેની મિત્રપ્રતિ હરી છે તેને કેદપણ પેરી દોષ નથી અને એવા આત્મા. સસારરૂપ સમુદ્રને તરી તેની પેલી પાં બળ છે. શ્રી વીરમજુએ મંત્રીભાવના ધારણ કરી અનેક દુષ્ટોના ઉપદ્રવો સફળ કર્યા. ચંડકોશિયા સર્વે શ્રીવીર મજુને હથેલી તેણે તોજણ વીરમજુ જરામાત્ર મંત્રીભાવનાથી અસાધ્યમાન થયા. નહીં. એવી મંત્રીભાવનાની ઉત્તમતા!!! શ્રીવીરમજુએ ચંડકોશિયા સર્વપર કર્ણ કરી ઉપદેશ દેઈ તેનું આત્મદિત્ત હયુ જગતમાં અનેક દોષથી દોષિત જીવોને દેખી કેદની નિંદા વા જૂડું કરવું નહિ. શ્રી વીરમજુના પગલે આલી મર્વ જીવોની સાથે મંત્રીભાવના રાખવી એ કંઈ સામાન્ય વાત નથી. કોરાના અત્યુ આવવાની પેડે મંત્રીભાવના રાખતાં અનેક સંકટોમાંથી પસાર થવું પડે છે. રાગદ્વેષના એવા તો પ્રપંચ છે કે દુશ્મમાં હોની મંત્રીભાવનાનો દુશ્મમાં નાશ કરી દે છે. મનુષ્ય પોતાના આત્મા સમાન અન્યના દેખે એવો તેનો સ્વાભાવિક ધર્મ છે કિંતુ તેની આટે આવનાર ધર્મો, અદે-

ભયો ! સમજ્યો કે મિત્રાઈ આવી અપૂર્વ શક્તિવાળી છે. મેત્રીભાવનાથી તમો પરમાત્મ સુખના સોગી બનો એમાં કંઈ પણ આશ્ચર્ય નથી. મેત્રીભાવનાથી મોક્ષનાં સુખ પણ સહેલું બને છે. આવી મેત્રીભાવના પ્રત્યેક મનુષ્યો ધારે તો હૃદયમાં ધારણ કરી શકે. આવી અસાધિક મેત્રીભાવનામાં પ્રવેશ કરતાં હું હું નો લેહ ટળે છે. કંઈપણ લેહલાવ રહેતો નથી. માત્રમણ્ સર્વં સૂત્રેણ યઃ વરપતિ જ વરદયાતિ. પોતાના આત્માત્માન અન્યને દેખે છે તેજ ખરેખર દેખનાર છે એવો આત્મદષ્ટિભાવ, આશાત્ ત્યાં અનુભવાય છે, તેવી સ્થિતિમાં આત્મા સર્વને એક સમાન ભાવનાથી દેખી ઉદ્ધાર શકે છે કે—

અમોને તમો સમાજાનિ, તમોને અમો સમાજાનિ.

પશુપંક્તી હમારાં છે, હમારાં તે તમારાં છે. ૧

જીવોને પ્રેમથી મેઠું, હમારે કાંઈ નરિ છેઠું.

મહુ જીવ મિત્ર મહારા છે, મમત્વભાવ વિમાર્પા છે. ૨

દુષાર્ગંગા હૃદય ધરેતી, અમોને પ્રેમથી કરેતી.

અમારામાં સદા ફીલે, અનન્તાં સુખ તસદીલે. ૩

આવી એકત્વ ભાવનાના પરમ પ્રેમમય ઉદ્ધાર મેત્રીભાવનાની ઉચ્ચ દશાથી નીકળે છે.

આત્મા મેત્રી ભાવના ધારણ કરી શકે છે.

આત્મામાં તેજું સાદર્શ્ય છે.

જ્યારે ત્યારે પણ દ્રવ્ય અને ભાવનાથી મેત્રીભાવના ધારણ કર્યા વિના છૂટકો નથી. તો હવે કેમ અલક્ષ્ય કહું ? મેત્રી ભાવનાથી અનેક જીવો પરમાત્મા થયા અને થાયો. ગજમુકુમારે જ્યારે સમજાનમાં કાયોત્સર્ગ કરી ધ્યાન કર્યું હતું ત્યારે સૌમિલ નામના તેમના સસરા આવ્યા. પોતાની પુત્રીને ત્યજી ગજમુકુમાર સાથે થયેલા દેખી સૌમિલના મનમાં કોષ ઉપસ થયો. ગજમુકુમારને દુઃખ દેવા માટે તેના મનકપર લીલી માટીની પાત્ર બાંધી, અને તે પાત્રના ઉપર સમજાનમાંથી જેવો ધન્ય-

પ્રકરણ પાંચમું.

દેશીરૂઝ

दया शम्भस्य जगन्नाथ-दया शम्भस्य जननी.

[illegible]

કરી શકતો નથી. દયાવાન સર્વ શાશ્વત સુખના સંયોગો મેળવી શકે છે. સર્વ જીવોની દયા પાળનાર અવશ્ય પરમાત્મપદ પ્રાપ્ત કરી શકે છે. સર્વ જીવોની સાથે જાતૃભાવ રાખવો હોય તો દયા-વિના બની શકતો નથી. સર્વ જીવોનું જલું કરવું. કોઈ જીવનું જુરું ધસીવું નહીં, તે દયામાં સમાય છે. પરમેશ્વરના નામના પોકારો કરી કરીને સ્તુતિ કરે. પણ જ્યાં મુખી દયા નથી, ત્યાં મુખી પોકારો તે ખરેખર અરુદયમાં રૂદન સમાન છે. પરમેશ્વરના નામની માગ્યો મલો પણ જ્યાં મુખી હૃદયમાં દયાદેવીએ વાસ કર્યો નથી ત્યાં મુખી માગ્યોના દગલાથી કંઈ થઈ શકતું નથી. શામાટે આદા અવગા જરૂર જોઈએ: દયા કરે તો તમારા આત્મામાંજ મુક્તિ છે. સર્વ કર્મથી મૂકાવું તેને મુક્તિ કહે છે તેની આરાધના દયાવિના થઈ શકતી નથી. દયાથી ખરેખર સર્વ જીવો મુક્તિપદ પ્રાપ્ત કરી શકે છે. પણ જન્યો! સમજ્યો કે જ્ઞાનવિના

દયા થઈ શકતી નથી. દશસ્કંધકોશસૂત્રમાં

જ્ઞાનવિના દયા વધ કશું છે કે પદમં નાણું તથો દયા. પ્રથમ દેખી નથી.

જ્ઞાન, અને જ્ઞાનથી દયા થઈ શકે છે. જ્ઞાન-

વિના એકેન્દ્રિય આદિ જીવોને જોગખી શકા-

તા નથી. સર્વ પ્રકારના જીવોનું જ્ઞાન કરવા માટે વિભાગમોજીનું વાચન તથા અવજી કરવું જોઈએ. જૈનશાસ્ત્રમાં જીવના ભેદોનું જે વર્ણન કર્યું છે તે અન્યથા ભેદમાં આવતું નથી. જૈનશાસ્ત્રમાં વાંચનાં સર્વ જીવોનું સ્વરૂપ સમજાય છે. માટે દયારૂપ અમૂલ્ય રત્નની પ્રાપ્તિ કરવાની હિંમતવાળાએ પ્રથમ ત્રણરૂ પાસે જીવત-ત્વનું જ્ઞાન કરવું જોઈએ. જૈનસૂત્રો તથા શ્રદ્ધામાં દયા પાળવાની જે જે અવશ્યતા છે તે મુક્તિપ્રમાણથી સારી રીતે બતાવી છે. દયાના પાળનાર વિશેષતઃ જોતાં જોયો છે એમ સર્વદર્શનવાળાએ કમુક કરે છે. દયાના ચિદાંતોના અવજીથી જૈનધર્મમાં એટલી બધી અનુર થઈ છે કે તે દયાના માટે સદાકાળ પ્રયત્ન કરે છે.

અન્યધર્મવાળાએ કેટલાક એકદેશીય સ્વાધિક દયામાં વિશેષતઃ પ્રયત્ન કરે છે ત્યારે જોયો સર્વદેશીય દયાને માટે પ્રયત્ન કરે છે.

દયાથી આત્મા ખરેખર સ્વનંત મુખ પ્રાપ્ત કરી શકે છે. આવી ઉત્તમ દયાની સિદ્ધિ, અનેકાનંદપ્રાપ્તિમાં શ્રદ્ધા થઈ શકે છે. જિનદર્શનમાં સ્વદયા અને પરદયાની સિદ્ધિ થાય છે, અવધારદયા અને નિ-
રવધદયાની પણ સિદ્ધિ જિનદર્શનમાં અધ્યાય થઈ શકે છે. જે મનુષ્યો આત્માનું અરિગત્વ સ્વીકારતા નથી તેમના મનમાં દયાની સિદ્ધિ થઈ શકતી નથી કારણ કે જ્યારે આત્મા નથી ત્યારે દયા શા-

માટે પાત્રથી જોઈએ ? દયા ન પાત્રથી જોઈ શકાય તેથી આત્મા દર્શનમાં આવી નાખે, માટે દયાની જરૂર છે, આવી દયાની દયાની સિદ્ધિ દલીલ ખરેખર હૃદયમાં ઊભી જસર કરી શકતી થાય છે. નથી. માટે આત્માનું અરિગત્વ નહિ સ્વીકાર-

નરો એવાનારિનકોના વિચારમાં દયાની સિદ્ધિ દયાથી દોષ ? કેટલા પંચજુલના સંયોગે આત્માની ઉત્પત્તિ થાય છે, એમ માને છે. જ્યારે પંચજુલનો વિષય થાય છે ત્યારે આત્મા નહિ થાય છે, આવા અધર્મકોના મનમાં દયાની ખરેખરી સિદ્ધિ દયાથી શક્ય થઈ શકે; કેટલાક લોકો એમ માને છે કે, અમને પરમેશ્વર બતાવ્યા છે, આત્મા જ્યારે આ કરીર ઊભી રહે છે ત્યારે અન્ય અવતાર પાસે કરી શકતો નથી. આવા સિદ્ધાંતને માનનાર મુસલમાન અને ખ્રીસ્તધર્મવાદીઓ છે. ખ્રીસ્તીઓ વગેરે લોકો પુનર્જન્મ માનતા નથી ત્યારે તેમના મનમાં દયાની સિદ્ધિ થઈ શકતી નથી. હિંદુ કલ્પવાદી થાય હાથે II અને તે પાપને પરજન્મમાં આત્મા ભોગ્યે છે એવો નિઃશ્ચય જ્યાં મુખી થાય નહિ ત્યાંમુખી એક જન્મમાં માટે દયા કરવી જોઈએ એમ જોઈયું તે દયાની સિદ્ધિથી વિરુદ્ધ છે. સમજો કે એક ખ્રીસ્તીએ મરવાની પહેલા એક કલાકમાં એક મનુષ્યને મારી નાખ્યો, પસાત્ મરી ગયો હવે વિચારો કે ખ્રીસ્તનો આત્મા મરી ગયો તે મરી ગયોજ. અન્ય અવ-
તાર તો પાસે જન્મનાર નથી, ત્યારે મરણની પહેલાં એક કલાકમાં જે પાપ કર્યું હતું તેને ક્યારે ભોગ્યશે ? જો એમ કહેવા : આવે કે તે પાપનું ફળ તે ખ્રીસ્તી ભોગ્યવી શકે નહીં,

મુક્તિઆત્મવા-
ની દયાનીસિદ્ધિ
ઈ સક્તી નથી.

દાણિકઆત્માને માનનારા જોડો છે, જોડો,
ધૃતિરક્તૃત્વ જગત્ સ્વીકારતા નથી, જગત્ને
જનાવનાર પરમેશ્વર નથી એમ જોડો સ્વીકારે
છે. જોદ્ધધર્મવાળાએ એમ કહે છે કે, આત્મા
દાણમાં હતપન્ન થઈને મરી જાય છે. એક

દાકમાં તો મનુષ્યના એક શરીરમાં લાખો કરોડોઆત્માઓ
હતપન્ન થઈને મરી જાય છે, અત્ર વિચારો તો માત્રુમ પડશે
કે, એક આત્માએ કોઈ મનુષ્યને મારી નાંખ્યો. પશ્ચાત્ તે
આત્મા તો મરી ગયો, હવે સરકારમાં કામ આવ્યું, તેમાં ફેર-
ફાટને ફાંસીની સજા થઈ. ફાંસી ખાનાર આત્મા તો લિન્ન થયો,
અને મનુષ્યને મારનાર આત્મા તો મરી ગયો. મારનાર આત્મા
લિન્ન અને ફાંસી ખાનાર આત્મા પણ લિન્ન; એક આત્માએ
હિંસા કરી અને ફાંસી ખાનાર અન્ય આત્મા થયો; અહો કેદો
અન્યાય!!! જે આત્માએ હિંસા કરી તેજ આત્મા હિંસાનું
ફળ ભોગવી શકે એવા સત્ય ન્યાય છે. આપો સત્ય ન્યાય, દાણિ-
કજોદ્ધર્શનમાં ઘટી શકતો નથી મારે તેમાં પણ દયાની યથાર્થ
સિદ્ધિ ફરી શકતી નથી. જે લોકો એકાંત આત્મા નિત્યજ્ઞ માને

છે તેમના મનમાં પણ દયાની સિદ્ધિ થઈ શ-
કતી નથી. જે એકાંતનિત્ય આત્મા માનવા-
માનતાં પણદયાની માં આવે તો એકાંતનિત્યઆત્મા સદા અવિ-
સિદ્ધિ થઈ સક્તી કરી રહે છે, અને તેથી હિંસા કરવાથી આ-
ત્માને કર્મ લાગી શકે એમ કહેવું તે આકેશ-

કુચુકભવન અસત્ય ફરે છે, એકાંતનિત્યઆત્મા,
દયા અગર હિંસાની કોઈ પણ ક્રિયા ફરી શકે નહિ, અને
ન્યાયે કોઈ પણ પ્રકારની એકાંતનિત્યઆત્મા ક્રિયા કરી
શકે નહીં ત્યારે તે દયાની ક્રિયા પણ શી રીતે કરી
શકે? એકાંતનિત્યઆત્માને મન, વચન અને કાયાનો સંબંધ
શીરીતે હોઈ શકે: અવગન હોઈ શકે નહીં, કથંચિત્ આત્મા
નિત્ય માનનાં અને અકથંચિત્ આત્મા

શકેજ નહીં. અનુભવ અને યુક્તિથી જે વિચાર બધ બેસે નહીં તે માની શકાય નહીં, સર્વવ્યાપક આત્મામાં દયાની સિદ્ધિ કોઈ પણ પ્રમાણ વા યુક્તિથી ઘર્ષ શકતી નથી. માટે તે મત મન્તાવ્ય નથી. દેટલાક લોકો આત્માને અણુ અને નિત્ય માને છે. તેમના મનમાં પણ દયાની સિદ્ધિ ઘર્ષ શકતી નથી, એકાંત નિત્ય અણુરૂપ આત્માને અનિત્યતાના અણાવે કર્મ લાગી શકતાં નથી. અનંત પરમાણુ પુરુષકરકર્મરૂપ કર્મ હોય છે અને તે કથાંચિત્ અનિત્ય આત્મા માનનાં પુણ્ય પાપરૂપ કર્મ લાગવાનો યથાર્થ સંબંધ સિદ્ધ હરે. અણુરૂપ આત્મા અનુભવમાં દયાની આખા દેહમાં વ્યાપીને રહી શકે નહીં અને સિદ્ધિ ઘર્ષ શકતી તેથી તેને પચ્ચન્દ્રિયોદ્ધારા જ્ઞાન ઘર્ષ શકે નહીં. અણુરૂપ આત્માને પ્રદેશો હોઈ શકે નહીં. અણુરૂપ આત્મા કોઈ પણ વસ્તુની ક્રિયા કરી શકે નહીં અને એમ અકિંચ સિદ્ધ દરવાથી શરીરાદિકના સંબંધની ઉપપત્તિ સિદ્ધ હરી શકે નહીં. ત્યારે પુણ્યપાપનો તો તેની સાથે સંબંધ શી રીતે ઘટી શકે ? અને જ્યારે કર્મનો સંબંધ તેની સાથે ઘટે નહીં ત્યારે દયા, સત્ય, પ્રજ્ઞાચર્ય વગેરે સદ્ગુણો અંગીકાર કરવાનું પ્રયોજન રહેતું નથી. તેમજ અવતારો, મારણ કરવાનું પ્રયોજન રહેતું નથી. માટે એકાંત અણુરૂપ આત્મા માનનાં દયાની સિદ્ધિ ઘર્ષ શકતી નથી. દેટલાક લોકો સર્વ જીવોનો એક આત્મા સ્વીકારે છે, અને તેઓ પોતાનો મત જલથંદ્રના દાહાંતથી પ્રતિપાદન કરે છે.

एक एव हि भूतान्मा. भूने भूने व्यवस्थितः ॥

एकया बहुधा चैव, एतत्तु जनकन्त्रत ॥ ૧ ॥

એક આત્મા સર્વ જીવોમાં રહ્યો છે. તે એક જ પણ બહુ પ્રકારે દેખાય છે. એમ એક ચંદ્રનું પ્રતિ-
 રૂપે હરે, એક જિંલ જલમન તરુત્ર ઘટમાં પડે તે સદ-
 અથા માનનાં પણ સ્વચંદ્ર હોય તેમ દેખાય છે તેમ અત્ર સમ-
 પત્તિનો સિદ્ધિ જણુ. આવી રીતે તે લોકોનું કહેવાનું છે.

દયાદિકની નિદિદિ દરી શકે છે. સર્વ મંત્રોમા મનાએલા આત્માની
અથ પ્રમાણે સમાધોષના કરનાં માત્રુમ પડે છે કે જિનદર્શનમાં
સ્વાદ્વાદરૂપે મનાએલા આત્મામાં દયાદિક સર્વ જનો પડે છે. દયા-
દિકની આ પ્રમાણે નિદિદિ દરે છે. હવે દયાના ભેદોનું વર્ણન કરાય છે.

દયાના અર્પણાએ અનેક ભેદ પડે છે. સ્વનશાષ્ટમાં દયાના
ભેદોનું અન્યંત સુદમ દ્રષ્ટિથી વર્ણન કર્યું છે.

દયાના અર્પણાએ દયાના મુખ્યનાએ બે ભેદ પડે છે, દ્રવ્યદયા
અને ભાવદયા. તેમાં જુદાના પ્રાણોનું રક્ષણ
કરવું તેને દ્રવ્યદયા કહે છે અને જીવના

જ્ઞાનદર્શન વ્યવિત્રાદિ ભાવપ્રાણોનું રક્ષણ કરવું તેને ભાવદયા
કહે છે. દ્રવ્ય દયાથી જીવ પુરુષાદિક પ્રાપ્ત કરી ઉત્તમગતિ પ્રાપ્ત
કરે છે અને ભાવદયાથી જ્ઞાન દર્શન વ્યવિત્રાદિ લક્ષ્મી પામી મોક્ષ
પ્રાપ્ત કરે છે. દ્રવ્ય દયાના કરનારા સમ્યક્દર્શિ અને મિત્ર્યાદર્શિ

જુદા પાત્ર હોય છે અને ભાવદયાના કરનારા
દયાવા કરના તે સમ્યક્દર્શિજીવો હોય છે. દ્રવ્ય દયાથી
જાતવા અનંત આત્મા ભાવદયાને પામી શકે છે. સમ્યક્ત્વ
જુગ દિનકારક છે. રત્નની પ્રાપ્તિ વિના ભાવદયા હોઈ શકતી
નથી. પાતાના આત્માનું સ્વાદ્વાદરૂપિથી સ્વરૂપ

ઓળખતાં ભાવદયા પ્રાપ્ત થાય છે. ભાવદયા કરનારા જીવ વડે
દરાજકોકમાં વર્તનારા જીવોને અભયદાન અર્પે છે. ભાવદયા
બે પ્રકારની છે સ્વભાવદયા અને પરભાવદયા, પોતાના
આત્માની જ્ઞાનાદિ ગુણથી ઉત્તતિ કરવી-આત્માના સહજ રૂપમાં
રમણતા કરવી, તે સ્વકીય ભાવદયા કહેવાય છે અને અન્ય
આત્માઓને તત્ત્વજ્ઞેષ આપીને સમ્યક્ત્વનો લાભ આપવો તે
પરભાવદયા કહેવાય છે. દ્રવ્યદયાના આશયભેદે અનેક ભેદો
હોય છે. પાતાના પ્રાણોની રક્ષા કરવી તે સ્વદ્રવ્યદયા અને
પરઆત્માઓના પ્રાણોની રક્ષા કરવી તે પરદ્રવ્યદયા જાણવી. તેમજ
દયાના બે ભેદ છે. વ્યવહારદયા અને નિશ્ચયદયા, સર્વ જીવોની
અનેક બાજુ ઉપાયોથી દયા કરવી તે વ્યવહારદયા કહેવાય છે

ખરેખર પ્રાપ્ત કરી સર્વ કર્મનો દામ કરી પરમપદ પ્રાપ્ત કરે છે. ભાવદયાના દ્રણાંતો મુક્તિ ગચ્છેલા સર્વ જીવો બાળવા.

દ્રવ્યદયાનું વર્ણન તો મહાત્માઓએ સૂક્ષ્મ બુદ્ધિવાળાઓને જોય થવા માટે અનેક શાસ્ત્રોમાં મુક્તિપૂર્વક કર્યું છે; દયાના સંબંધમાં શ્રીયોગશાસ્ત્રમાં નીચે પ્રમાણે સ્વરૂપ બતાવ્યું છે.

શ્લોક.

આન્યવન્ સર્વધૃતેષુ, મુને દુઃખે પ્રિયાપ્રિયે.

વિન્નપમાન્મનો નિષ્ઠાં, દિંમામન્યસ્ય નાચરન્ ॥ ૧ ॥

સર્વ ભૂતમાં-મુખ દુઃખ, પ્રિય, અપ્રિયમાં આત્માની પેઠે સર્વમાં દેખતો ભવ્ય પ્રાણી અન્યની હિંસા કરે નહીં—

શ્લોક.

દિંસા વિગ્રાય જાયેત, વિગ્રહાન્તર્વં કૃતાપિ દિ.

કુસાચારધિયાપ્યેના, કૃતા કુસ્યવિનાશિની ॥ ૧ ॥

દમો દેવગુરુપાસ્તિ જ્ઞાનમધ્યપનં તપઃ

સર્વમપ્યેતદ્ફલં, દિંસાં વેદ્ય પરિન્યતેન્ ॥ ૨ ॥

વિગ્રહાંતિ માટે કરેલી હિંસા પણ વિગ્રહાટે થાય છે. આથી એમ ભવ્ય જીવોએ સમજવું કે જે લોકો, કોલેરા પ્લેગ વગેરે થાય છે ત્યારે દેવીના બોમ માટે બકરાં પાછા વગેરેની હિંસા કરે છે પણ ખરેખર તે અતલલોકો ભૂલે છે. કૃષ્ણાચારની બુદ્ધિથી કરેલી હિંસા પણ કૃષ્ણો નાશ કરનારી થાય છે. પાંચ ઉદ્ધિયોનું દમયું, દેવ ગુરૂની સેવા, સુપાત્રે દાન દેવું, ધર્મશાસ્ત્રનું ભણવું, તપશ્ચર્યા કરવી, ઇત્યાદિ સર્વ કરણી દયાવિના નિષ્ફળ છે. દયાવિના સર્વ ધર્મ કરેલી નિષ્ફળ બાળવી. કેટલાક લોકો દયાને માટે ઉચ્ચવિચાર ધરાવતા નથી તે આત્માની ઉચ્ચ સ્થિતિ કરી શકતા નથી. વંશક્રમથી આવેલી હિંસાને પણ ભવ્ય જીવોએ ત્યાગ કરવો જોઈએ. કહ્યું છે કે—

ત્યારે મુલ્ય કહેવા લાગ્યો કે, અરે માંસના લાભમુજે
પાપની જુદિથી કંઈ પણ સત્યાસત્યને
ચાર કરી શકતા નથી ? અરે ! તમે કેમ
કરી શકતા નથી. વંદાપરંપરાથી કરવામાં

વેલી હિંસા પાપરૂપ ફળ આપ્યા વિના કદી રહેવાની
નમારા હિંસાના વિચારનું ફળ તમને મળ્યા વિના કદી રહે
નથી. તજુ કાલમાં પણ હિંસાથી ધર્મની ઉત્પત્તિ થઈ નથી.
હવે તેવાં કર્મ કરે છે તેવાં તેઓ ફળ ભોગવે છે. હિંસાના કર્મ
ના અનેક જીવો નરકમાં જાય છે અને જશે. આ પ્રમાણે મુલ્ય
ઉપદેશ આપ્યો. મુલ્ય, હવે દયા પાછી મુગતિ પામ્યો. તે પ્રમાણે
જે જીવો હવેદયા પામે છે તે પણ મુગતિ પામે છે. પોતાના
માંસ કોઈ ખાવા ધારેતો પોતાના મનમાં જેવું લાગે છે તેવું
અન્યજીવોને પણ લાગે છે. માંસના ભક્ષકોથી જગતમાં પાપનું
વૃદ્ધિ થાય છે અને તેથી અનેક પ્રકારના રાગો ઉભાવે છે. જે

હિંસાથી રાગોની
ઉત્પત્તિ થાય છે.

દેશમાં પુષ્કળ જીવોની હિંસા કરવામાં આવે
છે ત્યાંના લોકો ઉપર અનેક પ્રકારનાં દુઃખનાં
વાદળાં નૃતી પડે છે. હિંસાથી અનેક કોલેશ
સ્વેદન વગેરે દુષ્ટ રાગો ફાટી નીકળે છે. જ્વા-
બળ છે. જે લોકો હિંસાના ધર્મો કરે છે તે અતે માનસિક
ખરાબ સ્થિતિ ભોગવીને દુર્ગતિમાં અવતરે છે. હિંસાના કરનારા
જીવો આખી દુનિયામાં અશાંતિ ફેલાવે છે. જેમ જેક નગાવમાં
કોઈ ઉઠકરો ભેરથી પચ્ચર ફેંકે છે તો આખા નગાવમાં તેથી
કુદાગાં થાય છે તેમ કોઈ ભેસજેર હિંસાના પરિણામથી હિંસા
કરે છે તો અનેક મનુષ્યો ઉપર હિંસાની અતર કરે છે. હિંસા
જે જે પ્રાણીઓને મારી નાંખે છે તેને જી-
વોની આંખે તે વેર લાંબે છે અને તેથી પરમ-
જમાં મરનારા જીવો અનેક પ્રકારે વેરવાળા
પ્રવચન કરે છે. ધીર્વીરભવવાને પૂર્વ ભવોમાં
જે જે જીવોને તાડનાનુર્જન્ય કરી હતી તેવા
જીવોને ધીરપ્રજુ સાથે વેર જાંખીને તેમને

તેની હિંસા કરનાર
માંસને તે જીવો
પણ હિંસાની સાથે
વેર જાય છે.

હિંદના શાસનના ઉપદેશવડે સોગામાણસો સરમાય છે. ટલાકતો રહે છે કે પ્રકુલે પેતાની દુઃખને વસના માટે પશુઓ જનાવ્યા છે અને વસ, સર્વની રક્ષા માટે યાજ છે માટે વસમાં વધ કરવામાં આવે છે તે અવધ છે એમ જે મનુષ્યો કહે છે તે ખરેખર ખાત છે. હિંદને લગત જનાવવાનું કંઈ કંઈ જાણ નથી તેમજ વસની પણ હિંદને જરૂર નથી તો વસના માટે પશુઓ જનાવ્યા એમ કહેવું તે કલ્પનામાત્ર છે.

મધુપદ, વસ, પિનૂય દેવડાં કમંદિ માટે પશુઓ જનાવ્યા છે એમ કહે છે પણ તે યોગ્ય નથી. કારણ કે જ્યારે હિંદ રત્ન મિલકેલો નથી ત્યારે વસના માટે પશુઓ જનાવ્યા એમ કહેવું તે કલ્પના માત્ર છે.

ચનાદિ માટે પશુ હિંદ કરનારા ઉત્તમગતિ પામે છે એમ કહેવું તે પણ અસત્ય છે. હિંદ કોઈ પણ જાતની હિંદ કરવા આજ્ઞા આપતો નથી. જે ફર કમિંજો હિંદના ઉપદેશ આપે છે તે અહો કઈ મનિમાં જાયે ? દેવના સેના હજારી જે મનુષ્યો પશુ પાંખીએને નાથ કરે છે તેમની કુર્મિયા યાજ છે. મનુષ્યોને જેમ જાવું જાણું હાથે છે અને ભયથી કંપે છે તેમ પશુ પાંખીએને પણ જાવું જાણું હાથે છે અને તે ભયથી કંપે છે. મનુષ્યો જેમ મૃત્યુના ભયથી ફાટ કરે છે તેમ પશુ પાંખીએ પણ મરણી વખતે ફાટ કરે છે. પાંખી પેટ ભરવાને માટે જે હોડો પ્રાણિયોની હિંદ કરે છે તે ખરેખર પેતાની પણ હિંદ કરે છે. અન્ન જોવાની કામગીરી દુઃખવાથી પણ

પરિપૂર્ણ જવાબ જાણી નથી. મન-વચન મન વચન અને અને કાયાથી કોઈપણ જાતની હિંદ કરવી જાણી હિંદને નહીં. નંદુદ મત્સ્યની પેટ મનથી હિંદ કરવાં ભય કરે જોઈ જાણી નહીં. જાણ છે. વાલીથી હિંદનું

વચન જોડવાં પણ હાથે છે. કાયાથી હિંદ કરવાં પણ કમંદિ ભય થાય છે. કોઈક હોડો જવાબને વાળે કોઈ નથી છે પણ મનમાં નહીં. મનું કલ્પનામાત્ર.

જીવેનું લડું આત્મજ્ઞાની કરી શકે છે. કારણ કે તે દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાગ, જાવળી ખરી દયાનું સ્વરૂપ સમજી શકે છે. સર્વ જીવેનું મન, વાણી અને કાયાથી લડું કરી, સર્વ જીવો પરમમુખ પ્રાપ્ત કરે, સર્વ જીવોને પરમશાંતિ વર્તે; છતાંદિ દયાની જાવના પોતાના આત્માને પરમાત્મા બનાવે છે. જે પોતાના આત્માને જ્ઞાન-મુખાધિગી ભાવે છે તે પરમાત્મા થાય છે અને તે સર્વ જીવોની પરમદયા કરે છે, એવી દયા સર્વ જીવોને પ્રાપ્ત થાયો.

પ્રકરણ છઠ્ઠું.

અત્યરત્ન.

અત્યથી અન્ય મોટો ધર્મ નથી. જગત્માં અન્યમાં સાવાજ્ઞિ સર્વેનો સમાવેશ થાય છે. પ્રત્યેક મનુષ્યોને પરી ધર્મ જ્યોને પુછીશું કે અત્ય તમને પ્રિય લાગે છે ? ત્યારે તે કહે કે હા અમને અત્યજ પ્રિય લાગે છે. આત્મા, જ્ઞાનથી અન્ય અને અસત્ય સમજી શકે છે. સર્વજ્ઞ થયા વિના સર્વજ્ઞ પ્રકારે અત્ય સમજાતું નથી. મનુષ્યમાં જેટલા જેટલા અંશે જ્ઞાન હોય છે તેટલા અંશે તે અત્યને સમજી શકે છે. પ્રત્યેક મનુષ્યની ફરજ છે કે અત્ય મમજવું અને અત્ય બોલવું. અત્ય મમજ્યા વિના અત્ય જાણવું થઈ શકતું નથી. સર્વ જ્ઞાન વચનાનુસારે જાણવું કરતાં અસત્ય બોલી શકાતું નથી. અત્ય સમજવામાં પણ સર્વજ્ઞની વાણી અત્યંત ઉપયોગી છે. રાગ-દ્વેષરહિત વીતરાગદેવને અસત્ય કહેવાનું કઈપણ પ્રયોજન નથી. સર્વજ્ઞનાં વચનને સમજવામાં મનુષ્યોની મતિ મુલ્યવંતી સર્વજ્ઞનો દોષ નથી પણ મતિની સ્થિતિ એજ છે. જેમ જેમ અત્ય સમજવામાં આવે છે તેમ તેમ અત્ય વરીકે સ્વીકાર્યું છે. રાખવાવરીકે જેમ કાઈનું જ્ઞાન થતાં થાય છે તેમ કહેશે પણ બદલે નહીં.

જોયેનું બધું જ્ઞાનમજાની કરી શકે છે. કારણ કે તે દ્રવ્ય, સંત્ર, જાગ, જાગી જરી દયાનું સ્વરૂપ મમજી શકે છે. મર્વ જોયેનું જાન, જાત્રી અને કાયાથી બહુ કરી, મર્વ જોયે પરમગુણ પ્રાપ્ત કરી, મર્વ જોયેને પરમશાંતિ વર્તે, દિવાદિ દયાની જીવના પે જાના આત્માને પરમાત્મા જનાવે છે જે પાનના આત્માને જાન-પ્રમાણથી જાવે છે તે પરમાત્મા યાચ છે અને તે મર્વ જોયેની પરમદયા કરે છે, જોયે દયા મર્વ જોયેને પ્રાપ્ત થાઓ.

પ્રકરણ છઠ્ઠું.

મત્યરેલ.

સત્યથી અન્ય મોટો ધર્મ નથી જગત્માં સત્યમાં સાવાજદિ સર્વેનો મમાવેશ યાચ છે. પ્રત્યેક મનુષ્યેને પુછીશું કે મત્ય તમને પ્રિય લાગે ॥ ? ત્યારે તે કહે કે હા અમને મત્યજ પ્રિય લાગે છે. આત્મા, જાનથી સત્ય અને અસત્ય સમજી શકે છે. સર્વજ્ઞ યથા વિના સર્વથા પ્રકારે સત્ય સમજીતું નથી. મનુષ્યમાં જેટલા જેટલા અંગે જ્ઞાન હોય છે તેટલા અંગે તે સત્યને સમજી શકે છે. પ્રત્યેક મનુષ્યની દૃષ્ટ ॥ કે સત્ય મમજીતું અને સત્ય જો-લગુ. સત્ય મમજ્યા વિના નત્ય જાણતું થઈ શકતું નથી. સર્વ જના વચનાનુસારે જાણતું કરતાં અસત્ય જોયી શકાતું નથી. સત્ય સમજવામાં પણ સર્વજ્ઞની જાત્રી અત્યંત ઉપયોગી છે. દાગ દેવદક્ષિત વીનરામદેવને અસત્ય કહેવાતું કદિપણ પ્રયોજન નથી. સર્વજ્ઞનાં વચનને સમજવામાં મનુષ્યોની મતિ મુજાય તો તેથી સર્વજ્ઞને હોય નથી પણ મતિની સ્થિતતા યોજ હોય જાણવો. જેમ જેમ સત્ય સમજવામાં આવે છે તેમ તેમ મનુષ્ય સત્યને સત્ય તરીકે સ્વીકારે છે. દાખલાતરીકે જેમ કેઈ મનુષ્યને ઘટ-તું જ્ઞાન થતાં ઘટને ઘટજ કહેશે પણ ઘટને પટ કહેવાનો ન-

લોકેઽપિ ભૂયતે યસ્માન્ કૌશિકો નરકં ગતઃ ॥ ૧ ॥

મિયં પથ્યં વચસ્પથ્યં મુનૃતં વ્રતમુચ્યતે

તત્તથ્યમપિ નો તથ્યમામિયં ચારિતં ચ યન્ ॥ ૪ ॥

જ્ઞાન અને ચરિત્રનું મૂળ સત્ય છે. તેને જે જોલે છે તે-
જોની ચરણધૂળથી પૃથ્વી પવિત્ર કરાય છે. સત્ય મતરૂપ
મહાધનને ધારણ કરનારા મહાભાગ્યે જીવું જોલતા નથી.
અને તેથી જૂત મેલ પિશાચ પણ તેજોનો અપરાધ કરવા સમર્થ થતા
નથી. પરને પીડા કરનાર સત્ય વચન પણ જ્ઞાની જોલે નહીં.
કરણ કે સત્ય વચન પણ પરનો નાશ કરનાર જીવું જોલવાથી
કૌશિક તાપસ નરકમાં ગયો. મિય, પથ્ય અને તથ્ય વચન જો-
લવું તે સત્યમત કહેવાય છે. અમિય અને અહિત જોલવું તે
સત્ય હોય તોપણ અસત્ય કહેવાય છે. કાણને કાણે કહેવો,
બલિચારીને બલિચારી કહેવો તે પણ સત્ય વચન છે, કિંતુ
તેની લાગણી દુઃખાય માટે પરિણામે અસત્ય વચન કહેવાય છે.
સત્યમત અંગીકાર કરેલું હોય છે, એવા સાધુઓ તથા ગૃ-
હસ્થો અન્યના આત્માની લાગણી દુઃખાય એવાં સત્ય વચન જો-
લવા છતાં પણ પરિણામે અસત્ય વચન જોલે છે. દોષ પણ
જીવની લાગણી દુઃખાય જીવું વચન જોલવું તે અસત્ય વચન
છે. આમ જ્યારે સમવચનમાં આવે છે તો ભવ્યજીવોને શા
માટે અસત્ય વચન જોલવું બેઠેલો ? અસત્ય જોલવાથી અન્ય-
જીવોની હિંસા થાય છે. કોપ, માન, માયા અને લોભાદિ પરિ-
ણામના યોગે સત્ય વચન પણ અસત્યરૂપ પરિણામે થાય છે, જે
જે સમયે કંઈ પણ જીવણ કરવું હોય ત્યારે વિચારીને કરવું
બેઠેલો કે જેથી અસત્ય વચન કહી શકાય નહીં. અસત્ય જો-
લનાર, પોતાના આત્માને અધઃસ્થિતિમાં મૂકે છે. સત્ય જોલનાર
આત્મા, પોતાના આત્માને ઉચ્ચ ઠોળી ઉપર મૂકે છે. અને તેથી
અન્ય ઉપર ઉપકારની વૃદ્ધિ કરી આત્મા. જીવન મુખમય કરે

મત્સ્ય મેંવરતી સમુદ્રથી તેના ઉપરથી પ્રતીતિ ઉઠી જાય છે. તિરિય રૂપિ થાય છે કહી તે સત્ય વચન મિલે છે તેપણુ દોકો તેને વિશ્વાસ રાખતા નથી અસત્યવચના પિતાના આગ્રહને પણ ઉતરે છે અને જનના આત્માને પણ ઉતરે છે. અસત્ય મોક્ષવાથી કોઈ પણ ધર્મની ઉત્પત્તિ દેખાવી નથી. અદેરાં આ જન્મમાં અસત્ય એ પુરુષો મિલતા નથી તેને ધન્યવાદ પ્રદે છે. એ પુરુષો સત્ય મિલે છે તે જન્મતુને ઉચ્ચ કરવામાં મદદામહેનત કરે છે. એ છુપો સત્ય મિલે છે તેજ તે મનુ' ખરખર ઉચ્ચ થરિય છે. સત્ય વચન મોક્ષનારની તીવ્ર રૂતિ એવી હોય કે તેના પ્રતિ સર્વ છુપેલું આકર્ષણ થાય છે. જ્યાં ત્યાં હાલ પણ મત્ય મોક્ષનારની પ્રતિજ્ઞા જામી રહી છે. યોગ્યતાજલ દર્શનમાં લખ્યું છે કે, એ યોગી સત્યવતને કાપે છે તે પુરુષને વચન સિદ્ધિ ઉત્પન્ન થાય છે અને તેથી એ મિલે છે તે પ્રમાણે સર્વ થાય છે. પ્રજા યોગી પાંચયોરી સત્ય મોક્ષવાથી પાછી પિતાને ધરા આવી. તેમ એ સત્ય મિલે છે તેની થાસે સર્વ સપદાઓ આવે છે.

સત્યજ્ઞાના શું છે તેને સિદ્ધાંતાનુસાર નિર્ણય કરવામાં આવે છે. એ જ્ઞાનાનું સ્વરૂપ જાણતો નથી તે કહેને મિત્ર રહે તેપણુ તે માની નથી. તે સંજાથી સિદ્ધાંતનાં કહ્યું છે કે—

વયળ વિમત્તિ અ કુસાસો વચોગય વહુરિહે અપાર્ણતો
જદ્વિ ન માસદ્ વિંધી ગવેવવયગુત્તર્યે વતોતિ ॥ ૧ ॥

■ મોક્ષનારને જાપણુ કરતાં દોષ કાચે તો મિત્ર રહેવું જોઇએ, આ વાક્યના ઉત્તરમાં આવ્યાર્થ કહે છે કે—મિત્ર કરતાં પણ દોષ છે અને વિશુદ્ધિયદે લાંબા વખત સુધી મોક્ષતા ઉતાં પણ ધર્મ, દાન, ઉપદેશ આદિથી સુખજ છે. કહ્યું છે કે—

વયળ વિમત્તિ કુસાસો, વચોગયે વહુરિહે વિપાર્ણતો
દિવસોપિ માસમાણો, તદ્વાપિ વયગુત્તર્યે વતોતિ ॥ ૨ ॥

મહુ હોય છે, તેથી અન્ય દ્રવ્યથી વ્યક્તિત થવાથી અનંતશુભ
વૃદ્ધિયુક્ત હોય છે અને તે છ દિશામાં હોડાન્ત બ્યાસ થાય છે.
અભિન્ન ભાષા દ્રવ્ય છે, તે નંબ્યાત્મ યોજન ઘર્ષ શબ્દ પરિણા-
મનો ત્યાગ કરે છે.

ભાષા દ્રવ્યનો અવયવવિભાગ પાંચ પ્રકારનો છે—૧ ખંડ-
લેદ, ૨ પ્રતરલેદ, ૩ ચૂર્ણિકાલેદ, ૪ અનુતટિકા અને. ૫ ઉત્-
કારિકા લેદ છે. જે પંચ પ્રકારના લેદ પણ પદ્યશુદ્ધિને અનંત
અનંતશુભ અધિકારી બાધવાં.

તાજાદિ પ્રથમ વિશેષથી ઉચ્ચરિત તત્ત્વ દ્રવ્યોવડે તત્ત્વપ્રાયો-
ગ્ય વાસના યોગ્ય દ્રવ્યોનો પરાધાન થાય છે. દ્રવ્ય ભાષાને
ઉપયોગપૂર્વક મૂકવાથી ભાવભાષાત્વ કહેવાય છે. ઉપયોગપૂર્વક
મૂકાય છે તે ભાવ, અને ઉપયોગવિના મૂકાય છે તે દ્રવ્યભાષા
બાધવી. દ્વયે ભાવભાષાના ભાષાલેદ છે.

માર્ગેરિ હોઠ નિવિદા દન્વે અ મુણ તથા પારિચં ય

દન્વે વરહા સઘા સઘા મીસા અશુભયાય

॥ ૧૮ ॥

ભાવનિષેધમાં પણ ત્રણ પ્રકારની ભાષા છે. દ્રવ્યમાં, કૃતિ-
માં અને ચારિત્રમાં. અર્થાત્ દ્રવ્ય, કૃત અને ચારિત્રભાષા
ત્રણ પ્રકારની ભાષા છે. દ્રવ્યભાષા પછી ભાષાના ચાર લેદ પડે
છે. ૧ સત્યભાષા ૨ અસત્યભાષા ૩ મિશ્ર અને ૪ અસ-
ત્યામૃષા.

અવધારણ શક્ય પ્રથમ જે ભાષા છે, તેથી તે પર્યાસિ કહે-
વાય છે. ઉદાહરી જે અપર્યાસિ કહેવાય છે. વ્યવહારનયથી ચાર
પ્રકારની ભાષા બાધવી અને નિષેધનયથી સત્ય અને અસત્ય
જે જે પ્રકારની ભાષા બાધવી. નિષેધનયથી ઉદાહરી જે ભાષા છે,
તેનો ભાષાની જે ભાષામાં સમાવેશ થાય છે. અપર્યાસની અ-
પર્યાસે અનુચિત વિષયમાં પરિભ્રમ જ છે. નિષેધથી તે ભા-
સાય અને અપર્યાસની અપર્યાસે જે પ્રકારની ભાષા છે.

ને મેલ એવા ગુણ અને
 ને આપાતું છે આપાતું
 એકતાં
 તપસ્વિતા-
 છે
 ઉપમન્ય,
 અન્યન્ય
 છે, તે
 મહાશય
 કેડકાતું
 કનકતું
 ને અપના-
 તે સ્થ તે
 ઉપચાર
 ફગની
 જે મેડું છે
 ને બધમાની
 જાણવી.
 અનુદન રમ્યા
 ને નામ રહેજી
 માજનમાં
 છે, માટે
 કહેલી
 નિ-
 જાણવા.
 વેળાએ બાપા
 કુડક

અને દંડને ઉપચાર કરી છત્રી કુંડલી દંડી વગેરે જણાય છે. ઉપમાથી જે વસ્તુ કહેવાય છે તે ઉપમા સત્ય જાણા જાય છે—
ચંદ્રસુખી સી. નિહસમાન પુરુષ: દંન્વાદિ યોગમ્ય સત્યના
બેરે જાયવા.

દ્રવ્ય, દોષ, કાલ, જાવથી અસત્યજાણા ચાર પ્રકારની કહેવાય
છે. દ્રવ્યથી સર્વ દ્રવ્યસંજ્ઞાથી અસત્ય જાણ-
અસત્ય જાણા. હું. દોષથી લોક અને અલોકમાં. કાલથી
દિવસ અને રાત્રી સંજ્ઞામાં. જાવથી કોષા-
દિ સંજ્ઞામાં: દ્રવ્ય અને જાવના સંયોગમાં ચતુર્ભંગી જાયવી. કેટલાક
દ્રવ્યથી જૂઠું જોડે છે પણ જાવથી જૂઠું જોડતા નથી. જેમ
કોઈ ચિકારી કોઈ દવાગુને પૂછે કે તે અત્રથી જતાં મૃગલાં
છીડાં, ત્યારે તે ના કહે, આમાં ન છીડાં જેમ કરતાં દ્રવ્યથી જૂઠું
જોડાયું, પણ પરિણામ શુભ છે. માટે જાવથી જૂઠું ન જોડાયું
જેમ સમજવું.

કેટલાક જાવથી જૂઠું જોડે છે પણ દ્રવ્યથી જૂઠું જોડ-
તા નથી, કેટલાક દ્રવ્યથી અને જાવથી મુલાપાદ જોડતા નથી.
કોષ, માન, માયા, લોભ, પ્રેમ, દ્વેષ, હાસ્ય, લય, આખ્યાયિકા,
ઉપદાત પરિણામ જે દશ પ્રકારે અસત્યજાણા જાયવી. કોષાદિ
પરિણામથી કયાય યોગિક કર્મ બધાય છે માટે તત્ સંજ્ઞાથી
જાણાને પણ અસત્ય જાણા કહે છે. જે દશ પ્રકારની અસત્ય
જાણા પણ પ્રયત્ન પરિણામના યોગવડે સત્યજાણા છે. જેન
ધર્મ ઉપર દ્વેષ અને મોહથી જે જાણા જોડવામાં આવે છે તે
અસત્ય જાણા છે. તેમાં દશ પ્રકારની જાણાને અંતર્ભવ થાય
છે, તેપણુ દશ પ્રકારે વિશ્વમ અન્યદિ સિદ્ધિ છે તેથી ભેદ
પાડયો છે.

સત્યામૃતાભાષા ત્રીજીના દશ ભેદ છે.

૧ ઉત્પન્નમિથિતા—કોઈ સ્થાનમાં પાંચ ઊંડાં જન્મ્યાં
અને કહેવું કે દશ ઊંડાં ઉત્પન્ન થયાં છે.

પ્રથમ પ્રકર વર્તતાં છતાં કહેણું કે વાત વાત મધ્યાન્હ થયો.

હવે ચોથી અસત્યામૃષાના બેઠો કહે છે

અસત્યામૃષાના બાર પ્રકારની છે ૧ અમંત્રણી ૨ અ-
સાધની ૩ યાચની ૪ પૂરણી ૫ પ્રતાપની ૬ પ્રત્યાખ્યાની ૭
કષ્ટાનુકોમી ૮ અનભિગૃહીત ૯ અભિગૃહીત ૧૦ શમયકરણી
૧૧ અપ્રાપ્ત ૧૨ અભ્યાપ્ત.

દેવતા, નારક અને મનુષ્યોને સત્યાદિ ચારપ્રકારની ભાષા
હોય છે. વિદેન્દ્રિય ભુવેને ચોથી અસત્યામૃષા હોય છે.

મુતવિષયક ભાષણના ત્રણ પ્રકારની છે. સત્ય, અસત્ય
અને અસત્યામૃષા. સમ્યક્ ઉપયોગીને આગમનુસાર વેગવગાં
વિશુદ્ધાયકપણથી સત્ય ભાષા હોય છે. સમ્યક્દષ્ટિ મુતવિષયક
સત્યભાષા બોલી શકે છે. અનુપયોગપણથી સમ્યક્દષ્ટિને વેગવગાં
અસત્ય બદલ મૃષા ભાષા કહેવાય છે. મિથ્યાત્વીભુવને તો ઉપ-
યોગથી વેગવગાં વા અનુપયોગથી વેગવગાં સર્વ મુતવિષયક અસ-
ત્યભાષા બોલવી, ઉન્મત્ત વચનની જેકે બોલવી.

મુતજ્ઞાનના સુવોનું પરવર્તન કરતાં ઉપયોગપણે જે બોલે
છે તેને અસત્યામૃષા ભાષા હોય છે. સુવમા વનુ કરી આ
મંત્રણી આદિ૩૫ અસત્યા મૃષાભાષા હોય છે. અવધિજ્ઞાન,
મનપરવજ્ઞાન અને કંઈક જ્ઞાનમાં ઉપજીત કબોટો જે બોલે છે
તેવજુ ભાષા, અસત્યામૃષા કહેવડ રી. અમંત્રણીવનુ બોલણું,
મુતજ્ઞાનભાષાનું કહેવડ કહું.

હવે ચારિત્ર માંબધી અવજાણા કહે છે.

જે ભાષા વેગવગા ચારિત્રની વિશુદ્ધિ કાલ તે ચારિત્ર સં-
બધી સત્યભાષા બોલુદો જે ભાષા વેગવગા ચારિત્ર ન રહે તે
અસત્યભાષા બોલુદો તે જે ભાષાને ચારિત્રમાં ભાષાભાષી
બોલુદો, દુષ્ટદોષે મન્યકાવળેને પણ ભાષાને સમજાવે છે.
દુષ્ટદોષે સહુને સત્ય અને સત્યામૃષાભાષા બોલવાની અ-
નુરૂઃ છે

દિદિ પ્રાપ્ત કર્યો. તમારા આત્માને લાગેલાં કર્મ ખરી વર્યો. બાળકો, પુરુષો તથા સ્ત્રીઓને દુનિયામાં અનેક જાતની પ્રવૃત્તિ કરનાં સત્ય સંબંધવળ કરવું. પ્રતિદિન સત્ય સંબંધવળની પ્રવૃત્તિથી સર્વ કાલમાં સર્વ દેશની સર્વ જાતનાં ઉન્નતિ થાય છે. સત્યના માટે તમે વાંચ્યો કોટકો હૃદયમાં કંઈક અમર થયો. સત્ય જો-લવાની દરિયા થયો, પણ પશ્ચાત્ જૂલો જવાના! માટે જો દેશી સત્ય જોલવાની રમૂતિ રાખી સત્યજ જોલ્યો. સત્ય જોલવાથી તમારું વર્તન દેખી, લાખો મનુષ્યોને મન્યની દૃષ્ટિ થયો, અને તેથી નેવપર માટે મુખના માર્ગ પુરતા કરી, અતે પરમ સદ્ગત મુખ પ્રાપ્ત કર્યો.

પ્રકરણ ૭ મું.

અર્થ.

(ઘેરીને ત્યાગ.)

ઘેરી કરવી નહીં. જેમ મહાઆત્મ સદુપદેશ આપે છે. તેની આંદર ગ્રામ રહસ્ય સમજવું છે. જેન સાથ, વેદાન્ત સાથ, આદિ જે જે દુનિયામાં મોટા ઘેરા લોકોની દૃષ્ટિએ ધર્મ માત્રુમ પડે છે, તેમ ઘેરીને જાણ ત્યાગ કરવા કરમાવું છે. ઘેરીને ત્યાગ કરવા એ મહાવ્રત ગણવું છે.

ઘેરી કરવાથી ઘેતાને અને પરને શાન્તિ મળતી નથી.

એ હપે ઘેરી કરે છે તેને પરાના પ્રભુને ન્યા કરે છે. ઘેરી કરવાથી અનેક દોર કુર્મ થાય છે. ઘેરી કરવાથી આ જગમાં અને પરજગમાં અનેક પ્રકારના દુઃખ સેવરવાં પડે છે. ઘેરી કરનારને મનુષ્યો દોર કરી ઘેરવે છે ઘેરની મન-વાદી અને કાલમાં શાંતિ જાતી નથી. ઘેરી કરનાર પ્રવા-મ્પક જોતી થાયો નથી. જેમજ ઘેરી કરનાર અનેક પ્રવૃત્તિની દુઃખ અને જાવથી દિવસ કરે છે. ઘેરી કરનાર અભિવાદી પણ અને છે. ઘેરી કરનારને કોઈ સિદ્ધિ મળજતું નથી. ઘેરી કર-

તેમ ચાર પણ પાપ કર્મ કરી અતે નીચ ગ-
ચર અતે ખરીને તિમાં જન્મ લે છે, અને ત્યાંજનેક પ્રકારનાં
દુર્ગતિમાં જન્મ છે. દુઃખે ભોગવે છે. ચારી કરનારનો આત્મા
બહુ મલીન બને છે. તેથી તેને ધર્મનો વિ-
ચાર થતો નથી. પરબપ વા દુર્ગતિમાં જન્મેલા જીવો દોરવ દુઃખે
ભોગવે છે.

ચારી કરતાં ચારના આત્માનું ધન લૂંટાય છે. ચારના
ઘરની પણ ચારી કરનાર દુર્ગુણો રૂપી ચારો
ચારી કરનાં ચારના છે. ચારના મનમાં જે જે ખરાબ વિચારો
આત્માનું ધન લૂંટાય છે. યાવ છે તે ખરાબ વિચારો પોતે ચારના આ-
ત્માની જ્ઞાન દર્શન ચરિત્રરૂપી રૂદ્ધિને લૂંટે છે.
ચારના આત્મામાં જે જે સારુણ્યો હોય છે, તે સર્વનો નાશ કર-
નારા દુર્ગુણોરૂપ ચારોના પ્રતિ ચાર ભેદ થકોતો નથી. ચાર
અન્યની ચારી કરે છે એમ પોતે માને છે, પણ ખરેખર તે છે-
તરાય છે. ક્રોધ, માન, માયા, લોભ, હિંસા, અને સ્વાર્થ આદિ
દુર્ગુણો રૂપ ચારો જેણે જાણ્યા નથી. તે અન્યનું ધન વાપરવા
દેડે છે, પણ જે સમજે છે તે આવી પાપ વૃત્તિને મનમાં
ધારતો નથી.

છાબડીએ કરી સૂર્ય હંકાતો નથી. પરાજમાં હાંકવાથી યો-
લડી છાની રહેલી નથી. તરલું આડું ધર-
ચર પેતાને સારુશર વાથી ચંદ્રનો પ્રકાશ હંકાતો નથી. તેમ ચારી
જહાજના જહુ મન કરનાર પણ અતે ચાર તરીકે ભોજખાય છે.
કરે છે, પણ અતે પાપને પગ નથી પણ તે છાપરે ચડીને બોલે
પાપને કથે જરે છે. ઇ. ગમે તેવા ચારીના કરનારાએ પણ અતે
પકડાય છે, અને તેઓને અનેક દુઃખો પડેલાં
સાંભળીએ છીએ. આપણી આંખે પણ ચારોને અનેક પ્રકારનાં
દુઃખ યાવ છે, તે જોવામાં આવે છે. ચારનારની ચાર આંખે
પણ પકડનારી પાંચ આંખે છે. ગમે ત્યાં જન્મે પણ અતે

તેમ ચોર પણ પાપ કર્મ કરી અતે નીચ મ-
ચોર અતે ખરીને તિમાં જન્મ લે છે, અને ત્યાંજનેક પ્રકારનાં
દુર્ગતિમાં જાય છે. દુઃખો ભોગવે છે. ચોરી કરનારનો આત્મા
બહુ મલીન બને છે. તેથી તેને ધર્મનો વિ-
ચાર થતો નથી. પરબ વા દુર્ગતિમાં મળેલા છવો દોરવ દુઃખો
ભોગવે છે.

ચોરી કરતાં ચોરના આત્માનું ધન જૂંટાય છે. ચોરના
ધરની પણ ચોરી કરનાર દુગુલ્લો રૂપી ચોરો
ચોરી કરતાં ચોરના છે. ચોરના મનમાં જે જે ખરાબ વિચારો
આત્માનું મન જૂંટાય છે. થાય છે તે ખરાબ વિચારો પોતે ચોરના આ-
ત્માની જ્ઞાન દર્શન ચારિત્રરૂપી રૂદ્ધિને લૂંટી છે.
ચોરના આત્મામાં જે જે સારુલ્લો હોય છે, તે સર્વનો નાશ કર-
નારા દુગુલ્લોરૂપ ચોરના પ્રતિ ચોર ભેદ થતો નથી. ચોર
જન્યની ચોરી કરે છે એમ પોતે માને છે, પણ ખરેખર તે છે-
તરાય છે. ક્રોધ, માન, માયા, લોભ, દિંસા, અને સ્વાર્થ આદિ
દુગુલ્લો રૂપ ચોરો જેલું જીવંત નથી. તે જન્યનું ધન વાપરવા
હંદો છે, પણ જે સમજે છે તે જાણી પાપ વૃત્તિને મનમાં
ધારતો નથી.

છાલડીએ કદી સૂર્ય હોતો નથી. પરાગમાં હાંકવાથી ચો-
લડી છાની રહેતી નથી. તરણું આડું પર
ચોર પોતાને સાફગી વાળી વાંદળો પ્રગટ્ય હોતો નથી, તેમ ચોરી
જન્યના જુદા મન કરનાર પણ અતે ચોર તરીકે ઓળખાય છે.
કરે છે, પણ અતે પાપને પત્ર નથી પણ તે છાપરે ચીને જોડે
પાપને પત્ર કરે છે. છે. અને તેથી ચોરીના કરનારાએ પણ અતે
પાપાય છે, અને તેઓને અનેક દુઃખો પડેલાં
સાંકળીને ઈચ્છે. આપણી આંખે પણ ચોરોને અનેક પ્રકારનાં
દુઃખ દાઢ છે, તે એકમાં આવે છે. ચોરનાની ચાર આંખે છે
પણ પાંડુની પાંચ આંખે છે. અને આંખે જાય પણ અતે

વાની ટેવ હોય છે, તેના પુત્રોમાં ચોરી કરવાની ટેવ નાનપણથી પ્રાયઃ પડે છે. તેમજ જેના સોલતીઓમાં ચોરી કરવાની ટેવ હોય છે, તેનામાં પણ ચોરી કરવાની ટેવ પડે છે. પૂર્વભવમાં જેણે ચોરવૃત્તિનું વિશેષતઃ સેવન કરેલું હોય છે, તેને આ ભવમાં ચોરી કરવાની સહેજે ટેવ પડે છે. જે લોકો અજ્ઞાન દશામાં હોય છે તે દ્રવ્યથી અને ભાવથી ચોરી કરે છે. ચોરી કરવાથી મનો વૃત્તિ પાપમાંજ ઘસઘસી જાય છે. જ્યારે ત્યારે પણ ચોરી કરનાર દુઃખજ પામે છે. નાડેલાનું ધન લેઈ લેવું તે પણ એક ભતની ચોરી છે.

નેમજ કોઈનું ધન બૂઝમાંથી પડેલું હોય તેને લેઈ લેવું અને મનમાં એમ વિચારવું કે હું ક્યાં ચોરી ચોરીના ભેદ કરવા ગયો હતો. સહેજે ધન મળ્યું છે તે પણ ચોરીજ છે. કોઈનું ધન વિસરી ગયેલું લેઈ લેવું તે પણ ચોરી છે. ભૂડી માણી પુરીને કોઈનું ધન લેઈ લેવું તે પણ ચોરી છે. કોઈએ વિશ્વાસુ ભાણીને પોતાના ઘેર થાપણ મૂકી હોય તેને પચાવથી તે પણ એક જાનની ચોરી છે. ધણીને ઉતરી ઘણ ન આપવું તે પણ એક ભતની ચોરી છે. કોઈની દીધા વિના વસ્તુ લેઈ લેવાથી આમા મનુષ્યના હૃદયમાં ધાસકો પડે છે. તેનો આત્મા કંઈપણ કરે છે. ધન એ અગિયારમો પ્રાણ છે, તેને લેઈ લેવાથી અન્યના આત્માનો નાશ કર્યો કહેવાય છે. 'કૂડે તોલે કૂડે' પણ અન્યાયથી ચોરી કરાય છે, ચોરા ચોરી કરીને જે વસ્તુ લાભ્યા હોય તે વસ્તુને ખરીદનાર પણ ચોરી કરનાર ભણવો. સાકર, ખાંડના જેવી અન્ય વસ્તુનો પણ અન્ય વસ્તુમાં ભેગ કરીને જે વ્યાપાર કરે છે તેને પણ ચોરીનો દોષ છે. રાત્ર્ય વિરૂદ્ધ વ્યાપાર કરવાથી પણ ચોરીનો દોષ લાગે છે. જે સમયમાં જે રાજા હોય તેણે કોઈ વસ્તુનો નિષેધ કર્યો હોય તેને લેવાથી વેચવાથી પણ ચોરીનો દોષ લાગે છે. પરંતુ આ

અમે તેવી પણ ચોરીની ટેવનો નાશ કરવો હોય તો આત્મજગથી તે થઈ શકે છે. આત્મજગથી ચોરીની આત્મજગથી ચોરી- ટેવ વારવામાં પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. ચોરીની ટેવ ત્યાગી અનેક નહિ કરવી તેમાં જરા માત્ર પણ મહેનત પ્રાપ્તિ મુખ પામ્યા. પડતી નથી. આત્મા જે જે ધારે છે તે તે કરી શકે છે. કેટલાક બાંધણી જેવા બનીને કહે છે કે ચોરીની ટેવ હવે ત્યાગી શકાય નહીં, પણ આમ તેમનું ધારણું અત્યંત બૂઝ લાવેલું છે. અનેક સ્ત્રી પુરુષો ચોરીનો ત્યાગ કરી મુજિપદ પામ્યા અને પામ્યો. ચોરીનો ત્યાગ કરવાથી પાપ જુદિનો નાશ થાય છે. તેથી મુજુદિ ઉત્પન્ન થાય છે. અને મુજુદિના યોગે આત્મા ઉત્તમ મુખ પામે છે. માટે મનમાં હૃદય સંકલ્પ કરીને ચિંતવણું કે આજથી હું પ્રાણીને પણ ચોરી નહિ કરું.

“ અનેક પ્રકારનાં વિધા આવે છે તો પણ હું પાઉં નહિ હું, ચોરી નહિ કરવી તેજ મારો ધર્મ છે. ચોરી નહિ કરવાની આ પ્રમાણે પ્રતિજ્ઞા કરી સદાકાળ દરેક કા પ્રતિજ્ઞા. ધર્મમાં પ્રવૃત્તિ કરવી, દોષ પણ પ્રસંગે હોવા- દિક યોગે ચોરી કરવાની જુદિ થાય તો તેને વારવી. તેજ પ્રસંગે સારા વિચારો કરવા, સારા વિચારોનું જોર ધવાથી અંતે નકારા વિચારોનો નાશ થાય છે. ચોરીની ખરાબ ટેવનો અંતે સર્વથા નાશ થાય છે. રોહિલેય ચોરે ચોરીનો ત્યાગ કરી શિવપદ લીધું. રોહિલેય રોહિલેય ચોરે ચોરીનો સમગ્ર કોઈ ચોરી કરનાર નહોતો. પણ અંતે ત્યાગ કરી શિવપદ ચોરીનો ત્યાગ કર્યો તો મુજિયો થયો. સ્ત્રી- લોક. વીર પ્રભુની પાછી સાંસની તે દુઃખના કંઈ- માંથી નીકળી ગયો. અનેક શાસ્ત્રોમાં અનેક દર્શાવે છે. ચોરી નહિ કરવાની શુભ વૃત્તિમાં સદાકાળ રાત્રી માંથી રહેવું. મન, વચન કાયાથી ચોરી કરવી નહિ, કરાવવી

અને લઈ શકતા નથી. પ્રહાયક પાગવામાં ધર્મ છે અને મૈથુન સેવવામાં અનેક પ્રકારના દોષો છે. મૈથુનમાં અનેક પ્રકારના દોષો જલ્પવામાં આવે છે, ત્યારે પ્રહાયક પાગવામાં આવે છે.

ફોન

કમ્પ: સ્વેદ: ધનો મૂર્ચ્છા—અભિર્ભાવિર્વલક્ષ્ય:

રાજક્ષ્માદિરોગાઘ—અવેયુર્મૈવનોત્થિતા: ॥ ૧ ॥

કંપ, પસીનો, ધાક, મૂર્ચ્છા, જામ, શરીરની નિરતેજ અવસ્થા, બગનો હાથ, અને હાથ રોગગ્રાહિ અનેક પ્રકારના રોગો મૈથુન સેવવાથી પેદા થાય છે. મોટો બગવાન ચોધી પણ મૈથુન સેવવાથી નિર્જળ બને છે; ચાંદિ અને પ્રમેહના રોગો પણ મૈથુન સેવવાથી થાય છે. વિદ્યાર્થીઓ કે જે સ્ત્રીની સાથે મૈથુન સેવે છે તેઓ કોલેસ્ત્રોમાં અભ્યાસ કરે છે પણ તેમનું મગજ બગડી જવાથી બરાબર અભ્યાસ કરી શકતા નથી. ગ્રામ્ય મૈથુન વિશેષ સેવવાથી ચક્રનું તેજ ઘટે છે અને તેથી વસ્ત્રમાં રાખવા પડે છે. ચક્રનું તેજ ઘટવાનાં અનેક કારણો છે તેમાંથી આ પણ એક કારણ છે. બાળવયમાં છેકરાઓ કુમિત્રની સોજત પામી વેશ્યા તથા પરસ્ત્રીઓની સોજત કરે છે, તેમાં તેમના શરીરની ખરાબી થાય છે. જ્યારે તેઓને રોગ થાય છે ત્યારે દાકતર અને દૈવોનાં ખીસ્સાં ભરાય છે, અને જગતમાં અપકીર્તિ થાય છે, કેટલાક પરસ્ત્રીયાના રોગથી અને ચાંદીના રોગથી પીડાય છે તેમાં મૈથુન રોગજ મુખ્યતાએ હેતુમૂલ જણાય છે. કેટલાંક નાનાં બાળકોને તેર ચાંદ વર્ષની ઉંમરે પરસ્ત્રાવવામાં આવે છે તેમાંથી કેટલાકને હાથ રોગ લાગુ પડ્યા છે અને તે મરણ પામ્યા છે, માળાપો વ્હાલથી બાળકોને પરણાવે છે પણ અંતે તેમાંથી સાફ પરિણામ નથી આવતું, ત્યારે માળાપ પશ્ચાત્તાપ કરે છે. બાળક-આથી શરીરની તંદુરસ્તી રહેતી નથી. મગજ ઘડી ઘડીમાં તપી જાય છે. વિદ્યાર્થીય પડતો મૂકવો પડે છે. ગ્રામ્ય મનુષ્યો જાણે છે છતાં આપાટે બાળવમ્પ હોમમાં પોતાનાં પુત્ર અને પુત્રી-

તે પુરૂષ શ્રીના મંદિગમી કામજ્વરનો ઉપાય હ'ય છે, તે પુરૂષ અગ્નિમાં પી રોશીને નેને દારવાની હ'ય છે. કારણ કે કામજ્વરની શાંતિ માટે તો વેરાગ્ય બાધના અને ધર્મશાસ્ત્રો' સર્વજ્ઞ, વાચન અને મનન ઉપયોગી છે અને મેથુન તો બધા જામણ હેતુ છે, તે દર્શાવે છે.

શ્લોક

ધર્મ ઉચ્ચદય સ્વંયપરિવંશો વિર્ધાવને

■ પુનર્નરવદારં, રામાત્મનમેવનમ્ ॥ ૧ ॥

બગના લોખંડના સ્તંભને અગ્નિગન કરવું ઉત્તમ છે પણ નરકનાં દારૂરૂપ શત્રુ' જ્વન સેવવું ઉત્તમ નથી. પોતાની સ્ત્રીની સાથે પણ દ્વેષ આસક્ત થવું યોગ્ય નથી, ત્યારે પરસ્ત્રીની સાથે તો કેમ મેથુન સેવી શકાય ? પરસ્ત્રીમાં આસક્ત થએલાને શિખમણ આપે છે.

શ્લોક

ધીરોગાતુલ્યચિત્તસ્ય દુઃસ્મિનસ્ય પરાશ્રિયામ્

મર્તિર્નશુકલે કર્તુમુપશુનં વગોતિચ ॥

પરસ્ત્રીની માથે પ્રેમરતિ કરવી તે યોગ્ય નથી, કારણ કે તેથી તેલ્લીના પતિ અને રાજની બીક લાગે છે. આ અને બેઇ ગયો, આ અને બાણયો, ઈલાદિક બધથી ચિત્ત આકુલ વ્યાકુલ થાય છે. વળી તે કાર્ય માટે અપવિત્ર સ્થાનમાં શય્યા કે આસન વિના મુખું બેસવું પડે છે અને તેથી હારાની નજીકમાં વધ કરવા લાયક પશુ સરખો થાય છે. હવે વિશેષતઃ પરસ્ત્રીમનન' નિવારણ કરવા માટે કહે છે.

શ્લોક

માણસંદેહનનં પરમં વૈરાગ્યમ્

લોહદયવિમ્બં ચ પરસ્ત્રીગમનં ત્વજેન્ ॥ ૨ ॥

શ્લોક

ન દેવાઞ્ન ગુરુઞ્નાપિ મુદ્દો ન ચ યાન્યવાન્
 અસન્ સંગતિર્નિત્યં વેશ્યાવશ્યો હિ યન્યતે ॥ ૧ ॥
 કુષ્ઠિનોઽપિ સ્પર્સમાન્ પન્યંતો ધનકાંક્ષયા
 સન્વર્તી કૃત્રિમસ્નેહાં નિઃસ્નેહાં ગણિકાં સ્પર્જેન્ ॥ ૨ ॥

વેશ્યાને વશ યએણ પુરૂષ ખરેખર દેવ, શુરૂ, મિત્ર કે
 ભાંધવાને ગણકારતો નથી. તેમના કરતાં વેશ્યાનું કહેકું વિશેષ
 માને છે-અસત્યને સત્ય માને છે અને સત્ય ને અસત્ય માને
 છે. કોઠીઆઓને પણ ધનની ઇચ્છાથી કામદેવ સરખા ગણતી
 અને ઉપર ઉપરના સ્નેહને ધારણ કરતી એવી વેશ્યાનો દૂરથી
 ત્યાગ કરવો જોઈએ. સ્ત્રીનાએ જાણવું તેમ અન્ય સ્ત્રી-
 ઓએ પણ દુઃખના સમયમાં જાણવું જોઈએ. જે પુ-
 રૂષો અને સ્ત્રીઓ મોહને વશ થઈ મૈથુનને સેવે છે તે ખરેખર
 દુઃખની પરંપરાને પામે છે. સ્ત્રીનાને અનેક ધમકીઓ રાવણે
 આપી તોપણ જાણવું જન જાણું નહિ. દ્રૌપદીએ પણ કીચ-
 ચક્રના પ્રસંગમાં પોતાનું જાણવુંરૂપ ધન જાણું હતું, તેમ
 સ્ત્રીઓએ જાણવું જન જાણું જોઈએ.

સ્થૂલિભદ્ર અને મુદ્દર્શન શેઠનાં ચરિત્રો વાંચી પુરૂષોએ
 પણ જાણવું જાણવું. જાણવું અમૂલ્ય ચિંતામણિ છે-શ્રીયશો-
 વિજયજી ઉપાધ્યાય ભગવાન કહે છે કે:-

મંત્ર કૃત્તે જગજથ વપે, દેવ કરેરે સાનિધ્ય.

જાણવું થરેજે નરા, તે પામે નવનિધિ-પાપરધાનક-

જાણવું ધારણ કરવાથી મંત્ર સાધતાં મંત્રો .ફળ આપે
 ॥ અને દેવતાઓ સહાય કરે છે. જે પુરૂષો જાણવું ધારણ
 કરે છે તે નવનિધિ પામે છે, જાણવું આસ્ત્રિનું મૂળ છે. જાણ-
 વુંથી સંકટપળજ વૃદ્ધિ પામે છે. અનેક ઉપદેશોના નાશ
 થાય છે. જૂનાં પિત્રાચ વગેરે મુદ્દ દેવતાઓનું જોર રહેતું

કરે છે. અનેક પ્રકારનું સ્વાર્થમય સ્વપ્ન કરે છે. ત્યાં ત્યાં-
 થન પ્રાપ્ત કરવા સારી દીવસ પ્રયત્ન કર્યો કરે છે. મુખે તે
 ॥ પણ બરતો નથી. જે કંઈ ઉદિ વસ્તુઓ કે જે મનથી મ્હ-
 લી છે તે મને છે તો તેના કરનાં વિશેષ પ્રાપ્ત કરવા હાલ્ય
 કરનો જાય છે. જે જે વસ્તુઓ દુનિયામાં સારી રહે છે તે
 તે ઉપર કર્યા કરે છે. દિવસ, ભુક્ષ, વિશ્વાસપાત અદિ
 અનેક કુર્મો કરીને પણ હોંબનો ખાંડો પૂરે કરવા પ્રયત્ન કરે
 ૧. એક પુત્ર યતાં જ, જે યતાં ત્રણ. ત્રણ યતાં ચાર, એમ
 કંતરોત્તર હોંબને વધારનો જાય છે. તેમજ હજાર મગતાં હજાર
 હજારનો હોંબ કરે છે હજાર હજાર મગતાં હાખનો હોંબ કરે છે,
 અને હાખ રૂપેયા મગતાં કરોડનો હોંબ કરે છે, અને કરોડ મ-
 ગતાં અગ્ર રૂપેયા મેગવશ હોંબ કરે છે. એમ કંતરોત્તર હોં-
 ભની વૃદ્ધિ કરે છે. પણ જેટલું મગ્યું તેટલું જાય એમ મનમાં
 નિશ્ચય આવતો નથી.

હે પામર પ્રાણી! શા માટે તું હોંબને. વશ થઈ કંતરોત્તરને
 દેશવટો ગ્રાપે છે? એક દીવસ હોંભની સર્વ ઉચ્છાએને રાત્રે
 મૂકી પરભવમાં ગમન કરવું પડ્યો. રાવણ સરખો રાજા જુઝ-
 સતોવના હીપે કામ મનુષ્ય જન્મ હાથે, નવનંદની દેવતા
 કુંભરીયો કમુદમાં રહી. જાતે તેના સાથે ગાળી નહીં જાય
 માટે હોંબ કરવો બોધ્યો? કોરવોએ હોંભના વશ થઈ કંતરોત્તરને
 રાજ્ય ભાગ ન આપ્યો તો જાતે સર્વનો નાશ થયો. ગદે દેવ!
 તું જ્યાં મુખી દુઃખમાં છે ત્યાં મુખી દુઃખમાં કંતરોત્તરે જાય
 થતો નથી. અરે હોંભ! તું કેમ પ્રાણીયોને સતારે છે? જુઝ
 પિતા વચ્ચે મુદ્દ કાવનાર તું હોંબ છે. સહોદર-ભત્રાએ વચ્ચે
 કહેણનાં તી વાવનાર અરે કાળમુખી હોંભ! તને મેલે રૂઝે
 મુખની ભુદિયો લગવાની દુઃખના ખાણમાં કંતરોત્તરે દેવ!
 તું કેમ મેટા મોટા આધુઓ વપસીએને કંતરોત્તરે પણ
 પ્રવેશ કરે છે? સાધુઓને શિષ્યનો હોંબ કરે આચાર્યને

હે મનુષ્ય ! જે તું કંઈ સમજતો હોય તો અસંતોષમાં કેમ પડી રહે છે ? જ્યાં મુખી તું સંતોષને ખારણ કરતો નથી, ત્યાં મુખી ત્હારી સર્વ વિવા, ચતુરાઈ, પડિતાઈ, દુરીઆરી અને બાહા-
દુરી નકામી છે. હે મનુષ્ય ! ત્હને અસંતોષથી જરામાત્ર ચેન પડનાર નથી. જે વસ્તુઓ માટે તું અનેક પ્રકારની ઉપાધિ વેઠે છે પણ તે પાણીના પદપોટા જેવી દારમી છે, સંખ્યાના વાદળા જેવી ક્ષત્રિક છે, હાથીના કાનની પેઠે અચ્ચગ છે, નદીના પૂરની પેઠે ક્ષત્રિક છે. જડવસ્તુઓની સંગતિથી કદી શાંતિ થઈ નથી. મોટા મોટા યોગિયો શુક્રામાં પણ બેસી સંતોષના યોગે મુખ ભોમવે છે, તું પણ ખરો નિઃશ્ચય કરી સંતોષનું સેવન કર.

જે મનુષ્ય તેટલામાં તું મુખ માનીલે. ત્હારા કર્મમાં હશે તેટલુંજ ત્હને મગનાર છે. વધારે મગનાર નથી. ગમે ત્યાં જાઓ પણ જેટલું મગનાર હશે તેટલું મગશે. ત્હારી આજીવિકા મુખપૂર્વક ચાલતી હોય તો તું તેટલાથી સંતોષ ખારણ કર. મરી-
બ એવા સંતોષોને જે મુખ છે, તે મુખ મહેલમાં રહેનાર રાખને પણ મગતું નથી. ત્હારી મન, વાણી અને કાયાને આત્માના જશમાં રાખજે. મુખ છે તે પુદ્ગલ વસ્તુમાં નથી. જે જે દરજ વસ્તુઓ દેખાય છે તે જડ હોવાથી તેમાં મુખ નથી.

હે આત્મન ! તું જ્ઞાન દર્શન અને ચારિત્રવૃદ્ધિમય છે. ત્હારું ખરું મુખ આત્મામાં છે. આત્મામાંજ મુખ માન. બાહ્ય વસ્તુથી લોભાઈશ નહિ, તો ત્હારા હૃદયમાં ત્વરિત સંતોષ વાસ કરશે અને તેથી તું ખરું મુખ અનુભવી શકીશ. સંતોષ જોજ અમૃતનો સાગર છે. બાહ્ય વસ્તુઓ મળી તોપણ શું અને ન મળી તોપણ શું ? ત્હારા સ્વરૂપમાં તું રમણતા કર. હે ચેતન ! જડથી તું ન્યારો છે. બાહ્ય વસ્તુઓની પ્રાપ્તિમાં વા અપ્રાપ્તિમાં લાલ કે અડાલ જે દેખતો નથી તેજ ખરેખરો સંતોષી છે. જેના મનમાં બાહ્ય વસ્તુની લાલચના કંઈ પણ સંકેદ ઉડતા નથી તેજ પરમ સંતોષી થઈ મોક્ષમુખનો અનુભવ કરી શકે છે. જેને આત્મા-

ને મનુષ્ય ! જો તું કંઈ સમજતો હોય તો અસંતોષમાં
 કેમ પડી રહે છે ? જ્યાં મુખી તું સંતોષને ધારણ કરતો નથી, ત્યાં
 મુખી તારી સર્વ વિદ્યા, ચતુરાઈ, પંડિતાઈ, દુશ્મીઆરી અને બાહ્યા-
 દુરી નહીં છે. હે મનુષ્ય ! ત્હને અસંતોષથી જરામાત્ર ચેન
 પડનાર નથી. જે વસ્તુઓ માટે તું અનેક પ્રકારની ઉપાધિ વેડે છે
 પણ તે પાણીના પરચેટા જેવી કારતી છે, સંધ્યાના વાદળા
 જેવી શબ્દિક છે, હાથીના કાનની જેડે અચળ છે, નદીના પૂરની
 જેડે શબ્દિક છે. જડવસ્તુઓની સંગતિથી કદી શાંતિ થઈ નથી.
 ઘોડા ઘોડા યોગિયો ગુફામાં પણ બેસી સંતોષના યોગે મુખ
 ભામવે છે, તું પણ ખરો નિર્લય કરી સંતોષનું સેવન કર.

જે મનુષ્ય તેટલામાં તું મુખ માનીલે. તારા કર્મમાં હશે
 તેટલુંજ ત્હને મગનાર છે. વધારે મગનાર નથી. ગમે ત્યાં ભાગ્યે
 પણ તેટલું મગનાર હશે તેટલું મગશે. તારી આજીવિકા મુ-
 ખપૂર્વક ચાલતી હોય તો તું તેટલાથી સંતોષ ધારણ કર. ગરી-
 બ ભેલા ચંતોષોને જે મુખ છે, તે મુખ મહેલમાં રહેનાર
 રાજાને પણ મગતું નથી. તારી મન, વાણી અને કાયાને આ-
 ભાના વશમાં રાખજે. મુખ છે તે પુદ્ગલ વસ્તુમાં નથી. જે જે
 દૃશ્ય વસ્તુઓ દેખાય છે તે જડ હોવાથી તેમાં મુખ નથી.

હે આત્મન ! તું જ્ઞાન દર્શન અને ચારિત્રવૃદ્ધિમય છે. તારું
 ખરું મુખ આત્મામાં છે. આત્મામાંજ મુખ માન. બાહ્ય વસ્તુથી
 લોભાદ્ય નહિ, તો તારા હૃદયમાં ત્વરિત સંતોષ વાસ કરશે અને
 તેથી તું ખરું મુખ અનુભવી થકીશ. સંતોષ ભેજ અમૃતનો
 સાગર છે. બાહ્ય વસ્તુઓ મળી તોપણ શું અને ન મળી તોપણ
 શું ? તારા સ્વરૂપમાં તું રમણતા કર. હે ચેતન ! જડથી તું ન્યાદો
 છે. બાહ્ય વસ્તુઓની પ્રાપ્તિમાં જા અપ્રાપ્તિમાં લાભ કે અલાભ
 જે દેખતો નથી તેજ ખરેખરો સંતોષી છે. જેના મનમાં બાહ્ય
 વસ્તુની લાલચના કંઈ પણ સંકેત ઉડતા નથી તેજ પરમ
 સંતોષી થઈ મોક્ષમુખનો અનુભવ કરી શકે છે. જેને આત્મા-

મતો નથી. આત્મજ્ઞ સ્વરૂપ સમજી સતો.૧ ધારણ કરવાથી
 સર્વ વિદ્યારોધી સંકલિત મન યાવ છે.

જે કુનિવરો કુનિયાની સર્વ વસ્તુઓને અચાર સમજી
 સતો.૧ ધારણ કરી પચ્ચમદાનત્ત અનીકાર કરે છે તેમને ધન્યવાદ
 થટે છે. જે જ્યોત્ સતો.૧વૃત્તિ ધારણ કરી આવકોનાં ભારે મન
 અનીકાર કરે છે તેમને ધન્યવાદ થટે છે. જે મહાત્માના સતો.૧
 વૃત્તિ ધારણ કરી ધન્યાર્થિઓ ત્યાગ કરી આત્માની 'રૂદિ' પ્રાપ્ત
 કરવા પ્રયત્ન કરે છે તેમને ધન્યવાદ થટે છે. જે મહાત્માઓ
 આત્મામાંજ મુખ છે એમ ધારી ચક્રવર્તિની પલ્લુ યાચના કરતા
 નથી તેમને ધન્યવાદ થટે છે. પ્રારબ્ધ ક્રમથી જેઓ અનેક પ્રકાર
 રની જાણ રૂદિવાળા છે. છતાં તેમાં જેઓને મૂર્છા જરા માત્ર
 પલ્લુ થતી નથી. તેઓને ધન્યવાદ થટે છે. જે ધન્યાર્થો હોમજી-
 તિથી જાણવાની કૃપાધિમાં નહીંન થતા નથી અને હોમનો
 નાશ કરી પરિમલ્લ પરિમલ્લ મન મદલ કરે છે. તેમને ધન્ય-
 વાદ થટે છે.

સતો.૧ જે શબ્દોને સર્વ સમજતા મનુષ્ય પણ મુખનો
 અધિકારી થાય છે આત્માની અનગ રૂદિ જાણી તે હવે જા-
 દમાં કેમ હોમજી' જોઈએ' હે ધનન' જ્યોત મનુષ્યસર વાર-
 વાર મનનર નથી. મારે સતો.૧ હુલને ધારણ કરી ખરું મુખ
 પ્રાપ્ત કર. અમંજ્ય અસતો.૧ મનુષ્યે કુનિયામથી ધમધમ
 કરી આત્મા મધા, પણ તેઓ સતે મુન પરજવા. હાય વસ્થા,
 અને મૂનની મધા મુનરૂપ થઈ ગઈ. અને તેઓ હાય હાય કરતા
 આત્મા મધા. મારે હે આત્મા! કેવલ જાનીઓનો ઉપદેશ રમરી
 જાણે શુદ્ધ સ્વરૂપ રમર. મુદાત્મ પ્રદેશમાં સ્થિર થા. જાણે
 જાણી જામે છે, સતો.૧વૃત્તિને ધારણ કર કે જેથી પરમાત્મા
 જાને જુ' રોષી થકે.

તેજ જાણી અને અનુમતે છે કે જેણે સતો.૧માં વિચાર
 કરવો જોઈએ. હે સતો! જે સમરે મુખમધ જીવન મનરૂપ

વચનને અનુસરી પદાર્થોની મદદ કરવી એજ સત્યમદદા ગણાય. કેવલજ્ઞાનિએ કેવલ્યુરૂ અને ધર્મનું જે સ્વરૂપ કહ્યું છે તેજ સત્ય છે. કેવલજ્ઞાનિએ જગત્માં નવ તત્ત્વ જણાવ્યાં છે તેજ સત્ય છે. કેવલજ્ઞાનિએ ૫૬૬૦૫નું સ્વરૂપ જાણ્યું અને દેખ્યું છે તેજ દ્રવ્ય સત્ય છે. કેવલજ્ઞાનિએ વ્યવહાર અને નિર્લેપનયથી પદાર્થોનું જે સ્વરૂપ વર્ણવ્યું છે તેજ સત્ય છે. કેવલજ્ઞાનિએ નિગોદનું જે સ્વરૂપ જે પ્રમાણે પ્રકૃષ્ટું છે તેજ સત્ય છે. આપણી અદ્યમ-તિના થોડે તેનું યથાર્થસ્વરૂપ સમજાય નહિ તોપણ મુંઝાવું નહિ. કારણ કે કેવલજ્ઞાનમાં જે વસ્તુઓ જાણે છે તેનો પરિપૂર્ણ અનુભવ શું મનિજ્ઞાન અને યુગજ્ઞાન કરી શકે? ના કરી કરી શકે નહિ.

માટે સર્વજ્ઞના વચનમાં અમદદા કરવી નહિ, જેમ જેમ નિગોદ વગેરેનું સ્વરૂપ સમજવા માટે અંયમ કરવામાં આવે છે, તેમ તેમ તેના સ્વરૂપનો પ્રકાશ થાય છે.

કેવલજ્ઞાનિએ ચાર ગતિનું જેવું સ્વરૂપ કહ્યું તેજ પ્રમાણે તે સત્ય છે. અમાર અને મોક્ષનું સ્વરૂપ જે પ્રમાણે કહ્યું છે, તેજ પ્રમાણે સત્ય છે. તેમજ લોક અને અલોકનું જેવું કેવલજ્ઞાનિએ સ્વરૂપ કહ્યું છે તેજ પ્રમાણે સત્ય છે. કેવલજ્ઞાનિએ લોકને શાશ્વત અને અશાશ્વત કહ્યો છે તેજ પ્રમાણે તેનું સ્વરૂપ છે. બહિરાત્મા અને પરમાત્માનું સ્વરૂપ જેવું કેવલજ્ઞાનિએ કહ્યું છે તેજ પ્રમાણે સત્ય જાણે છે. મુખ યથા કેવલજ્ઞાનિએ જ્ઞાન દર્શન અને ચારિત્રની પ્રકૃષ્ટતા કરી છે, તેજ પ્રમાણે સત્ય છે. શૂદ્રસ્થ અને સાધુધર્મની કેવલજ્ઞાનિએ જે પ્રમાણે પ્રકૃષ્ટતા કરી તેજ પ્રમાણે સત્ય છે.

અષ્ટાદશ દોષરહિત દેવ, અને પાંચ મહાવત પારી જિનના પાણક સામુદ્ર અને કેવલજ્ઞાનિએ કહેલો ધર્મ એ ત્રણ તત્ત્વ ખરેખર સત્ય છે; તેની મદદાજ ખરી છે એમ માનનારને સમ્યક્ત્વ ઉત્પન્ન થાય છે.

તત્ત્વની યદ્વા ધારણ કરનારનું મન જેવું ધર્મમાં રિયર રહે છે તેવું અન્યનું નહેતું નથી. મોટા મહાત્મા રંગની પેઠે તત્ત્વની યદ્વા થયી જોઈએ અથવા યદ્વા વા કુળયદ્વા વા દલિયાગની યદ્વાને દર કરી જ્ઞાનપૂર્વક યદ્વા કરવાની જરૂર છે.

જે મનુષ્યો તત્ત્વનો અભ્યાસ કરી જ્ઞાનયદ્વા પ્રાપ્ત કરે છે તેઓને કોઈ બરમાયો શકતું નથી જેઓને તત્ત્વનું જ્ઞાન નથી તેઓ ગાદરીયા પ્રવાહની પેઠે અજ્ઞાનરૂપ અધરૂપમાં પડી જન્મ જરા મરણના દુઃખ પામે છે.

સમ્યક્ત્વ રત્નની પ્રાપ્તિ જરૂર જો હોય તો પ્રથમ તત્ત્વની યદ્વા કરવી જોઈએ અદ્વૈત ધ્વનિજ્ઞાને જે ઉપદેશ આપે તેનો પરિપૂર્ણ વિચાર કરી યદ્વા કરવી જોઈએ.

સર્વજ્ઞનાં વચનો જેના દૃઢ્યમા સત્ય ભાસ્યાં છે, કોઈપણ વચન જુઠું નથી. એવી યદ્વાવાગાને નિઃશ્વસ્યમ્બૂત્ય પ્રાપ્ત થાય છે. જમે તે ભતિનો મનુષ્ય નથી યદ્વા ધારણ કરે છે તે નિઃશ્વસ્યમ્બૂત્યને પામે છે. તિર્થંચપણ સમ્યક્ત્વને પામે છે. આવી ઉત્તમ અમૂલ્ય યદ્વા પામવા અદ્વૈત પ્રવચન કરવો. યદ્વા પામી અનેક ભુજા મુજા ધામ્યા-પામે છે અને પામશે. ૭ શાંતિ: ૩.

મકરણ ૧૧ મું.

મક્તિ.

ભક્તિ-અર્થાત્ સેવા એ નામ સર્વત્ર પ્રસિદ્ધ છે. ભક્તિથી મુજા થાય છે, એમ અનેક જ્ઞાનિયો જ્યોતિર્મિ વગાડીને કહે છે. જગત્માં અનેક ધર્મ ધારનારા અનેક મનુષ્યો અનેક રીતે પરમાત્માની ભક્તિ કરે છે. દેવતાઓ પણ પરમાત્માની ભક્તિ કરે છે. એક કવિ કહે ॥ કે, ભક્તિ સમાન જગત્માં પરમાત્માને પ્રાપ્ત કરવાનો અન્ય ઉપાય નથી. એક વિદ્વાન તો એટલા મુખી જણાવે છે કે, જોલે ભક્તિનો આનંદ ચાખ્યો નથી તે પરમાત્માને ગુણ જાણી પ્રાપ્ત કરી શકે નહીં.

રાંનું લોહી પ્રસન્ન પડે છે? ના કહી નહિ. જરૂર તે ભક્તિજ કહેવાય નહિ. કોઈ મનુષ્ય ચોરી કરી હલ્લોનાંગમાં રેસી નાખી રાત્રની ભક્તિ કરવા ધારે તો શું રાત્ર તેથી ખુશી થશે ! અલ-બત નહીં. તેમજ હિંસકો પણ હોમમાં બકરાં હોમીને તથા પરમાત્માના નામે બકરાં રેસી નાખીને ભક્તિ કરવા ધારે તો તેઓની ભક્તિ નહિ પણ એક જાતની હિંસાની જમણા છે.

કેટલાક લોકો પરમાત્માની ભક્તિના નામે પંચ ઉમા કરી ભોજા લોકોને કંડીએ બધાવી પેસા રજે છે. વ્યાપાર ચલાવે છે. મોહમાયામાં મસ્તાન રહે છે. શું આવી સ્વાર્થભક્તિથી આત્મા ઉચ્ચ કોટી ઉપર જાવી શકે ? ના. કહી નહિ. કેટલાક લોકો પરમાત્માના સંકુલે બલુતા નથી અને ગાડરીયા પ્રવા-હની જેઠે અધાધુધી ચલાવે છે. તેઓની ભક્તિ પણ નકામી સમજવી.

કેટલાક લોકો પેતાનું નામ જમર સખવા માટે અને પેતાના નામને પંચ વ્હાવવા માટે અસહની નકલ કરી આડા જગ્યા વિચારે તથા રીવાજો ભોજા કરી લોકોને ભજા હોવાનું યોગ બતાવી પરમાત્માના નામને પંચ ઉલ્લે કરે છે અને પે-તાના ભક્તોનો વધારો કરવા ધર્મના અપરાધો કરી ખંડન મંડ-નમાં પડી જમતની અશાંતિમાં વધારો કરે છે.

કેટલાક ભક્તો પરમાત્માની ભક્તિને ત્યજી પેતાની ભક્તિ કરાવવા પેતાને જમતમાં ઇશ્વરનો અવતાર લખાવે છે. દુનિયા કુકનેવાલી દે ઉંસકું મુકનેવાલા ચાલિએ. આ રીતિને અનુસરી પેતાના નામની ભૂતિયો ભરાવે છે, પોતેજ પરમા-મા છે. જેમ સાબિત કરવા ભક્તોને અનેક મુક્તિઓથી સમજાવે છે તેમજ કુમુક્તિયોનું જાગમાં શિખોને જોવા હસાવે છે કે લહે તેમ વિના અન્ય કોઈ પરમાત્મા નથી તેજ, ખરા પરમાત્મા હો જોય હસાવે છે. કેટલાક ભક્તો તો પોતે પરમાત્માને અવતાર જન-

જે ભક્તિને આત્મ પુરુષોએ વર્ણવી દોય, જે ભક્તિથી પરમાત્માનું દર્શન તથા પરમાત્મપદની પ્રાપ્તિ થાય, જે ભક્તિથી જન્મ જરા અને મરણના દોષો નાશ પામે, જે ભક્તિ જ્ઞાન અને શદ્ધાની વૃદ્ધિ કરનારી હોય, જે ભક્તિ જ્ઞાનની પુષ્ટિ કરનારી હોય, જે ભક્તિથી દયા અને શુદ્ધ પ્રેમની વૃદ્ધિ થાય, જે ભક્તિથી ઉપશમપણું વૃદ્ધિ પામે, એવા પ્રકારની ભક્તિ કરવા યોગ્ય છે.

પરમાત્માની ભક્તિ કરવી જોઈએ ત્યાંદે પરમાત્મા કેવા પ્રકારના હોવા જોઈએ તે જણાવવામાં આવે છે. પરમાત્મામાં ક્રોધ, માન, માયા અને લોભ દોષ ન હોવા જોઈએ. અર્થાત્ ક્રોધાદિકનો સર્વથા દાઘ કચો હોય. તે કેવલજ્ઞાન અને કેવલ દર્શનથી વિમુક્તિ હોવા જોઈએ. જન્મ, જરા અને મૃત્યુથી વિમુક્તિ હોવા જોઈએ. વ્યક્તિની અપેક્ષાએ અનંત હોવા જોઈએ. ભક્તિની અપેક્ષાએ એક પણ હોવા જોઈએ અનંતશક્તિમય તથા અનંત શુભમય હોવા જોઈએ. સ્થિર હોવા જોઈએ. ન્યાયની પ્રેરણા તથા ઈચ્છા આદિ ઉપાધિથી મુક્ત હોવા જોઈએ. અનંત શુભમય હોવા જોઈએ.

પરમાત્માના ભક્તો કોણ ઘઈ શકે ? તે બતાવે છે-જે આત્મતત્ત્વનો અત્યંત વિજ્ઞાતુ હોય, સત્ય અને અસત્ય બાજુવાની જેનામાં વિવેકબુદ્ધિ પ્રમતી હોય, કોઈ પણ પ્રકારના કરામદ્વધી રહિત હોય, પદોપકારી હોય, પરમાત્મતત્ત્વ બાજુવાની અત્યંત ઈચ્છા હોય, કુસુકિતને ત્યાગ કરી સુસુકિતને પકડનાર હોય, નીતિધર્મ પર અત્યંત ધદ્ધાગુ હોય, વૈરાગ્યથી હૃદય રંગાયું હોય, જન્મ, જરા અને મૃત્યુના દુઃખમાંથી છુટવાનો તીવ્ર સંકલ્પ હોય, નામ કે કીર્તિની ઈચ્છા ન હોય. હિંસા, ભુદ, ઘોરી, અભિચાર, અને આસક્તિ આદિથી મુક્ત હોય, વિશ્વાસ ઘાલી વા પરની નિંદા કરનાર ન હોય, સદ્ગુણની ઉપાસના કરનાર હોય પોતાના આત્મા સમાન અન્ય આત્માઓને જે બાજુતો હોય પોતાના કુટુંબસમાન જગતને કુટુંબ માનનાર હોય, અસારની નૃષ્ણામાં

બ્રહ્મિના અંગ સર્વે મહી ભાવથી, સેવિયે તે સદા મુખકારી;
 બ્રહ્મિવિષ્ણુ પાર નહિ હોય સંચારને, બ્રહ્મિથી દેવ દગ્ધો નહારી. બ્રહ્મિ. ૪
 બ્રહ્મિ આપી ન વિષુ આનન્દ ભવ તરે; બ્રહ્મિથી સ્વર્ગ સિદ્ધિ મુદાવે;
 દેવની બ્રહ્મિ પદ્મ સુવના સમુખી, બ્રહ્મિકર્ત્તા સદા સિદ્ધ યાવે. બ્રહ્મિ. ૫
 દેવની બ્રહ્મિથી શ્રદ્ધિ મુખધારી, ચિત્ત લય બ્રહ્મિથી ભવ્ય ભાગે;
 બ્રહ્મિમાં મિદ્ધતા સુપત્તે સ્વેદમાં, બ્રહ્મિના માર્ગમાં આયુ ગાળે. બ્રહ્મિ.
 બ્રહ્મિમાં ચિત્ત વૃત્તિતલો રાધ છે, બ્રહ્મિથી જ્ઞાનની જ્યોતિ ભાગે;
 બ્રહ્મિથી આંતરનદિ પ્રભુનું કરી, બ્રહ્મિથી ભક્તની જ્ઞાન્તિ ભાગે. બ્રહ્મિ. ૭
 બ્રહ્મિના તોરમાં ભેર છે કંઈ નવું, બ્રહ્મિનો યોગ કલિકાલ મોટો;
 ભગવિયા તેજભેલી લહે બ્રહ્મિને, બ્રહ્મિનો યોગ નદિબાઈ છેડો. બ્રહ્મિ. ૮
 બ્રહ્મિ સાકારની શાધિએ મૃત્યુથી, બ્રહ્મિ સાકારમાં ચિત્તકાગે;
 પદ્મથીયું મુદ્ધિનું બ્રહ્મ છે આપમાં, ચિત્ત ચેતન પ્રભુ શક્તિ ભાગે. બ્રહ્મિ. ૯
 બ્રહ્મિ ભગવી રહે યોગના રંગમાં, બ્રહ્મિ પત્તુ યોગ છે યોગ બ્રહ્મિ.
 મેડ ભેડાં રહે નામ ભુદાં લહે, બ્રહ્મિના યોગથી મત્ત શક્તિ. બ્રહ્મિ ૧૦
 બ્રહ્મિ મંગાસુખી તીર્થ સાયું મલું, બ્રહ્મિના યોગમાં ભૂત નાવે.
 બ્રહ્મિથી મૃત્યુ વૃત્તિ વરે બાહ્યમાં, બ્રહ્મિથી મૃત્યુ આનન્દ યાવે. બ્રહ્મિ. ૧૧
 બ્રહ્મિની ધૂનમાં દેવ છે આનન્દ, બ્રહ્મિ રસથી રસિક કહાવે.
 બ્રહ્મિના પદ્મધિયે પાદ મૂક્યાયરી, જન્મ મૃત્યુનજા દુઃખ ભાવે. બ્રહ્મિ. ૧૨
 બ્રહ્મિથી મરૂ મને, મોહ મયા મને, બ્રહ્મિના ભ્રમને ભૂખ ભાગે.
 બ્રહ્મિ અમૃતનાથ પાન કીધાયરી, આદી રંગાય નદિ અન્યમને. બ્રહ્મિ. ૧૩
 બ્રહ્મિની આશિ રામ નાંકુ દાગની, બ્રહ્મિના ભાવથી નિન્દા રામું.
 બ્રહ્મિ ભગવન્ની મેદ સદુ ભાગની, દેવ બ્રહ્મિ મદિત જ્ઞાન સાયું બ્રહ્મિ
 મુદ્ધ ભાવે રમી બ્રહ્મિ નાચી લહે, આનન્દની બ્રહ્મિના કોઈ ભોગે.
 મુદિસાગર નિગારની બ્રહ્મિને, જ્ઞાનથી નાથના કંઈ ભોગે. બ્રહ્મિ ૧૪

ધમનમેદહ માગ શંકો.

ભ.વ.ધે—હે ભવ્ય દેવ! તું દેવની બ્રહ્મિ કર. આનન્દિ
 ર.દિ. અને કલિકાલે ત્રણ પ્રકારની બ્રહ્મિ છે. ૫૨મ-૫૪ જિ-
 નવરનું નામ જથી નેમાં રમણના કર. કાવળ કે જિનવનું નામ

પરમાત્માની ભક્તિથી અનેક લગ્નિરૂપ શક્તિયો પ્રગટે છે. ભક્તિથી ચિત્તનો લય થાય છે, પરમાત્મામાં ચિત્ત લાગવાથી પ્રલેપનો નાશ થાય છે. તેથી જાદા પદાર્થોપર મનની કન્યતા રહે છે. ભક્તિમાં દરેક જીવોને કંઈક મીઠાશ ઉપજે છે. માટે સર્વ જીવો ! તમે ભક્તિના માર્ગમાં જ આયુષ્ય વ્યતીત કરો. તેથી જ ખરેખરી જન્મની સાક્ષ્યતા તેથી જ છે.

પરમાત્મ ભક્તિમાં ચિત્તવૃત્તિનો રાધ સ્વાધી યોગની પણ શક્તિ થાય છે. અને પરમાત્મસ્વરૂપમાં ચિત્તવૃત્તિનો રાધ કરવાથી સ્થિરતા થાય છે. અને તેથી શુદ્ધ જ્ઞાન પ્રગટે છે, ભક્તિથી પરમાત્માનું આંતર નથી. આવું દરેક વાર કહેવાથી શિદ્ધાંત કયો છે કે, ભક્તિની ધૂનમાં હું આત્મા અને પરમાત્મા અન્ય કોણે અંતર હું તે ભક્તિની ધૂનથી જાગી લાગે છે, અને શુદ્ધ ભક્તિથી ભક્તિની સર્વ શક્તિયો જાગે છે. એમ ખરેખર અનુભવમાં આવે છે.

શુદ્ધ ભક્તિના લોભમાં જોર નવા પ્રકારનું જન્મ થાય છે. કલ્યાણમાં ખરેખર ભક્તિનો યોગ ખાતામાં ખોલે છે, પરમાત્મધર્મ પ્રેમભાવ અને પ્રામખ્ય ઉપાયોના સદાકાલ અસરના રહેવાથી અંતે પરમાત્મધર્મ થાય છે. અટપકાવમાં પરમાત્મસ્વરૂપ પ્રાપ્ત થાય છે, મુદરથ અને આધુને અધિકાર પ્રમાણે ભક્તિ રંગની પ્રવૃત્તિ શાખમાં કદી છે. જગતના જડપદાર્થો પર જે પ્રેમ થાય છે તે સર્વ પ્રેમને જેથી પરમાત્મસ્વરૂપ પ્રતિ જોડવાથી પરમાત્મભક્તિની પ્રમાણે અનુભવાય છે. જેટલા જેટલા અંશે પરમાત્મસ્વરૂપ પ્રેમ પ્રગટે છે, તેટલા તેટલા અંશે સંસારના પદાર્થો પરથી પ્રેમ થતે છે. જેટલું વૈરાગ્ય દશાની સ્થિતિ આત્મા પ્રાપ્ત કરે છે, તેમ જાદા ગણવું જોઈએ કે પરમાત્મસ્વરૂપ જેટલું આત્મામાં છે તે પ્રગટ કરવા ભક્તિની કૃતિ છે, જેમ નિર્દેશ કર્યો. ભક્તિથી જોર જેટલી ભક્તિ જોર રહેવા ત્યારે જ પરમાત્મસ્વરૂપ પ્રાપ્ત થાય છે.

લાગ્યા કે તું બન્યું છે ત્યારે તે કહેવા લાગ્યો કે હું તો પરમાત્માનું નામ પણ દેના નથી. મારે અને પરમાત્માના નામને કંઈ મંબધ નથી. સર્વ જુદા બન્યો કહેવા લાગ્યા કે અમે પ્રભુના બંધનજ નથી, મારે અમારું નામ દેશો નહિ. ઉપર પેલો ગરીબ જેટલ મળ્યો. તેણે કહ્યું કે હું પરમાત્માનો બંધન છું. મને બધે તમે લેઈ મારા શરીરનું નેત્ર કાઢો. રાત્રના કામમાં મારું શરીર વપરાયે તો મારા આત્માને ધન્યવાદ આપીશ. તે બંધનને પકડી ત્રિપાઈઓ ઘાલી પામે લાગ્યા. તેનું સારૂં અને નિરૂત્તર અને પ્રભુનો પ્રેમ જોઈ પ્રધાને ત્હને ધન્યવાદ આપ્યો અને બાકીના જેટલ બંધનોની પાસેથી કર લીધા. આ દૃષ્ટાંતમાં કહેલા બંધનની જેડે પરમાત્માની ભક્તિ થાય તોજ આત્મસ્થાપ્ત થાય છે. પરમાત્માની ભક્તિમાં નન, મન, ધન, અને પ્રાણનો નાશ થાય તો બધે થાયો પણ પરમાત્મભક્તિમાં સ્થિર રહેવું એવી જેની દૃઢ પ્રવૃત્તિ છે, તેવા પુરૂષે પરમાત્મભક્તિથી ખરે-ખર સત્યમુખ સદાને મારે પ્રાપ્ત કરે છે.

સાકાર પરમાત્માની અર્થાત્ દેહધારી તીર્થંકરની ભક્તિ છે. પણ સિદ્ધ થયેલ નિરાકાર પરમાત્માની પણ ભક્તિ છે. બાળ-જીવો સાકાર પ્રભુ પ્રતિમાદ્વારા ભક્તિની આરાધના કરે છે, કારણ કે સાકાર પ્રભુનું સ્વરૂપ તેઓ મમજી શકે છે. મારે સાકાર પરમાત્માની પંડિતોએ પ્રથમ દશામાં ભક્તિ કરવી અને યોગ્યતા પ્રાપ્ત થતાં નિરાકાર પરમાત્મસ્વરૂપની ભક્તિ કરવી. મુક્તિનું પ્રથમ પગથિયું ભક્તિ છે, કારણ કે પ્રથમાવસ્થામાં દરેક જીવો ભક્તિથી ચઢી શકે છે. પરમાત્માની ભક્તિ કરવાથી આત્મા પોતાના સ્વરૂપે ભગવાન થાય છે એમ સિદ્ધાંતોમાં કહ્યું છે.

ભક્તિ યોગના રંગમાં ભગતી રહે છે. ભક્તિના બે પ્રકાર છે. દ્રવ્ય ભક્તિ અને જ્ઞાવલક્તિ; તેમાં જ્ઞાવલક્તિ છે તે ધ્યાન-સમાધિરૂપ છે તેથી તે યોગ કહેવાય છે. અને યોગ પણ આ દશાને અનુસરી ભક્તિનરીકે યોગખ્યાય છે. અર્થાત્ નામ જુદાં

લગ્યાત્માઓ શુદ્ધાત્મ રમણતારૂપ સત્યલકિતને પામી શકે છે. આત્મસ્વરૂપમાં સદાકાલ લયલીન ધવુ. તેવી ઉત્કૃષ્ટ લકિતના યોગી જગત્માં વિરલા છે. જુદિસાગર, અર્થાત્ જ્ઞાનના સાગર-ભૂત એવા નિરાકાર સિદ્ધ ભગવાનની લકિતને કોઈ વિરલા પુરૂષો અધ્યાત્મજ્ઞાનથી સેવે છે, તેજ ખરેખર 'ઉત્કૃષ્ટ યોગીઓ ગણાય છે એમ જુદિસાગર કહે છે.

પરમાત્માની લકિતમાં તટ્લીન થનાર પોતાને પ્રજુરૂપ સમજે છે. લકિતની પ્રથમાવસ્થામાં લકત પોતાને ભગવાનનો દાસ (સેવક) માને છે. લકિતની બીજી અવસ્થામાં લકત પોતાના આત્માને પરમાત્માના સમાન માને છે. જેવી પરમાત્માની સત્તા છે, તેવી મારી સત્તા છે. માટે પરમાત્માને પોતાના કુલ્ય ગણી મિત્ર બને છે. લકિતની ઉત્કૃષ્ટ અવસ્થા ત્રીજી પ્રાપ્ત થતાં લકત પરમાત્મારૂપ બને છે. સૌજ્ઞં એ પદનો સાક્ષાત્ અનુભવ કરે છે.

જેમ ઈમલ ભમરીનું ધ્યાન ધરી પોતે ભમરીરૂપ થાય છે, તેમ આત્મા પણ પરમાત્માની લકિત કરતો છતો પોતે પરમાત્મા બને છે. અશુદ્ધ સુવર્ણ જેમ કારણ સામગ્રી પામી શુદ્ધ સુવર્ણતાને પ્રાપ્ત કરે છે તેમ આત્મા પણ લકિતરૂપ સામગ્રી પામી પરમાત્મપદ પ્રાપ્ત કરે છે.

લડવેયો જેમ લણઈમાં મરતક કોરે મૂકીને લડે છે અને જ્ય પ્રાપ્ત કરે છે તેમ લકતરૂપ લડવેયો કીર્તિ, લાલ, અપવાદ આદિ સર્વનો ત્યાગ કરીને પરમાત્માની લકિતની ધનમાં અનહદ નાદ વગાડતો છતો જ્ય પ્રાપ્ત કરે છે અને પોતે પરમાત્મ-પદને પ્રાપ્ત કરે છે.

લડવેયો જેમ કુષા, તૃષા, ઘા આદિ અનેક ઉપસરો સહન કરીને રાજાની સેવા ઉપવા બાંધી મૂકતો નથી, તેમ લકતરૂપ લડવેયો નિંદા, હેલના, રાગ, કુષા અને પિપાસા આદિ અનેક ઉપસરો સહન કરીને પરમાત્મપદની પ્રાપ્તિ માટે કર્મ શત્રુઓની આંચે લડે છે અને પરમાત્મપદ પ્રાપ્ત કરે છે.

જે છીએ તેના કરતાં ઘણું પ્રાપ્ત કરીએ છીએ, પોતે જે જ્ઞાન-
દાન આપીએ છીએ તેના કરતાં તેના બહુભાગમાં આપણે ઉત્તમ
જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરીએ છીએ. આ આજનમાં નીચેની કવિતા વાંચવા
યોગ્ય છે.

દાનમહિમા.

દાનને દેઈએ દાનને દેઈએ, દાન દીધા યદી પુણ્યવૃદ્ધિ.
દાનથી સ્વર્ગની પ્રાપ્તિ છે સહજમાં, દાનથી હોય સર્વત્ર સિદ્ધિ. દાન.૧
યાદ્ય વશમાં સદુર્વેરિયો દાનથી, સ્વર્ગ પાનાગમાં પ્રીતિ ગાળે,
દાનથી દેવતા સેવતા ચરણને, દાનથી મુક્તિનાં ચર્મ છાળે. દાન.૨
દાન દીધા યદી સર્વ દોષો દળે, દાનથી ધર્મનું લીજ પાવે,
શુદ્ધને પ્રેમથી દાન દીધા યદી, પ્રાણિયા મુક્તિમાં શીઘ્ર ભવે. દાન.૩
દાન છે પદ્મધા સૂત્રમાં બાળિયું, અબલ સંપાત્રથી સ્વર્ગસિદ્ધિ.
શાલિન્દ્રે હદી સ્તીરના દાનથી, વસન સોજન અને દિવ્ય શુદ્ધિ. દાન.૪
દાનથી માનીનાં માનતો બાધ છે, દાનથી શત્રુઓ મિત્ર થાવે,
દુઃખ અગ્નિ પ્રસન્ન દાનના નેધથી, દાનથી હૃદયની લીલ પાવે. દાન.૫
અમર તે જનનમાં સન્ધ દાનર છે, દાન સંવ-સરી વીર આપે,
સર્વ લીધેલ પણ દાનને આપતા, દાનથી દુઃખ દૂરનાં મોખે. દાન.૬
દાનથી દુઃખીનાં દુઃખ દૂરે દળે, દાનથી કર્ણ જનમાં ત્રવાયો,
દાનથી પામિએ માન અવનીવિષે, નેધરય દાનથી શાન્તિ પામે. દાન.૭
દાન દીધા યદી લીધેલુ યાદ્યે, દાનને દેઈએ લખ્ય હાયે.
બુદ્ધિસાગર સદા દાન દેતાં શઙ્ગાં, હસ્તથી ધર્મતો હોય સઙ્ગે. દાન.૮

હે બંધુઓ. દાન દેવા યોગ્ય છે. દાન દેવાથી પુણ્યવૃદ્ધિ
વૃદ્ધિ થાય છે. દાનથી દેવદેવમાં ઉત્તમ દિવ્યદેહો મળે છે. ખરે-
ખરે દાનથી સર્વત્ર અનેક પ્રકારની વાંછિત સિદ્ધિયો પામે છે.
દાનના મનમાં પરાધારની ઉત્તમ ભાવના જન્મે છે, તેથી તે
માનસિકતામાં ઉત્તમ બનવા ભર છે, અનેક વેરિયો પણ દાનના
દેવાથી વશમાં આવે છે. દાન દેવાની અરેખર સ્વર્ગ અને પા-
તાનમાં પ્રીતિ ગાળે છે. દાનથી દેવદેવે પણ દાનના ચરણ-

કરવી, શુરૂની ભક્તિવિના જે પરમાત્માની ભક્તિજ કરવા પારે
 ૥ તેને પરમાત્માની ભક્તિ કળતી નથી. કારણ કે જે જ્ઞાન
 આપનાર સાક્ષાત્ ઉપકારી શુરૂની ભક્તિ કરતો નથી તે પર-
 માત્માને શી રીતે ભજી શકે? અલગત સેવી શકે નહિ. દાખલો
 કે જેમ કોઈ મનુષ્ય પોતાની માતાનો ઉપકાર જાણી શકતો
 નથી તે પિતાનો ઉપકાર શી રીતે જાણી શકશે? અલગત જાણી
 શકે નહિ. માટે શુરૂભક્તિપૂર્વક પરમાત્માની ભક્તિ સફળ છે.
 શુરૂની ભક્તિથી ભવ્ય જીવો આ ભવમાં અને પરભવમાં મુખી
 થાય છે. વેશ્યાના જેવા જે સ્વાર્થી હાજી હા કરનારા મનુષ્યો
 સદ્શુરૂને પ્રાપ્ત કરી શકતા નથી. પારના ખીલા જેવા જે ભક્તો
 ૥ તે પણ શુરૂની શ્રદ્ધા ભક્તિથી રહિત છે માટે ઉત્તમ ભક્ત
 બની શ્રદ્ધાર્થી સદ્શુરૂની ભક્તિ કરી સદ્જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવું.

આ પ્રમાણે પરમાત્મા અને સદ્શુરૂની ભક્તિ કરવી, ખાકી
 જે જે સત્પુરૂષો હોય તેમની પણ યથાયોગ્ય ભક્તિ કરવી, સં-
 ધની ભક્તિ કરવી. આ પ્રમાણે જે ભક્તિનું આરાધન કરે છે
 તે પરમશુભ પ્રાપ્ત કરે છે, પાપનો દાય કરે છે, ઉચ્ચ થતો
 ભય છે, જગતમાં પરમપૂજ્ય બને છે. પરમાત્મરૂપ થઈ સદા
 સાશ્વત મુખ લોગવે છે.

પ્રકરણ ૧૨ મું.

દાનરત્ન.

દાન દેવું—પોતાની શક્તિ અનુસારે અન્ય જીવોને કંઈક
 આપવું. અન્ય જીવોને દાન આપવાથી પોતાને શો ફાયદો ?
 આમ સ્વાભાવિક પ્રશ્ન થશે. જ્ઞાના ઉત્તરમાં કહેવાનું કે અન્ય
 જીવોને દાન દેવામાં આપણે જે વસ્તુઓ આપીએ છીએ તેના બ-
 દલામાં આપણે ઉત્તમ મુખમય વસ્તુઓ પ્રાપ્ત કરીએ છીએ. મા-
 દેજ દાન આપવાની ખાસ આવશ્યકતા છે. પોતે જે દાન કરી-

તામાંથી ઇલાવવાને જાણ અભયદાનના ઉત્તમવિચારો કરે છે તેના થોડે પ્રુદધાનુબંધી પ્રુદધ બાંધી તીર્થંકર તરીકે અવતાર ધારણ કરે છે. બીજાએને દુષ્ટોમાંથી ઇલાવવાનો મનમાં વિચાર કરવો તેમજ સર્વ જીવોને ધર્મ પમાડું કે જેથી સર્વે અનંત જ્ઞાનને પામે આપું માનસિક અભયદાન એવું જાણવાનું છે કે તે ઉત્તમ તીર્થંકરના અવતારને પમાડે છે. અહોઃ આ ઉપરથી ધર્મજાતુ-એએ વિચારવું કે તીર્થંકર મુખીની પદવી પામવાની તમારા હાથમાં છે. કારણ કે જે તમારું મન ખરાબ વિચારો કરે છે તેજ એ સારા વિચારો કરે તે (અભયદાનના વિચારો કરે તે) તમો ઉત્તમ થઇ શકો. મનમાં અભયદાનના સંકલ્પો કરવાથી સર્વ લગનનું કાકું થાય એવા અવતારો ધારણ કરી શકાય છે અને તેના થોડા સર્વ સાધનો મળે છે. અભયદાનના વિચારમાં અનંતશક્તિ રહી છે. મનુષ્યોની પામે મન રહ્યું છે તેમ છતાં અજ્ઞાનને હીધે અહો કહે છે કે અમારી પાસે કંઈ નથી તેથી શી રીતે અભયદાન કરી શકીએ. આના ઉત્તરમાં તેઓને ૧૫૪ સમજવાનું કે તમારી પાસે મન છે, કલ્પે કલ્પે મનમાં અભયદાનના વિચારો કરો. સર્વ જીવોને ધર્મી બનાવું, સર્વ જીવોને સંપૂર્ણ જ્ઞાન આપું, સર્વ જીવોને કલ્પિતો મરે નહિ એવું જાણવાનું દાન આપું. આવા ઉત્તમપ્રુદધનો જાણો જેથી આત્મા ઉત્તમ અવતાર ધારણ કરે છે.

બાણીથી જીવજીવાનો ઉપદેશ દેવો. મરતા પ્રાણીઓને અસરકારક જાણણ આપવું, જીવ જ્યાંથી જો જો જાયો થતા હોય તે જાણીદારા ઉપદેશવા. અભયદાનનો અમૂલ્ય મહિમા જાણો વનદે બાણીથી અભયદાન જાણવું—

કાયાથી અભયમાન દેવા માટે જીવોને મરતા જ્યાંવયા, કાયા પમ શરીરનો ઉપયોગ કરવો. જીવોની ચતનતા કરવી. મારનારને શરીરથી જાણવા. કામકાજ કરતાં શરીરથી જીવોને જાણવા. શરીરજળથી જીવો ન મરે તેવા અનેક ઉપાયો ચેતવા.

પોતી રવા ફેલવવામાં મન વદન અને કાપાથી પૂર્ણ અભયદાન
 કરનાર મહાપુરોહ તથા માગેલી છે. જીવેલી રવા મારેજ તેમો
 દીપ્તિ અંગેશક ફરી જન્મ મદાવન થાવજુ રહે છે. મારે માધુ-
 મંદની ભક્તિ મારે જે લક્ષ્મીના ન્યય કર્યો તે જગ્ન અભયદા-
 નરૂપ છે. ફેલવજ પ્રજાની મત્તાથી પેગાના તાત્કામાં રહેલ
 મનુષ્યો પાને પરુ પાખીએની દિશા દીકાવવી. તાત્કાત્ક મનુ-
 શ્યોને માંમ ખાના વા ખવડાવના અટકાવવા, તેમજ દેવદેવીએ
 આમન બકરા અને પાણ્ય બોચ થવા અટકાવવા બારા અને
 ધાડા વગેરેના પ્રાણનો નાશ થાય તેવા વજો થવા અટકાવવા,
 પેગાની મત્તાથી પરુ પાખીએને ફેલ મારે નહિ એવો કુમા-
 રપાત્ર રાજાની પેઠે અઠોર પડક વજાવવાં. અઠોર ખગરો છ
 પાવવી, પ્રતિજ્ઞાઓ શ્રદ્ધાવવી, અવધિ મોકાને મત્તાના બળે દિ'સા
 કરતાં અટકાવવા અપ્રતિજ્ઞાની પેઠે માંમાદારિયોને પણ સત્તા-
 ના બળે દિ'સા કરતા અટકાવવા દિ'સકે ગાયબાદિ કાલ્પીએને
 મારતા હોય નો સત્તાનુ બગ મમે તે રીતે મર્યાદામાં ફટી અ-
 વમાવજું ભેદ્યે. નાના અને મોટા જીવેનું રક્ષણ કરવામાં પે-
 ગાની મત્તાકુટિનના બળે અન્ય જીવેને પણ તે કાર્યમાં પ્રેરવા,
 સત્તાના બદલે જીવદાના પુરુષો રચાવીને તેમજ છપાવીને
 સર્વત્ર તેવા પુરુષોનો ફેલવો કર્યો હત્યાદિ લક્ષ્મીસત્તાથી
 અભયદાન અર્જુ

અભયદાન સમાન ફેલ જનનમાં દાન નથી, દ્રવ્ય અને
 શ્વાસ અભયદાન સમજવું ભેદ્યે. જીવેના પ્રાણ બચાવવા તે
 દ્રવ્ય અભયદાન છે અને સ્વ અગર અન્ય જીવેના જ્ઞાન દર્શન
 અને ચારિત્રિ ગુણો ખીલે તે ગુણેનું રક્ષણ થાય તેવું બોલવું,
 તેજો ઉપદેશ દેવો, તેવી પ્રવૃત્તિ કરવી, આત્માના ગુણેનું રક્ષણ
 કરવું, અનંત અવન્યા દુઃખોથી આત્માને તેમજ અન્ય આત્માઓને
 ઉદાવવા, સમક્ષિન તથા ચારિત્રને ઉપદેશ આપવો, સ્ત્રી વીર-
 પ્રમુદાં તત્ત્વો ઉપદેશવાં, આત્મજ્ઞાન ધ્યાન કરવું, હત્યાદિ શ્વાસ
 અભયદાન અર્જુ.

ની દયા દેહાવવામાં મન વચન અને ક્રિયાથી પૂર્ણ અભયદાન
 કરનાર સાધુએ તથા સાધ્વીએ છે. એવેની દયા માટેજ તેઓ
 કૃપા અંગીકાર કરી પંચ મહાવળ પારણ કરે છે, માટે સાધુ-
 કેની ભક્તિ માટે જે લક્ષ્મીનો વ્યવ કરવો તે પણ અભયદા-
 નકર્ષક છે. કોઈ પણ પ્રકારની સત્તાથી પોતાના તાબામાં રહેલા
 મનુષ્યો પાસે પણ પંખીઓની હિંસા ઊદાવવી. તાબાના મનુ-
 ષ્યોને માંસ ખાતા વા ખવરાવના અટકાવવા, તેમજ દેવદેવીઓ
 આગળ જકરા અને પાંડાના ભોગ થતા અટકાવવા. જકરા અને
 પાંડા વગેરેના પ્રાણનો ન્યાય થાય તેવા વસ્ત્રો થતા અટકાવવા,
 પોતાની સત્તાથી પણ પંખીઓને કોઈ મારે નહિ એવો કુમા-
 રપાત્ર રાખની જેઠે જાહેર પડક વચ્ચાવવો. જાહેર ખખરો છ-
 પાવવી, પ્રતિજ્ઞાઓ મહાવવી, અપહિંસકોને સત્તાના બંને હિંસા
 કરતાં અટકાવવા. અપ્રતિજ્ઞાબની જેઠે માંસાહારિયોને પણ સત્તા-
 ના બંને હિંસા કરતાં અટકાવવા. હિંમતો ગાયઝાદિ પ્રાણીઓને
 મારતા હોય તો સત્તાનું જગ મગે ને રીને મર્યાદામાં રહી અ-
 જમાવવું એટલે. નાના અને મોટા એવેનું રક્ષણ કરવામાં પો-
 તાની સત્તાયુક્તિના બંને અન્ય જન્મેને પણ તે કાર્યમાં પ્રેરવા,
 સત્તાના જગજો અવદાનાં પુસ્તકો રચાવીને તેમજ છપાવીને
 સર્વજ તેવા પુસ્તકોનો દેહાવો કરવો ઇત્યાદિ લક્ષ્મીસત્તાથી
 અભયદાન બાજવું.

અભયદાન સમાન કોઈ જન્મમાં થત નથી, દ્રવ્ય અને
 જીવ અભયદાન સમજવું એટલે. એવેના પ્રાણ બચાવવા તે
 દ્રવ્ય અભયદાન છે અને જીવ અમર અન્ય એવેના જ્ઞાન દર્શન
 અને આરતિ કુરો ખીરો તે કુરોનું રક્ષણ કરવ તેવું બોલવું,
 તેવો ઉપદેશ દેવો, તેવી પ્રવૃત્તિ કરવી, અન્યના કુરોનું રક્ષણ
 કરવું, અનંત બળના દુષ્ટોથી આત્માને તેમજ અન્ય આત્માઓને
 ઉદાવવા, સમજિત તથા અજિજ્ઞે ઉપદેશ આપવો, શ્રી વૈર-
 પ્રભુનાં તત્ત્વો ઉપદેશવાં, અન્યના પાપ કરવું, ઇત્યાદિ જીવ
 અભયદાન બાજવું.

રિવમ ડી.સાવવાની ખુશાલીમાં મનિમટોન્નજ કરી ઘણે તામઃ
 મ્યો. એ રિવમમાં કિર્તિદાન મળીને નીમ દબાર રૂપિયાનો ખર્ચ
 થયો, ત્રીજી દીવને અનુક્રેષાદાન મળીને પાંચના વર (વચન)
 જેટલો મળ્યો. પાંચમી વેળે મળી લીધા. તે રાત્રી પેલા દેવને
 પાંચના દર હેઠું મળે અને પ્રકારની ખાચ પીવા ભાજન તેની
 બહિન કરી, ત્રીજી દબાર રૂપિયા ખર્ચાં સુધાય નામની ઘણી
 રાત્રી પણ દેવને મળી પાંચના દર હેઠું મળે ખાચ અને પીવા
 બાદ અને પ્રકારની બહિન કરી. તેની બહિનમાં શાલીયા દ
 બાર રૂપિયા ખર્ચાં. પાંચમી અભયમદા નામની મિતન સાથની
 રાત્રી હતી. પણ તેના ઉપર રાજને ખ્યાર નહોતો. તેથી તેણી
 એ પૂર્વ વચનના જેટલો પેલા દેવને ઇલાસવા રાજને વિનંતિ કરી
 કહ્યું કે એ તમે તમારું વચન આપના તો તો આ દેવને સદા
 કાલને માટે ઈશી હો. રાજને તેણીનું કહ્યું મળી તેને ઈશી
 દીધું. તેને પાંચના દર અભયમદા હેઠું મળે દેવને સામાન્ય
 કોઈન જમણી તેને ખૂબ અસરકારક ઉપદેશ આપ્યો. કિંસા
 અને દેવીને ત્યાગ કરાવ્યો અને કહ્યું કે. ભા હું આજ ત્હને
 ઈશી દઉં છું. તને હેઠું મારનાર નથી. આ પ્રમાણે રાત્રીનાં
 વચનો માંભળી પેલા દેવ અત્યંત આનંદ પામ્યો. પાંચના
 મળ્યું થનાર નથી એવું નહીં અણવાળી તેનો સમજો. બધ
 હતી ખરો. પાંચ રાત્રીએ પાતપાવાના કદેસા દાનની રૂપરૂ
 કરવા લાગી એક કહે એ' સારૂ દાન દીધું, એક કહે એ' સારૂ
 દાન દીધું.' એમ વાદ કરવા લાગી. રાજને પાંચે રાત્રીએનો
 વાદ દાનવા માટે સજા સમક્ષ દેવને યોગ્યતાને કહ્યું કે તું સા-
 મું કહે કે કઈ રાત્રીએ દાનથી ત્હારા ઉપર મોટો ઉપકાર થયો.
 આમ સજાની આજ્ઞા મળવાથી દેવે સજાસમક્ષ કહ્યું કે, પહેલી
 વાર રાત્રીએએ મને એક રિવમ માટે ઇલાસી ખૂબ ધન
 વાપર્યું પણ ત્રીજી દિવને મરણના બચથી મારા આત્માને આ-
 નંદ પા શાંતિ મળી નહીં. પણ અભયમદા રાત્રીએ બધારે અ-
 બયદાન આપ્યું ત્યારે મને આત્માને ઘણો આનંદ થયો કે

સવાથી પણ થતી નથી. હાલના કાગમાં આત્મજ્ઞાન તરફ ઠેાઠ ઉત્તમ જીવોનું વધુ જોવાય છે. કેટલાક મનુષ્યો ધર્મ ધર્મ પોષારે છે, પણ આત્મતત્ત્વ જાણ્યા વિના તેઓ સત્ય ધર્મ સાધી શકતા નથી. આત્મતત્ત્વ જાણ્યા વિના પુનર્જન્મ અને પુણ્ય, પાપ, ભય અને મોક્ષતત્ત્વની યદા થતી નથી. આત્મતત્ત્વ જાણવાથી હૃદયમાં સત્યવિવેક પ્રગટે છે અને સત્ય સુખ પામ કરવા હઠ્ઠા થાય છે.

આત્માના ત્રણ ભેદ છે. બહિરાત્મા-અંતરાત્મા અને પરમાત્મા આ ત્રણ આત્માઓનું સ્વરૂપ સમજવાથી પોતે કયો આત્મા છે તેનો અનુભવ થાય છે.

બાહ્ય વસ્તુઓમાં આત્માને માનનાર બહિરાત્મા કહેવાય છે. મન-વાણી અને કાયાને આત્મા માનનાર બહિરાત્મા કહેવાય છે. મિથ્યાત્વદશામાં વર્તનારને બહિરાત્મા કહેવામાં આવે છે.

બહિરાત્માઓ અનેક છે. રાગ અને દેવમાં સદાકાલ તેઓ સ્થાયી રહે છે. તેઓ પુણ્ય અને પાપનો ભેદ સમજતા નથી. દુનિયાની ઉન્નતિનેજ પોતાના આત્માની ઉન્નતિ ગણે છે, ખાવું-પીવું અને પહેરવું વગેરે સાંસારિક મુખો ભોગવવામાંજ તેઓનું જીવન ચાલ્યું જાય છે. સાંસારિક મુખને માટે તેઓ નીતિનો કવચિત્ સ્વીકાર કરતા જણાય છે પણ પોતાના આત્માનું મુખ મેળવવા નીતિનો સ્વીકાર કરતા નથી. બહિરાત્માઓ અસત્ય વસ્તુઓને સત્ય માને છે અને સત્ય તત્ત્વને અસત્ય માને છે. બહિરાત્માઓ વૈવશિક મુખને માટે સાંસારિક વસ્તુઓમાં રાહી માયીને રહે છે. સત્ય દેવ, ગુરૂ અને ધર્મનું તત્ત્વ સમજી શકતા નથી. દુનિયાની જડ વસ્તુઓમાં તેઓ મુખની યદા ધરણ કરે છે. શરીરથી વિન્ન અને પુનર્જન્મવાળા આત્માની યદા તેઓના મનમાં રચની નથી. કેટલાક બહિરાત્માઓ હો-રીને આત્મા માને છે, કેટલાક શરીરની ઉણવાને આત્મા માને છે કેટલાક બહિરાત્માઓ પચેયૂત્તમ સંયોજને આત્મા માને

પણ ખરાબ જાણના મુદ્દાનકરી નવી સેચ છે. નેથી તેઓ પોતાના મિત્ર, પુત્ર અને સ્ત્રી વગેરે સંબંધીઓમા પણ ખરાબ વિચારો દેવાપે છે. જેમ હાલથી કુતરૂ પોને પણ મરે છે અને બીજાઓને પણ કરીને મૃત્યુ પમાડે છે. તેમ જલિલાન્યાઓ પોતાનો જામ કહે છે અને બીજાઓનો પણ નાશ કરે છે.

નિમિષાન્વ શાસિત બલિરાત્રિભાષ્યે પાતાના અગ્રુદ વિચારોને
જ્યાં ત્યાં દેહાપે છે. નિમિષાત્રી જીવોની જગત્ સમુદાયે ન ઉ-
પદેલ દેહાને લીધે તેઓએ અધર્મો માફક પ્રવૃત્તિ કરે છે. કુદેવ,
કુગુરુ, અને કુધર્મમા આત્મક જીવે. મુનિમ. ને નમ્મુજ થાઈ થકતા
નાથી. બલિરાત્રિભાષ્યે, શ્વામધર્મ મુનિન પદ્મપદ્મ સદાકાલ મમ
રહે છે. બલિરાત્રિભાષ્યે કાવ્યગત્ય સમજી શકતા. નથી. અને જે
સાત્યગત્ય માને છે તેને પણ ઉત્કૃષ્ટ નમજાવે. પદ્મ. મ વિચારોનું
ધર બનાવે છે. બલિરાત્રિભાષ્યે મહા. આત્મજે. નું સંવન કરે છે.
બલિરાત્રિભાષ્યે કુમલિના પ્રેમો સ્વપદ્મ કલ્પના કરી શકતા નથી.
બલિરાત્રિભાષ્યે બાદ્ય દુનિયાનાં ઉત્કૃષ્ટને જાણતું કાવ્યભિન્ન
કરે છે; નિવૃત્તિમાર્ગ તરફ નેમોના પ્રા.ને વનંતી નથી.
નિમિષાત્ર સમયમાં પદ્મદેશી ગાદના નેવ. અ.વ.નંજ કાતાં તેમાં
બલિરાત્રિભાષ્યોનાં અધ્યયન રહે છે.

તેઓ કમ અને અભ્યાસ અભિનવન. ૫ મં. ૩. ૧૧. નથી.
સ્વર્ગ, નરક, અને મોક્ષ અભિનવ ૨૬. ૧૧. નથી મુદ્રણ
ધર્મ અને કાષ્ટ ધર્મનો સ્વીકાર કરવા નહીં વચન. વચનમાં
અનેક પ્રકારની શંકાઓ કરે છે અર્થાત્ કોઈ પણ છે એવો વિ-
ચાર તેઓ ધરાવતા નથી. નિરુદ્ધો કરવાથી પણ પ. ૫. ૫. હાથ
નથી. જે જે આંખે દેખાય છે તેટલીજ વસ્તુઓને તે સ્વીકાર
કરે છે. પોતાની બુદ્ધિની બહાર જે જે વસ્તુઓ હોય તેને મા-
નવા નથી. માયઃ આવી અભિનવમાંથી દર વર્ગને હોય
તેઓ ધર્મી પુરુષોને ખરી પણ નાંખે છે. તેમજ અધર્મ વિદ્ય-
તા દેખાવવા અનેક પ્રકારની દ્રશ્યોઃ કરી લેશે. તે પા. ૫. ૫. ૫. ૫.
છે. આત્માહિનું અભિનવ માનવતાઓને તેઓ મૂળે રાખે કરે
છે. બાહ્યની દેખાતિ માટે ગણેશનાં ફોટો જાતે જાતે જાતે
સકતા નથી. તેઓ પોતાની તીવ્રબુદ્ધિને દુરુપયોગ કરે છે. તેમ

નેજ સત્ય વિચારક પ્રેરેસર તરીકે ગણે છે. તેથી દુર્વિદ્યમની પેઠે અનેક પ્રકારે સમજાવવામાં આવે તોપણ પોતાનો કહો છેડતા નથી. કેાઈ મહાત્મા પુરુષનો સંસર્ગ થતાં જીવાદિ નવતત્ત્વનો શ્રોધ તેમાંથી કેાઈ પામી શકે છે. જેઓ માર્ગાનુચારિના ગુણો પામે છે તેઓ આત્મતત્ત્વ સમુખ થઈ શકે છે. ભવસ્થિતિ પ-
રિપાક દશાયોગે બહિરાત્માઓ આત્મતત્ત્વ સમુખ થાય ॥
અને મમ્યકૃત્ત્વધર્મને પામે છે. જીવાદિ નવતત્ત્વનું જ્ઞાન કરી તેની શ્રદ્ધાને ધારણ કરતાં અન્તરાત્માપણું પ્રાપ્ત થાય છે.

અન્તરાત્મા.

જીવ, અજીવ, પુરુષ, પાપ, આશ્રય, સંવર, નિર્જરા બંધ અને મોક્ષ એ નવતત્ત્વને સાત નય, ચાર નિરોધ આદિથી જાણી તેની શ્રદ્ધા કરનારને સમ્યક્ત્વ ગુણ પ્રગટ થાય છે. શરીર, વાણી અને મનથી આત્માને અન્તરાત્માઓ ભિન્ન સ્વીકારે છે, અન્તરાત્માઓ આત્માને આત્મા તરીકે માને છે અને જડને જડ વસ્તુ તરીકે માને છે. અન્તરાત્માઓ પુનર્જન્મ, મોક્ષ વગેરે તત્ત્વો સ્વીકારે છે. અન્તરાત્માઓ પુરુષને બ્યવહારનયથી આદેશ માને છે અને નિશ્ચયથી હેય માને છે, તેમજ પાપ તત્ત્વનો ત્યાગ કરવા પ્રયત્ન કરે છે. અન્તરાત્માઓ અષ્ટકર્મથી પોતાના આત્મા-
ને મૂકાવવા જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રની આરાધના કરે છે. શરીરમાં રહેલા છતાં પોતાને શરીરથી ભિન્ન સ્વીકારે છે. આત્માના અનંધ્યાન પ્રદેશ છે અને તે પ્રદેશો નિરાકાર છે. આત્માના એકેક પ્રદેશો અનન્તજ્ઞાન, અનન્તદર્શન, અનન્તચારિત્ર, અનન્તવીર્ય આદિ અનન્તગુણો રહ્યા છે. અનાદિ કાલથી શરીરનીર સંયોગની પેઠે આત્માના પ્રદેશોની સાથે કર્મવર્મણાઓ લાગી રહી છે. મુખ્ય-
તાએ આત્માને આડ પ્રકારનાં કર્મ લાગ્યાં છે. જ્ઞાનાપરત્પ્રીય, દર્શન-
પરત્પ્રીય, પેદનીય, મોહનીય, આયુષ્ય, નામ, યોગ, અને અંતરાય, એ આડ કર્મના ક્ષયથી અનંતજ્ઞાન, અનંતદર્શન, અવ્યાબાધમુ-
ખ, ક્ષાંતિચારિત્ર, આદિ અનંતિસ્થિતિ, અરૂપી, અગુરૂત્તમ, અને અનન્તવીર્ય એ આડ ગુણ છે તેનો પરિપૂર્ણ પ્રકાશ થાય છે.

આત્માની શુદ્ધ દશા કરવામાટે અન્તરાત્માઓ શુદ્ધધર્મ
 થા આપુ ધર્મ અગ્રીકાર કરે છે, રાગદ્વેષનો હાથ કરે છે, અને દોષ
 જરૂર પડાય ઉપર રાગ થા દ્વેષ ધ્યાનુ ક્રમતા નથી. દોષ જરૂર
 પડાયને દોષ થા અનિષ્ટ કલ્પતા નથી દોષ, માનાદિક દોષને
 પ્રતિદિન હાથ કરવા આન્તરમલ્લતામાં આસક્તિ પડે છે બાહ્ય
 વસ્તુઓમાં તેમજ દેહ વગેરેમાં મમન્વજાવ કલ્પતા નથી. પ્રતિ-
 દિન ઉપરના ગુણસ્થાનકની પ્રાપ્તિ કરવા પ્રયત્ન કરે છે મનમા
 ધન્ય વિકલ્પ સંકલ્પોને દહાવવા બળ છે. ધર્મ, નિયમ, આસન,
 પ્રાણાયામ, પ્રન્યાસાર, ધારણા, ધ્યાન અને સમાધિ એ યોગના
 અષ્ટાંગનું હદ પ્રમાણે સેવન કરે છે. આત્માના સ્વરૂપમાજ
 શુદ્ધોપયોગ રાખે છે,

તેઓ શુદ્ધધાર્મિકમાં રહી સંસારના કાર્ય કરે ॥ તોપણ
 મમજાવથી કરે છે. જાનિને ભોમ નિર્જરા તેજુ માટે ધ્યાન છે.
 એવી દશા હાથવા પ્રયત્ન કરે છે. નારાંચ કે. આત્માનું ભેડુ
 હૃદયસ્થાન મેળવે છે કે તેના પ્રત્યે ભોમજાવલીકર્મના દરે સં-
 સારમાં ભોમ ભોમજાવ પડે છે તોપણ જલકમલની પેઠે અન્તર-
 થી ન્યારા રહે છે. કામીના મનમા જેમ કામ, લેનીના મનમાં
 જેમ લામ, જુગારીના મનમા જેમ ટાવની પુન ટાની રહી ટોચ
 છે, તેમ અન્તરાત્માઓના મનમાં અન્તરની પુન દાની રહી ટોચ
 છે. તેઓ આત્માનું ધ્યાન ધરે છે. સદનુદ્ધન મેળવે છે. અને અસંજય
 યોગમાંથી જમે તે યોગીનું દયાશક્તિ આરાધન કરે છે કાલક
 થા આપુઓ નહીંકે અન્તરાત્માઓ મુનિપદનું આરાધન કરવા
 મહાકાક હૃદય રાખે છે. પાંચ દંત્રીઓના વિષયેના હેધાન
 નથી. અને આત્માના જ્ઞાન ધ્યાનમાં રમલતા કરી અપ્રમત્ત સદૃશની
 કર્મને હાથ કરી કેવલ જ્ઞાન થામે છે. આકુષ્ઠ હાથે નિહ-
 દિતની ઉપર ભોમ યોગીના દાનીક જાવ કરીએ તેમાંદ તેદમ
 જાવ નીમે મુરિ મેદંદમા જાવ ઉપર સિદ્ધ જાવતો રહ. છે

“ પરમાત્માઓ ”

જે અન્તરાત્માઓ તેરમા ગુણને જાવ કેવલજ્ઞાન કામ
 કરે છે તેઓ સર્વોચ્ચ પરમાત્મા કહેવાય છે. અને જે અર્થે

પ્રકરણ ૧૪ મું.

હે દરમાં મનના વિરુદ્ધને નહીં અને આ-માની સહજ
પરે સ્થિતિના અનુભવ છે તેને સમાધિ કહે છે કદી દરેકના
નેરે સમાધિના જુદા જુદા અર્થ કરાય છે.

કર્મ દેવમાં કુનૂદ દેવ સમાધિ કહેવાય છે. સમાધિના
યે દેવ છે. હક સમાધિ અને સહજ સમાધિ

હા સમાધિમાં પોતપોતાના જ્ઞાન પેલાને રહેતું નથી. જેમ
મનુષ્ય દેવતામાં મર્વ પદાર્થને જુદી જાય છે તેમ હાથોપની
સમાધિમાં પણ યુગ્મ-વસ્તુ એવે જ્ઞાન કાર છે. તે વખતે રાત-
દેવની સ્થિતિ રહેતી નથી. મન તે વખતે યાંત રહેતું હોવા-
થી જ્ઞાનને પણ અનુભવ કાર છે. પણ તેથી હા સમાધિમાંથી
જ્ઞાન થતાં મનની દર્યા હલી તેવી થઈ જાય છે. કદી વખતે
હાથોપની કોષાદિના આવેશમાં આવી પરાય જ્ઞાનનાથી અન્ય
જ્ઞાનનું જુદું પણ કરી શકે છે. એ કે હા સમાધિવાળો મનના
વિરુદ્ધ સંકેત અમુક વખત મુશી જ્ઞાન વિના રાહી શકે છે
પણ તેથી તે મદ્યમાનને માટે તેવો રહી શકતો નથી. જ્ઞાન
કાર છે એટલે વાસ્તવિકતામાં પણ ઉચ્ચજ્ઞાનના અભાવે
પાડાય છે. એટલું કારણને કારણે માટે તે સજ કરી શકતો
નથી. માટે તે ગૃહ્યેય સમાધિના જ્ઞાનને પ્રાપ્ત કરી શકતો
નથી. હા સમાધિમાં મનને કોઈપણ રાજવામાં આવે છે અને
સહજ સમાધિમાં અધ્યાત્મ જ્ઞાન બદલે જ્ઞાન દરમાં પણ
મન, વિરુદ્ધ સંકેત રહિત થઈ જાય છે. હાસમાધિ કરતાં
સહજસમાધિ વિરોધના ઉત્તમ છે. હાસમાધિ અમુક અવેશને
કરી છે એમ તો કરી શકાય. કારણકે હાસમાધિવાળો પણ
સહજ સમાધિમાં પ્રવેશ કરી શકે છે. એવાં કોઈ વસ્તુને અ-
વેશવિના નિષેધ નથી, હાસમાધિનું વસ્તુ અન્ય દર્યાનીજ્ઞાન-

વપતો નથી. સમાધિ કાળમાં ચિત્તન્યપણુ હોય છે, તેથી સર્વ પરતુચ્છેનાં જ્ઞાન છતાં વિકલ્પ સંકલ્પ યતો નથી, કાલજકે તે રાગદ્વેષના વિકલ્પોને શુદ્ધ જ્ઞાનથી હટાવી દે છે તેથી મન શાંત પડે છે અને આત્માને અપૂર્વ જ્ઞાનદં અનુભવાય છે.

સમાધિ દશામાં ધ્યાતા ક્ષેય અને ધ્યાન જો વળની ચેક-તા અનુભવાય છે. પોતાના જ્ઞાનાદિ ગુણોમાં તન્મયતા અનુભવાય છે. રાગદ્વેષના વિકલ્પ મલ્લકલ્પના અભાવે નિર્વિકલ્પક દશાનો અનુભવ થાય છે. ચૈતસ દંદ્રના વળગણનાં મુખ ભેગાં કરીએ તો પણ આત્માના મુખની આગળ ચેક બિંદુ સમન પણ નથી, જોવી મહજ સમાધિનો અનુભવ ખરેખરા જે અધ્યાત્મ જ્ઞાનિયો હોય છે તે પ્રાપ્ત કરે છે.

સુયોપશમ કાલમાં આવી સમાધિ દશા અમુક વખત મુખી રહી શકે છે. પુનઃ અન્ય દશામાં ચિત્ત જાય છે, તોપણ જ્ઞાન-નદુ' વેન રમરણમાં રહે છે અને સર્વ પરજાવ ઊઠી સમાધિ દશામાં રહેવાથી નિવૃત્તિપણુ સેવાય છે. પુનઃ જ્ઞાન દશામાં રમણના કરતાં વિકલ્પ મલ્લકલ્પ ટળે છે અને મનની ચેકાચેતા થતાં મહજ સમાધિ અનુભવાય છે. આવી દશામાં આગિત્ર બોદનીય કથાવનો ઉપશમ વા સુયોપશમ કાલ હોય છે. સુયોપશમ કાલની મહજ સમાધિમાં રમણ કરતો ચોની સપક એણે આરોહી જીરમા મુજાણે જઈ યનધાલી કમનિય ઘણ કરીને કેવળ જ્ઞાન અને કેવળ દર્શન પ્રાપ્ત કરે છે. સ્વલિક કાલની સમાધિમાં કેવળીને જીવમનના અભાવે મહાકાળ સમાધિ કહેવાય છે અને અથે.ગી કેવળીને દ્રવ્ય મન અને કાલ મનના અભાવે સદાકાળ શુદ્ધ સમાધિ દશા વર્તે છે. મત્રનિકાલમાં સુયોપશમ કાલે જાની ચે-નિયો મહજ સમાધિને રૂપ કરે છે.

જેમ જેમ જ્ઞાનમજાનની દશા દર. થતી જાય છે, જા-દમાં થતો અર્ધમન્ય કાલ દેવગે. જાય છે, રાત અને દેવની પરિવૃત્તિ મંદ પડતી જાય છે, તેમ તેમ સમાધિ દશામાં વિદેવ વાવન મુખી રહેવાય છે.

દેવે. જ્ઞાનમાં સર્વ રીતે રેવે. રહે છે અને જે અન્ય-અન્યન-અન્ય છે, જેની અન્ય-અન્ય દશામાં નીચના

છે, જેને કંચન, કામિની ઘર અને કુંડુંબની જાંભળ ઉપરથી મમત્વ ભાવ ઉતર્યો છે, તેજ આવી સહજ સમાધિ દશાનો અધિકારી થાય છે. ધ્યાન અને સમાધિનો જેણે પૂર્વભવમાં અભ્યાસ કર્યો છે એવો પુરૂષ આવી સહજ સમાધિનો અધિકારી બને છે.

મુંગો ગોળ ખાય પણ તેનો રસ બીજાને કહી શકે નહીં તેમ સમાધિ દશાવાળો પોતાને જે મુખ થાય તે બીજાને કહી શકે નહીં. કદાપિ તે વાણીથી શબ્દદ્વારા કહી શકે, તોપણ અન્યો કે જેઓને સમાધિ દશા નથી, તેઓને તે દશાનું ભાન હોતું નથી, તેઓ તેથી માન્ય કરી શકે નહીં. અનુભવ વિના કદાપિ શ્રદ્ધા કરે તો શ્રદ્ધાના બળથી કરી શકે તે વિના તેઓને આગળ અન્ય ઉપાય નથી.

સમાધિ દશાવાળા અપ્રમત્ત યોગિયો સાંસારિક મુષોને હિસાબમાં ગણતા નથી અને તેથી તેઓ બાકમાં મુખ બુદ્ધિ રાખતા નથી. તેનું કારણ કે તેઓએ આત્મ પ્રદેશોમાં મુખનો અનુભવ કર્યો હોય છે.

મોટા મોટા જ્ઞાનિ પુરૂષો પણ સમાધિનાં મુખ વર્ણવી શકતા નથી. તેનો પ્રત્યક્ષ અનુભવ લેવો હોય તો સહજ સમાધિ પ્રાપ્ત કરવી જોઈએ. પ્રયત્નશીલ મર્વ મનુષ્યો કંઈ સમાધિદશામાં આવી શકતા નથી. આ ભવમાં કેટલીક આરોગ્યતાની ખામી હોય છે તો તે અન્યભવ ખામી પૂર્ણ કરી સમાધિદશા પ્રાપ્ત કરે છે. વીતરાગ શાસ્ત્રોનો અભ્યાસ કરનારાઓ આવી સહજ સમાધિ પામી શકે છે અને તેના યોગે કેટલાક ચમત્કાર પણ પ્રાપ્ત થાય છે. આવી દશા ઉપર જેઓને પ્રેમ હોય તેઓ ગમે ત્યાં તેને પ્રાપ્ત કરે છે. પણ જેઓને દ્વેષ હોય છે તેઓ તો તેને ધણા ભવે પણ પ્રાપ્ત કરી શકતા નથી. આવી સહજ સમાધિ પામવા ધ્યાન કરનારાઓ ઉદમ કરો, મનની એકાગ્રતા કરો અને સદાજનનન્દના ભોક્તા બનો. એજ હિતાથી:

ૐ શાન્તિઃ શાન્તિઃ શાન્તિઃ

શુદ્ધિ પત્રક.

સિ.સી.	અમુ.ક.	શુદ્ધ.
૨૩	સમુદ્ર	સમુદ્ર
૨૨	પિનાનો.	પિનાનો
૧૯	માધરસ	માધરસ
૨૫	પ્રસંગોપાન	પ્રસંગોપાન
૧૬	મધુર પટ	મધુર પટ
૧૫	અર્ચન	અર્ચન
૨૬	પ્રસંગો	પ્રસંગો
"	દિશાના	દિશાના
૧૨	પામ	પામ
૧૪	કુર્ચ	કુર્ચ
૨૫	મધુર	મધુર
૨૭	કેળી	કેળી
૧૩	પ્રનિટા	પ્રનિટા
૧૮	તેનનોઅવનાર	તેનનોઅવનાર
૧૨	કરવો	કરવો
"	પ્રસંગો પાન	પ્રસંગોપાન
૨૦	૨૮	બગવાન
૨૧	૨૩	કેળી
૨૨	૧	કેળી
"	૨૩	સાંભળવું
"	૨૪	સાં
"	૨૫	કપ બંદ્ર
૨૩	૨૬	સાંભળ
૨૫	૫	આવડારી
	૧૪	સાંભળ
૨૭	૧૨	સાંભળ
૨૮	૧	સાંભળ
૩૧	૬	સાંભળ
૩૧	૨૬	સાંભળ

૧૩	કુળ	કુળ
૭	કિષ્ક	સાધ
૧૮	+	પ્રાસવ ૩ ભં.
૨૦	વિવેકમે	વિવેક મોટા
૧૨-૧૩	સંસારિક	સાંસારિક
૧	વિવેકચક્ર	+
૨૧	પ્રમાણીક	પ્રામ.લિ.
૧૩	શુભ	મન્ય
૨૩	જોખસ	નિમિત્ત
૩	મુલોપ	મુલોપ
૨	મેવિ	મેત્રી
૧	માધ્યમ	માધ્યમ
૧	મેવિ	મેત્રી
૮	કુળ	કુળ
૨૨	આતર	અંતર
૧૦	મહત્તુ ભેદ્ય:	મહત્તુ ભેદ્ય !
૧૦	અનુસાર	અભ્યુદય
૫	કુળની	કુળની
૧૨	કેરિય	કેરિય
૧૮	સ્પષ્ટાઈ	સ્પષ્ટાઈ
૧૩	વ્યેત્તા	વ્યેત્તા
૧૬	કુલાચાર	કુલ.ચાર
૨૦	કુલનો	કુલનો
૧-૧૧	સાંસારિક	સાંસારિક
૧૪	સા	સા
૧૬	ચરણ:	ચરણ:
"	સુદ્યા:	સુદ્યા:
"	યસો	યસો
૨૦	પિત્રે	પિત્રે
૨૧	સ્વાચ્છા	સ્વાચ્છા
૨૨	પદ્મવૈષ્ણુ	પદ્મવૈષ્ણુ
૨૩	પદ્મવૈષ્ણુ	પદ્મવૈષ્ણુ
૨૪	પદ્મવૈષ્ણુ	પદ્મવૈષ્ણુ

क्र.सं.	विवरण	प्रमाण
१	१००	१००
२	२००	२००
३	३००	३००
४	४००	४००
५	५००	५००
६	६००	६००
७	७००	७००
८	८००	८००
९	९००	९००
१०	१०००	१०००
११	११००	११००
१२	१२००	१२००
१३	१३००	१३००
१४	१४००	१४००
१५	१५००	१५००
१६	१६००	१६००
१७	१७००	१७००
१८	१८००	१८००
१९	१९००	१९००
२०	२०००	२०००
२१	२१००	२१००
२२	२२००	२२००
२३	२३००	२३००
२४	२४००	२४००
२५	२५००	२५००
२६	२६००	२६००
२७	२७००	२७००
२८	२८००	२८००
२९	२९००	२९००
३०	३०००	३०००
३१	३१००	३१००
३२	३२००	३२००
३३	३३००	३३००
३४	३४००	३४००
३५	३५००	३५००
३६	३६००	३६००
३७	३७००	३७००
३८	३८००	३८००
३९	३९००	३९००
४०	४०००	४०००
४१	४१००	४१००
४२	४२००	४२००
४३	४३००	४३००
४४	४४००	४४००
४५	४५००	४५००
४६	४६००	४६००
४७	४७००	४७००
४८	४८००	४८००
४९	४९००	४९००
५०	५०००	५०००
५१	५१००	५१००
५२	५२००	५२००
५३	५३००	५३००
५४	५४००	५४००
५५	५५००	५५००
५६	५६००	५६००
५७	५७००	५७००
५८	५८००	५८००
५९	५९००	५९००
६०	६०००	६०००
६१	६१००	६१००
६२	६२००	६२००
६३	६३००	६३००
६४	६४००	६४००
६५	६५००	६५००
६६	६६००	६६००
६७	६७००	६७००
६८	६८००	६८००
६९	६९००	६९००
७०	७०००	७०००
७१	७१००	७१००
७२	७२००	७२००
७३	७३००	७३००
७४	७४००	७४००
७५	७५००	७५००
७६	७६००	७६००
७७	७७००	७७००
७८	७८००	७८००
७९	७९००	७९००
८०	८०००	८०००
८१	८१००	८१००
८२	८२००	८२००
८३	८३००	८३००
८४	८४००	८४००
८५	८५००	८५००
८६	८६००	८६००
८७	८७००	८७००
८८	८८००	८८००
८९	८९००	८९००
९०	९०००	९०००
९१	९१००	९१००
९२	९२००	९२००
९३	९३००	९३००
९४	९४००	९४००
९५	९५००	९५००
९६	९६००	९६००
९७	९७००	९७००
९८	९८००	९८००
९९	९९००	९९००
१००	१००००	१००००

(૧૧૫)

૧૨૪	૧૧	મુઝિનાં	મુઝિનાં
૧૨૬	૨૧	આરસ	આરસ
"	૨૨	સાપાં	સાપાં
૧૨૮	૮	નિવાળ	નિવાળ
૧૩૦	૬	જગત	જગત
	૭	કેશાં	કેશાં
૧૩૧	૧૪	જાદગિ	જાદગિ
૧૩૨	૧૩	પાપો	પાપો
"	૧૪	કથા	કથા
"	૨૪	કોષાસ	કોષાસ
૧૩૩	૨૪	જી	જી
૧૩૪	૧૩	કથા	કથા
૧૩૬	૮	કનિની	કનિની
૧૩૮	૧૪	નિગદ	નિગદ
૧૪૦	૨૬	અર	અર
"	૧૦	પાર	પાર
૧૪૨	૧૮	સાધન	સાધન
"	૧૧	અર	અર
૧૪૪	૨૪	મન	મન
	૧૨	મર	મર
૧૪૬	૨૮	અર	અર
"	૨૪	આરસિ	આરસિ
૧૪૭	૪-૧	સાપાં	સાપાં
૧૪૮	૧૨	કાપા	કાપા
	૧૪	કાપા	કાપા
૧૪૯	૧	અર	અર
૧૫૦	૮	અર	અર
"	૨૩	અર	અર
૧૫૦	૨૨	અર	અર
"	૧૦	અર	અર
૧૫૧	૨૦	અર	અર
૧૫૨	૧	અર	અર
૧૫૩		અર	અર

અવશ્ય વાંચો.

શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજી ગ્રન્થમાળા.

અધ્યાત્મ જ્ઞાન પ્રસારક મંડળ.

તરફથી.

પ્રગટ થયેલ પુસ્તકો.

આ ગ્રન્થમાળામાંના ગદ્ય અને પદ્યના દરેક ગ્રન્થો વાંચીને મનન કરવા લાયક છે. મુનિશ્રીની લેખનશૈલી સમજાવવાળી હો. વાંચી દરેક ધર્મના મનુષ્યો પ્રેમપૂર્વક વાંચે છે, વલી આ ગ્રન્થો અધ્યાત્મ અને તત્ત્વજ્ઞાનથી ભરપૂર છે.

આવા ઉત્તમ ગ્રન્થો તાજ નજીવી કીમતે પ્રગટ કરવાની ચહેલ આ મંડળેજ કરી છે. ગ્રન્થો જોઈ ખાત્રી કરો.

નીચેના સ્થલેથી પુસ્તકો વેચાણ મળશે.

અમદાવાદ—જેન બોર્ડીંગ-હે. નાગેરીસરાહ.

મુંબઈ—મેસર્સ મેધજી દીરજની કં. પાચપુલી.

„ શ્રી અધ્યાત્મ જ્ઞાન પ્રસારક મંડળ હે. ચંપાગલી.

